

**T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BİLGİ YÖNETİM ANABİLİM DALI
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**FETÖ/PDY TERÖR ÖRGÜTÜ İLE PKK/KCK TERÖR
ÖRGÜTÜNÜN KARŞILAŞTIRILMASI**

Kenan AKGÖLLÜ

**Danışman
Prof. Dr. Türkmen TÖRELİ**

İZMİR-2020

TEZ ONAY SAYFASI

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “FETÖ/PDY Terör Örgütü ile PKK/KCK Terör Örgütünün Karşılaştırılması” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

23/10/2020

Kenan AKGÖLLÜ

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

FETÖ/PDY Terör Örgütü ile PKK/KCK Terör Örgütünün Karşılaştırılması

Kenan AKGÖLLÜ

Dokuz Eylül Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Bilgi Yönetimi Anabilim Dalı

Stratejik Araştırmalar Programı

Soğuk Savaş'ın iki kutuplu dünyasında henüz yeni kurulmuş olan Türk demokrasisinin 27 Mayıs 1960 darbesi ile kesintiye uğradığı zeminde hazırlanan 1961 anayasası sosyal ve siyasal hakları genişletmiş; işçilerin, üniversite öğrencilerinin ve sendikal örgütlenmelerin önündeki engelleri kaldırmıştır. Bu hürriyet ortamı içerisinde, Türkiye'nin kuruluşuyla devlet ve toplum yapısında ortaya çıkan birtakım değişimler ile SSCB'nin çevre ülkeler başta olmak üzere ideolojisini yayarak enternasyonal bir devrim düşüncesi içerisinde Türkiye'deki sol örgütleri desteklemesi gibi faktörlerin de etkisiyle ülke genelinde teşkilatlanan Marksist, Leninist, Maoist terör örgütleri eylemlerine başlamıştır. 12 Eylül 1980 darbesine zemin hazırlayan eylemler, darbe ile kesintiye uğramışsa da, öncülü olan sol örgütlerin yuvasında yeşeren PKK, ülkede bu güne kadar süren, kitlesel ve büyük nitelikteki terör eylemlerinin teşkil ettiği ortamın oluşmasına sebep olmuştur. Bunun yanında, Cumhuriyet'in kuruluşu ile başlayan ve medeniyet değiştirme düşüncesine dayanan devrim sürecinin muhafazakâr Türk toplumu üzerinde oluşturduğu menfi etkilerden de istifade ederek 1960'lı yıllarda kendi gizlenmiş yapılanmasını oluşturan FETÖ terör örgütü, toplumun çeşitli kesimlerinde ve devlet kademelerinde örgütlenerek yaptığı "17/25 Aralık", "Askeri Casusluk", "Ergenekon" ve "Balyoz" gibi örtülü terör eylemleriyle yetinmeyerek, 15 Temmuz 2016'da askeri darbe kılıfında büyük bir terör eylemi gerçekleştirmiş, yüzlerce devlet görevlisi ve sivil vatandaşımızı askeri mühimmat ile katletmiştir. FETÖ terör örgütü de PKK gibi Türkiye'nin devlet yapısına büyük zararlar vermekte, toplumsal bölücülüğü ve İslam düşmanlığını

körüklemektedir. Türkiye'nin değişen uluslararası dinamikler içerisinde bölgesinde bir güç olabilmesi için öncelikle kendi içerisindeki büyük terör yapılarını ve altyapılarını bertaraf etmesi gerekmektedir. Bu bağlamda çalışmamızda FETÖ ve PKK terör örgütleri ele alınarak iki örgüt çeşitli alanlarda mukayese edilmiş, bu suretle örgütlere karşı etkin mücadele edilebilmesine yönelik ufuk açıcı değerlendirmeler yapılmaya çalışılmıştır. Tezimize kaynak olarak basılmış eserler, örgütlerin kendi yayınları, iddianameler, FETÖ ve PKK içerisinde uzun yıllar görev almış üyelerin anlatıları kullanılmış, elde edilen bilgilerden yola çıkılarak analizler yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Terörizm, FETÖ, PKK, KCK, PDY

ABSTRACT
Master's Thesis
A Comparison of FETÖ/PDY Terrorist Organization and PKK/KCK Terrorist
Organization
Kenan AKGÖLLÜ

Dokuz Eylül University
Graduate School of Social Sciences
Department of Knowledge Management
Strategic Researches Program

In the bipolar world of the Cold War, the newly established Turkish democracy was interrupted by the 27 May 1960 coup. The 1961 constitution, prepared in this atmosphere, expanded the social and political rights and removed the barriers to workers, university students, and union organizations. Under this freedom atmosphere, some changes occurred in the structure of the state and society after Turkey's establishment and with the effect of factors such as the USSR's support for leftist organizations in Turkey with an international revolutionary thought, Marxist, Leninist, and Maoist terrorist organizations were organized throughout the country and started their acts. Although the actions that prepared the ground for the 12 September 1980 coup were interrupted afterward, the PKK, which flourished in its predecessor leftist organizations' home, has caused an environment of massive and large acts of terrorism in the country that still continues today. The FETÖ terrorist organization, which established its disguised structure in the 1960s by making use of the positive effects of the revolution process on the conservative Turkish society, was not contented with veiled terrorist acts conducted by militants organized in various sections of society and on the state's levels such as "17/25 December", "Military Espionage," "Ergenekon" and "Balyoz" operations and carried out a significant act of terrorism in the cover of a military coup on 15 July 2016, killing hundreds of government officials and civilians with military ammunition. FETO, like PKK, gives extensive damage to Turkey's state

structure and incites social separatism and Islamophobia. In the changing international dynamics, to become a force in its region, Turkey must eliminate large terrorist structures and infrastructures. In this context, FETÖ and PKK terrorist organizations were discussed and compared in various fields in this study to make stimulating evaluations for a significant struggle against these organizations. Published works, own publications of the terrorist organizations, indictments, and the narratives of members who have served in FETÖ and PKK for many years were used as references in this thesis. Analyzes were made based on the information obtained.

Keywords: Terrorism, FETÖ, PKK, KCK, PDY.

FETÖ/PDY TERÖR ÖRGÜTÜ İLE PKK/KCK TERÖR ÖRGÜTÜNÜN KARŞILAŞTIRILMASI

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	ii
YEMİN METNİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ	xi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM PKK/KCK TERÖR ÖRGÜTÜ

1.1. PKK/KCK’NİN TARİHSEL SÜRECİ	4
1.1.1. PKK/KCK’ nın Tarihi ve İdeolojik Temelleri	4
1.1.2. Örgütün Kuruluşu	5
1.1.3. Yapısal Dönüşüm	9
1.1.4. Sovyetlerin Dağılması/Askeri Yenilgi ve PKK’nın İdeolojik Dönüşümü (1993-1999)	10
1.1.5. Öcalan’ın Yakalanması ve Çatışmasızlık Süreci: Dönüşüm (1999-2002)	11
1.1.6. Demokratik Özerklik (2002-...)	13
1.2. PKK/KCK’NİN ÖRGÜT YAPISI	15
1.3. ÖRGÜT LİDERİ PROFİLİ	21
1.4. ÖRGÜTÜN FİNANSAL KAYNAKLARI	23
1.4.1. Uyuşturucu Kaçakçılığı	23
1.4.2. Diğer Konular	26
1.5. ÖRGÜT EYLEMLERİ	28

İKİNCİ BÖLÜM

FETÖ/PDY TERÖR ÖRGÜTÜ

2.1. ÖRGÜT TARİHİ	36
2.1.1. 1960'lı Yıllardan 1980 Askeri Darbesi ve 1980'in İlk Yıllarına Kadar Olan Süre	37
2.1.2. İstanbul	39
2.1.3. Orta Asya ve 90 Sonrası	39
2.2. FETÖ/PDY'NİN SAHİP OLDUĞU İDEOLOJİ	41
2.3. FETÖ VE SOSYAL AHLAK	43
2.4. ÖRGÜT BAŞI FETULLAH GÜLEN VE LİDERLİK KÜLTÜ	44
2.5. ÖRGÜTÜN GENEL YAPISI VE ÖRGÜTLENMESİ	45
2.6. ÖRGÜTÜN EĞİTİM DALINDAKİ FAALİYETLERİ VE STRATEJİSİ	48
2.7. ÖRGÜTÜN SAHİP OLDUĞU MEDYA KURULUŞLARI VE PROPAGANDA	50
2.8. ÖRGÜTÜN YURTDIŞI İLİŞKİLERİ VE BAĞLANTILARI	51
2.9. ÖRGÜTÜN ORTAYA ÇIKMA SEBEPLERİ VE TAHLİLİ	53
2.10. ÖRGÜTÜN EYLEMLERİ	54

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

FETÖ/PDY TERÖR ÖRGÜTÜ İLE PKK/KCK TERÖR ÖRGÜTÜNÜN KARŞILAŞTIRILMASI

3.1. FETÖ/PDY TERÖR ÖRGÜTÜ İLE PKK/KCK TERÖR ÖRGÜTÜNÜN KARŞILAŞTIRILMASI	56
SONUÇ	68
KAYNAKÇA	70

KISALTMALAR

AB.	Avrupa Birliği
ABD.	Amerika Birleşik Devletleri
BM	Birleşmiş Milletler
CIA	Merkezi Haber Alma Teşkilatı
DEAŞ	Devlet’ül Irak ve’s Şam - Irak ve Şam İslam Devleti)
FETÖ	Fetullahçı Terör Örgütü
Hız.	Hazreti
MLKP	Marksist Leninist Komünist Parti
NATO	Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
PDY	Paralel Devlet Yapılanması
PKK	Kürdistan İşçi Partisi
SGDF	Sosyalist Gençlik Dernekleri Federasyonu
SSCB	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
YPG	Halk Savunma Birimleri

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: PKK/KCK ÖRGÜT YAPISI

s. 17

Tablo 2: FETÖ ÖRGÜT YAPISI

s. 47

GİRİŞ

Sivil yönetimlerin kesintili darbe girişimleriyle iktidar olduğu 1960'lı yıllarda Türkiye genelinde oluşmaya başlayan anarşi ve terör olayları 1980 askeri darbesi ile birdenbire kesilirken, 1980'li yıllarda bir önceki dönemden çok daha etkili, toplumsal tabanı geniş, dış desteği kuvvetli, şiddet eylemleri sansasyonel Marksist-Leninist ve Kürtçü bir terör örgütü olan PKK ülke gündemine oturmuştur. Yine benzer bir şekilde temelleri 1960'lı yıllarda atılmış olan FETÖ, bu dönemde devlet içerisinde stratejik hamleler yaparak, önemli kazanımlar elde etmiş, cemaat görünümlü yapısıyla toplumda örgütlenerek etkisi yıllar sonra hissedilecek olan terör yapılanmasını dikkatlice inşa etmiştir.

Birbirinden farklı ideolojiler ve toplumsal tabanlara sahip olsalar da, bilhassa 2000'li yıllar ve sonrasında, FETÖ ve PKK, Türkiye Cumhuriyeti ve Türk toplumuna telafi edilmesi güç, büyük zararlar vermiştir. PKK, 40 yıla yaklaşan eylemsellik sürecinde Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yaşayan vatandaşlarımızın çocuklarını zorla veya propaganda ile örgüt saflarına çekerek ölümlerine sebep olmuş, terör kaynaklı güvensizlik ve belirsizlik ortamına bağlı olarak bölgede yapılabilecek ekonomik yatırımları baltalamış, yaptığı terör saldırıları ile birçok kamu görevlisinin hayatını kaybetmesine sebep olmuştur. Bölge insanının örgüt saflarında hayatını kaybetmesi, yıllardır sorunun devam etmesinin en önemli etkenlerinden birisidir. Her öldürülen terörist, hem arkasında bıraktığı akrabaları ile devletle oluşan kan davasının devamına olanak sağlayarak, örgütün yeni elemanlar kazanmasının yolunu açmış hem de oluşturduğu anlatılar ile PKK'nın kendince inşa etmek istediği ben idrakinin oluşmasında bir rol oynamıştır. Buna karşın, her ne kadar ırkçı söylemler devlet nezdinde itibarını yitirmişse de terör eylemlerine bağlı olarak verilen şehitlerin halkın zihin dünyasında oluşturduğu öfke atmosferinde, ülkenin batısında Kürt kültürel kimliğine karşı bir önyargı ve öteki algısının oluşmasına da zemin hazırlamıştır. Bütün bunlar yüzyıllardır kardeşçe huzur içerisinde yaşayan, ortak bir aile haline gelmiş toplumda çatlaklar oluşturmuş, PKK'nın ülke genelinde oluşturmak istediği iç savaş ortamına zemin hazırlamıştır. PKK terör örgütü bölgede oluşturduğu ekonomik tahribat ile de işsiz, ihtiyaç sahibi ve eğitimsiz kitleleri rahatça etkileyerek eleman kazanmaya devam etmiş, terörün kısır döngüsünü bu suretle tesis etmiştir. 2011'de

başlayan Arap Baharı'nın komşu ülkeler Irak ve Suriye'de oluşturduğu otorite boşluğu, iç savaşa zemin hazırlamış, bu ortamda DEAŞ terör örgütü PKK'nın da faaliyet göstermekte olduğu bölgelerde ortaya çıkmıştır. PKK, hâkimiyet mücadelesi içerisinde olduğu DEAŞ ile Kobane'de kendi otoritesini tesis etmeye çalışırken Batı dünyası ile ilişkilerini müttefik seviyesine çıkararak, ABD'nin sahadaki kara gücü olarak görev yapmıştır. Suriye'nin kuzeyinde DEAŞ'ın Kürtlere yönelik yaptığı katliamlar ve zorbalıklar da örgüt tarafından İslam'a tahvil edilerek seküler Kürt kimliği güçlendirilmek istenmiştir. Çözüm Süreci ve Suriye İç Savaşı'nın oluşturduğu belirsizlikten istifade ederek şehir işgallerine girişen terör örgütü kendisiyle iltisaklı belediyelerin her türlü fiziki olanaklarından da istifade ederek eylemler gerçekleştirmiştir. 2016 yılının ortalarına kadar devam eden Hendek Operasyonları neticesinde şehirler örgüt unsurlarından temizlenmişse de, yaşanan can kayıpları ve örgütün oluşturduğu korku ve tedhiş ortamı bölge halkının psikolojisinde büyük tahribatlar oluşturmuştur.

FETÖ, eleman kazanma yoluna gitmiş, "Işık Evleri" adını verdikleri yerlerde din anlatma bahanesiyle Fetullah Gülen'in dini otoritesini sağlamlaştırmaya çalışmış, geleceğin militan kadrosunu örgütsel açıdan eğitmiştir. 1980'li yıllarda örgüt, kendisine bağlı olarak yetiştirdiği nesiller ile emniyet, adalet teşkilatları ile TSK başta olmak üzere birçok kamu kuruluşunda yapılanma faaliyetlerine başlamıştır. SSCB'nin dağılmasından sonraki otorite boşluğundan yararlanarak ve CIA'in teşvikleri ile Orta Asya devletleri başta olmak üzere dünyanın birçok yerinde ABD'ye bağlı istihbarat kuruluşu gibi çalışan özel okullar kurarak uluslararası ilişki ağını güçlendirmiştir. Aynı dönemde çeşitli alanlarda şirketler kurmak, himmet toplamak, hayır etkinlikleri düzenlemek suretiyle ülke genelinde finansal varlığını tesis eden FETÖ, 1990'lı ve 2000'li yıllarda kamu yapılanmasını güçlendirmiş ve ekonomik gücünü arttırmıştır. Örgüt, 2000'li yıllarda eylemsellik sürecine geçerek, Ergenekon, Balyoz, Askeri Casusluk gibi operasyonlara imza atmıştır. 17-25 Aralık'ta hükümeti devirme girişimleri boşa çıkarıldıktan sonra ilerleyen süreçte kazanımlarının tehlikeye düştüğünü gören örgüt yönetimi 15 Temmuz darbe girişiminde bulunmuş, ancak halkın direnişi ile örgütün bu girişimi de sonuçsuz kalmıştır. 15 Temmuz sonrası örgütle iltisaklı kimselerin kamu kurumlarından temizlenmesi süreci başlamış, ülke genelinde örgüt hücrelerine yönelik operasyonlar hız kazanmış ve örgüt büyük darbe

almıştır. Ancak örgüt, bu süreç içerisinde de devlete büyük zararlar vermiştir. Devletin kaynakları zarara uğratılmış, ülkenin savunmasından sorumlu olan silahlı kuvvetler itibar kaybı yaşamış, güvenlik ve adalet kurumları yara almıştır. Örgüt faaliyetlerini finanse ettikleri gerekçeyle kimi firmalar kayyum yönetimlere devredilmiş, bu durum uluslararası kamuoyunda Türkiye'nin hukuksuz el koymalara imza attığı yönünde propagandaların yapılmasına ve ekonominin zara görmesine neden olmuştur.

FETÖ ve PKK terör örgütlerini Türkiye'de faaliyet gösteren diğer terör örgütlerinden ayıran önemli farklar bulunmaktadır. Her iki örgütte büyük kitleler nezdinde örgütlenmiş, geniş toplumsal tabanları bulunan, devlet içerisinde devlet gibi hareket edebilen profesyonel yapılardır. Türkiye bu örgütleri, örgüt oluşumu ve gelişimine zemin hazırlayan faktörlerle birlikte ortadan kaldırmayı başardığında, terör millete zarar veremez hale gelecek, toplumsal barış ve sükûn sağlanacak, ülkenin maddi gelişmesinin önünde bulunan en büyük engellerden birisi bertaraf edilmiş olacaktır. Bu nedenle, her iki örgütle etkin bir mücadele stratejisi geliştirilebilmesine kaynak teşkil etmek üzere, bu çalışmada her iki terör örgütünün tarihsel gelişimleri, ideolojik yapıları, örgütsel yapıları, lider profilleri ve eylemleri analiz edilerek, birbirine benzeyen ve farklı olan özelliklerinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

Çalışma kapsamında ele alınan bu iki terör örgütünün sadece Türkiye'ye yönelik tehdit olarak görülmemesi gerekmektedir. PKK, KCK sözleşmesi ile de açıkça deklare ettiği gibi Irak, Suriye ve İran'da da devlet teşkil etme hedefine yönelik çalışmalar yapmakta, toplumsal planda örgütlenmekte, yapay Kürt kimliği inşa etmek istemektedir. FETÖ ise kendi misyonu gereği birçok ülkede örgütlü yapısı ile ideolojisini din olarak pazarlamaya devam etmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

PKK/KCK TERÖR ÖRGÜTÜ

1.1. PKK/KCK’NIN TARİHSEL SÜRECİ

1.1.1. PKK/KCK’ nın Tarihi ve İdeolojik Temelleri

PKK’nın kuruluşunu hazırlayan faktörleri incelediğimizde 1 Mayıs 1969’da kurularak Ankara, İstanbul, İzmir, Diyarbakır ve Batman başta olmak üzere Doğu ve Güney Doğu Anadolu bölgelerinin birçok şehrinde örgütlenmeye başlayan Doğu Devrimci Kültür Ocakları (DDKO) ile karşılaşmaktayız. DDKO Marksist/Leninist Kürtçü bir fikri zeminde bulunmaktaydı. “Kürdistan” olarak tanımladığı bölgenin “emperyalist işgal altında bulunan Türkiye’nin sömürgesi olduğunu” iddia eden, Marksist/Leninist eserleri Türkçeye çevirmiş olan örgüt, Kahramanmaraş, Adıyaman bölgesinde Marksist gerilla yöntemlerini 1960’lı yıllarda kullanmaya başlamış, ancak şiddet eylemleri nedeniyle 1971 askeri müdahalesi ile kapatılmıştı. 1970’lerde Soğuk Savaş şartlarında İsrail-Arap savaşları ekseninde şekillenen ABD-SSCB rekabetinde Barzani’nin Sovyetlere karşı gelişen tutumu karşısında, SSCB’nin etki alanında politikalar yürütecek Marksizm’e dayanarak Kürtleri sömürgeci kurtarma ekseninde söylemlere ve fikirlere dayanan yapıları teşkil edecek liderlerin ortaya çıkarılması hedeflenmekteydi.¹

Abdullah Öcalan lise yıllarında sosyalizmle tanışmış, 1967’den itibaren TİP’in düzenlediği Doğu mitinglerine katılmış, İstanbul’da DDKO’ya üye olmuştu. Joseph Stalin’in *Milli Mesele* eserindeki, ulusların kendi kaderlerini tayin etmesi fikrinden, Hikmet Kıvılcımlı’nın *Halk Savaşının Planları*, Vo Nguyen Giap’ın *Halk Savaşının Askeri Sanatı* eserlerinden ve Mahir Çayan’ın şiddetin devrim açısından gerekliliği fikirlerinden etkilenecek kendi ideolojik temellerini oluşturmuştu.² Ankara Üniversitesi SBF’de öğrenim görürken, daha sonra PKK terör örgütünün lider kadrolarında yer alacak olan Cemil Bayık ve Duran Kalkan ile ev arkadaşlığı yapmıştı.

¹ Detaylı bilgi için bkz., Sabri Dilmaç, *Terörizm Sorunu ve Türkiye*, Emniyet Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 1997.

² PKK Terörü, “PKK hakkında”, 02.12.2019, <https://pkkteror.wordpress.com/tag/pkk-tarihi/> (08.08.2020), s.1.

Öcalan liderliğinde yeni bir yapılanma oluşturulması fikri de burada ortaya çıkmıştı. Barzani'ye bağlı T-KDP ve diğer Kürtçü gruplarla iletişime geçerek eleman kazanmaya çalışan bu yeni yapılanma DDKO'nun kapatılması üzerine bu yıllarda Ankara Demokratik Yüksek Öğrenim Derneği (ADYÖD) içerisinde faaliyetlerine devam etmişti. 1970'li yılların atmosferinde eleman kazanma, ideolojik temellendirme çalışmalarına hız vermiş, Kürdistan mücadelesi için farklı Marksist ve Kürtçü gruplarla toplantılar yapmıştı. Öcalan 1970'lerin sonunda Tunceli Kutu Deresi, Ağrı Dağı gibi PKK'nın sıklıkla eylem yapacağı yerleri de gezerek adeta zihni bir prova yapmıştı. TKDP (Türkiye Kürdistan Demokrat Partisi) de yaşanan anlaşmazlıkları ve bölünmeleri de iyi değerlendiren yapı birçok militanı kendi bünyesine katmıştı. 1970'lerin sonunda partileşme ve Vietnam Komünist Partisini model alan bir örgütlenmeye gidilmesi kararlaştırılmıştı. 1978'de Mardin, Siirt, Diyarbakır, Elazığ, Kars ve Ağrı'da gruplar halinde devrimci şiddet olayları başlamıştı. Aynı sene Ekim ayında örgütün yayın organı olan *Serxwabûn* (Bağımsızlık) dergisi de yayımlanmaya başlamıştı. Örgüt, Diyarbakır-Mardin, Gaziantep-Şanlıurfa-Maraş-Adıyaman, Tunceli-Bingöl-Elazığ şeklinde coğrafi ve topografik özellikler göz önüne alınarak eylem bölgeleri tespit etmişti. Örgütün Diyarbakır merkezli yürüttüğü faaliyetlerde hem "faşist" olarak nitelendirilen gruplara hem de rakip gruplara karşı mücadele edilmeye başlanmış, Özgürlük Yolu, KUK ve Halkın Kurtuluşu militanları ile çatışmalar yaşanmıştı.

1.1.2. Örgütün Kuruluşu

20-27 Kasım 1978 tarihinde "Diyarbakır'ın Lice ilçesi Fiş köyünde yapılan kongreye 19 kişi katılmış"³, PKK(Kürdistan İşçi Partisi)'nin da kurulduğu kongrede 7 kişilik Merkez Komite seçilmiştir. Genel Sekreter Abdullah Öcalan, Genel Sekreter Yardımcısı Cemil Bayık olmuştur.⁴

³ Gökhan Arslan, *Türkiye-Suriye İlişkilerinde Kriz Dönemlerinin Değerlendirilmesi (1915-1998)*, İksad Yayınevi, Gaziantep, 2018. https://issuu.com/iksadyayinevi/docs/t_rkiye_-_suriye (08.08.2020), s. 150.

⁴ Detaylı bilgi için bkz., Akın Terzioğlu, *Son Dönem Türk Siyasal Yaşamında Yeni Nesil Kriminal İletişim ve Uygulama Alanları*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2019, s. 53.

1979 yılının Mayıs ayında Şahin Dönmez'in Elazığ'da yakalanması ve itirafçı olması üzerine Duran Kalkan onun yerine merkez komiteye girmiş, Öcalan yurtdışına çıkma kararı almış, örgütün askeri komitesinin güçlendirilerek yüksek eylem biçimine geçilmesi kararlaştırılmıştır.⁵

Öcalan bir müddet sonra Suriye'ye gitmiştir. 29 Temmuz 1979'da devlet yanlısı Mehmet Celal Bucak'a karşı başarısız bir silahlı eylem gerçekleştiren örgüt, bu eylem ile örgütün kurulduğunu olay yerine bıraktıkları bildirgeler ile ilan etmiştir. 1974-1980 arası sağ sol çatışmalarının yaşandığı Türkiye'de PKK etkin olduğu bölgede TSK unsurlarından ziyade aynı tabanda yer aldıkları rakip örgütlere karşı şiddet eylemleri gerçekleştirmiş, ekonomik olarak kooperatifler kurup arazi işletmiş, bölge insanın tarım mahsullerine el koymuş, silah kaçakçılığı yapmıştır. "Bingöl Belediye Başkanı" suikastı gibi silahlı eylemler ile yerel yöneticileri baskı altına almaya çalışmış, bazılarını ise istifaya zorlamıştır. 12 Eylül 1980'e kadar "Faşist Güç" veya "Mahalli Gerici Güç" olarak nitelendirdiği kişileri öldürmüş veya yaralamıştır.

Örgütün gizli servis bağlantıları da Öcalan tarafından ifade edilmiştir. Örgüt lideri MİT desteği ile faaliyet sürdürüp onları kullandıkları propagandasını yapmıştır. Ayrıca, SSCB kontrolündeki Suriye ve Bulgaristan Gizli Servislerinin de örgüte yardım ettiği bilinmektedir. Öcalan, Suriye rejimi kontrolü altındaki Bekaa vadisinde ve Filistin kamplarında İsrail ile olan çatışmaları yakından takip edip, FKÖ içerisindeki radikal fraksiyonlardan Komünist Parti ile beraber hareket etmiş, gelecekle ilgili öngörülerini burada geliştirmiş, askeri ve siyasi stratejilerini burada elde ettiği bilgiler ile şekillendirmiştir.

PKK, Marksist tarih ve dünya görüşüne uygun sınıfa dayalı bir anlatımla en iptidai toplum yapısı olan köleci toplumdan sınıfsız bir topluma geçişi hedeflemekte, bu hedefe geçebilmek için ise sosyalist bir toplum inşa etmek istemektedir. Sömürgeciliği dış ve iç sömürgeci olarak tanımlamış, Türkiye Cumhuriyeti'ni dış sömürgeci feodal ve gerici yapılar ile işbirlikçileri ise iç sömürgeci olarak nitelendirmiştir.⁶

Örgüte göre Kürtler Hint/Avrupa kökenli Aryan bir ırk olan Med halklarındandır. Bölgede Arap-İslam egemenliği milli bilincin gelişmesini engellemiş,

⁵ Bu konu için bkz., Ahmet Aydın, **Kürtler, PKK ve A. Öcalan**, Ocak Yayınları, Ankara, 1999.

⁶ Detaylı bilgi için bkz., Onur Öymen, **Arka Plan: Teröre Yön Verenler**, 2. Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2016.

sürekli yaşanan çatışmalar farklı grupların bölgeden geçişleri, aşiretlerin oluşumuna zemin hazırlamıştır. Örgüte göre on birinci yüzyıl ile yirminci yüzyıl arasında hâkimiyet sağlayan Türkler ise bölgede katliamlara varacak oranda şiddet kullanmıştır. Kürtlerin sosyal yapısı feodal, talancı ve zorbaca bir karakter taşıırken, İdris-i Bitlisi bir Osmanlı ajanı olarak Osmanlı egemenliğini sağlamış, Birinci Dünya Savaşı sonrası ise zemin hazır olmasına rağmen örgütsüzlük nedeniyle bağımsızlık fırsatı kaçırılmış, İran ve Osmanlı İmparatorluğu tarafından ikiye bölünen Kürdistan Birinci Dünya Savaşı sonunda dörde bölünmüştür. Örgütün çok boyutlu olmayan tarih anlayışında şunu anlıyoruz ki; örgüt kurucularının maksatları tarihi realiteleri ortaya çıkarmaktan ziyade Kürtlük bilincini aşılayacak ideolojik temel oluşturmak olmuştur.

PKK terör örgütü⁷ ideolojik propagandalarında amacını şu ilkeler çerçevesinde belirlemiştir: Türk sömürgecileri ve gerisinde bulunan emperyalistlerin Kürdistan'daki hâkimiyetlerine son vermek; işçi-köylü hükümeti kurmak; Ortaçağdan kalma feodal yapıları, aşiretleri vb. yapıları ortadan kaldırmak; Yurtseverler hariç toprak ağalarının ve işbirlikçilerin elinde bulunan tüm topraklara ve tüm üretim vasıtalarına el koymak; Kadınların üzerindeki feodal baskıları ortadan kaldırmak; Azınlık dinler ve milletler üzerindeki baskıları ortadan kaldırmak; Bağımsız birleşik demokratik Kürdistan'ı

⁷ PKK terör örgütü hakkında yapılmış olan çalışmalardan bazıları için bkz.: Türkmen Törel, **PKK Terör Örgütü (1978-1998)**, Türkiye Âlim Kitapları, Saarbrücken, 2015; Nihat Ali Özcan, **PKK (Kürdistan İşçi Partisi) Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi**, ASAM Yayınları, Ankara, 1999; Ali Fuat Gökçe, "Adalet Kavramı Kapsamında Geçmişle Hesaplaşma ve Uzlaşma: Türkiye", **Bilge Strateji**, Cilt: 8, Sayı: 15, 2015; Erkan Ertosun ve Didem Tomaslar, "PKK'nın Laiklik Söylemi: 'Truva Atı' İslam'dan Demokratik İslam Kongresi'ne", **Bilge Strateji**, Cilt: 7, Sayı: 13, 2015, ss. 71-95; Taner Aydın, Türkiye'de Narko Terörizm ve PKK/Kongra-Gel Terör Örgütü'nün Rolü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2007; Ümit Özdağ, **Türk Ordusunun PKK Operasyonları 1984'ten Bugüne**, Pegasus Yayınları, İstanbul, 2008; Ümit Özdağ, **Türkiye, Kuzey Irak ve PKK: Bir Gayrı Nizami Savaşın Anatomisi**, ASAM Yayınları, Ankara, 1999; Ümit Özdağ, **Türkiye'de Düşük Yoğunluklu Çatışma ve PKK**, 3Ok Yayınları, Ankara, 2005; Cemal Temizöz, **Kuruluşu, İnfazları, Katliamlarıyla Siyasallaşan PKK Terörü**, Togan Yayınları, İstanbul, 2012; Mehmet Özcan, **Terörün Matruşkası KCK**, Hayat Yayıncılık, İstanbul, 2012; Emin Demirel, **Geçmişten Günümüze PKK ve Ayaklanmalar**, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2005; Özgür Algan, **PKK Terör Örgütünün Kuruluşu Faaliyetleri ve Siyasallaşma Süreci**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2012; Enes Bayraklı, Hasan Basri Yalçın, Murat Yeşiltaş (Eds.), **Avrupa'da PKK Yapılanması**, SETA Kitapları, İstanbul, 2019; Bilal Karaca, **Kürtçü Şiddet Sarmalında Devlet'in ve PKK'nın Stratejik Dönüşümü**, Orion Kitabevi, İstanbul, 2016; M.Sadi Bilgiç, **Dünden Bugüne Kürt Sorunu ve PKK**, Bilgesam Yayınları, İstanbul, 2014; M. Sadi Bilgiç, "PKK/KCK'nın Stratejisi, Teknikleri ve Taktik Düzeyde Etnik Terörle Mücadele", **Bilge Strateji**, Cilt: 6, Sayı: 10, 2014, s. 85-114; Burhan Semiz, **PKK ve KCK'nın Din Stratejisi: İdeoloji-Algı-Çatışma**, KaraKutu Yayınları, İstanbul, 2013; Hüseyin Aşkın, **Terör ve Algı Yönetimi**, Yayın B, İzmir, 2020.

kurmak; Sosyalist ülkelerle dostluk kurmak ve ülkede buluna yabancı devletlere ait üsleri ortadan kaldırmak.

Örgüt kuruluş aşamasında Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Kürt ulusalcılığı ve Marksist Leninist⁸ ideolojiye dayanan devlet kurulması hedefini açıkça belirtmiştir. Örgüt, bölgenin 1970'lerde tarım toplumundan sanayi toplumuna geçmeyi başaramaması, tarım ekonomisinin ve feodalitenin hâkim olması nedeniyle Mao'nun halk devrimi felsefesine dayanarak köylü kesim ve kırsal üzerinden örgütlenmesini yapmıştır.

Örgüt, kırsal halk savaşında karar kılmıştır. Bunun temel nedenleri kırsalda devlet egemenliğinin zayıf olması, karakolların azlığı, ulaşım imkânlarının azlığı, devlet işbirlikçilerinin ve ajanlarının yetersizliği, Kürt yurtseverliğinin ve ulusal değerlere bağlılığın buralarda güçlü olması, köylülerin işçi proletaryaya en yakın müttefik olmasıdır. Örgütün uzun vadeli teorik planları Çin ve Vietnam üzerinden temellendirilmiş, eylem ve harekât tarzı büyük oranda teoriye sadık olarak şekillendirilmiştir.⁹

PKK, silahlı mücadelesini gerilla metotlarına dayanan uzun süreli halk savaşı stratejisi üzerine kurmuş, üç safhada mücadele planını yapmıştır. Bunlar; stratejik savunma, denge ve saldırı” olarak adlandırılmaktadır.

“Stratejik Savunma” safhasında; halka ideolojik propaganda yapılması, örgütlenilmesi, silahlı mücadele şartları oluşturulması, gerillalar tarafından güvenlik güçlerine yönelik eylemler yapılması, baskın eylemlerine öncelik verilmesi hedeflenmiştir. “Stratejik Denge” safhasında; örgüte kitlesel katılımların yapılması, düzenli orduyla savaşacak bir gerilla ordusunun teşkil edilmesi hedeflenmiştir.

Örgüt, polisler, ajanlar ve işbirlikçilere karşı devrimci terör faaliyetlerini kullanmanın önemine de vurgu yaparak, basitten başlayarak karmaşık biçimlere doğru hayatın her alanında verilecek savaş stratejisi ile kendi düzenini kurabileceğine inanmıştır.

PKK'nın uyguladığı yöntemlerin başında silahlı propaganda gelmektedir. Silahlı propaganda, halk savaşını başlatabilmek için örgütün vurucu gücünü kitlelere

⁸ Leninizm hakkında yapılmış bir çalışma için bkz., Hikmet Kıvılcımlı, **Leninizm Nedir**, Sosyal İnsan Yayınları, İstanbul, 2008.

⁹ Bu konu hakkında bkz. Abdullah Öcalan, **Kürdistan Devriminin Yolu (Manifesto)**, 5. Baskı, Köln, 1993. <https://www.kurdipedia.org/files/books/2013/75438.PDF> (08.08.2020).

göstermek ve düşmanın askeri ve siyasi otoritesini zihinlerde yıkmaya yönelik silahlı birliklerle yaptığı propaganda faaliyetleridir.

“Stratejik Saldırı” aşamasında ise halkın örgütle tamamen bütünleşerek halk isyanları marifetiyle sömürgeci güç olarak görülen devletin otoritesinin yıkılması hedeflenmiştir. Bunların başarılması durumunda Türkiye’de bulunan topraklar komşu Kürt bölgeleriyle birleştirilecektir. Her aşamada siyasi neticelere ulaşabilecek farklı boyutlu savaşlar verilmesi, şiddetin kademeli olarak artırılması hedeflenmiştir.

Öcalan başkanlığında Lübnan’da toplanan ilk kongrede PKK yöneticileri silahlı eylemler başlatılmadan hemen önce örgüt mensuplarının Kuzey Irak’a çekilmesini kararlaştırmıştır. 1984 yılında Eruh ve Şemdinli baskınlarında PKK terör faaliyetlerinin başladığını kamuoyuna deklare etmiştir. Öcalan tarafından da gerilla dönemi olarak tanımlanan süre zarfında bölücü terör ülkenin en büyük problemi haline gelmiştir.¹⁰ PKK mensupları bu dönemde Kuzey Irak’ta IKDP kamplarına yakın olan yerlerde veya IKDP’nin gösterdiği alanlarda eğitim faaliyetlerinin yanında yaşam alanları inşa etmiştir.

1.1.3. Yapısal Dönüşüm

25 Ekim 1986’da Lübnan’da gerçekleştirdiği 3. kongrede terör örgütünün askeri yapısında köklü bir değişikliğe gidilmiş, tek tip askeri kıyafet, askeri rütbelere ve askeri tüzük gibi yeniliklerle, düzenli askeri birlik olarak nitelendirilebilecek olan “Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu” (ARGK) teşkil edilmiştir. Bu dönemde Irak’ta Kürtlerin yoğun olarak yaşamakta oldukları Halepçe kasabasına Saddam Rejimi tarafından yapılan kimyasal saldırı neticesinde bölge halkı Türkiye’ye sığınırken PKK sığınmacıların getirdiği silahları ele geçirmiş ve boşaltılan bölgelerde de üstlenme faaliyetlerine başlamıştır. 1987 senesinden sonra düzenli ordu benzeri yapısı ile PKK bölgede saldırılarını yoğunlaştırarak sürdürmekte olduğu “uzun süreli halk savaşı” stratejisinin ikinci safhası olan stratejik denge safhasına geçmeye çalışmıştır. PKK bir devlet gibi hareket etmeye başlamıştır. Askeri kanadı olan ARGK militanlarının sayısını artırarak silahlı çatışma potansiyelini yükseltmiştir. Silahlı propaganda

¹⁰ Detaylı bilgi için bkz., Aşkın İnci Sökmen, **İdeolojik Boyutu ile PKK Terör Örgütü**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2012.

birlikleri yerini gerillalara bırakmıştır. Örgüt “siyasi kolu olan Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi’nin (ERNK)” marifetiyle halk mahkemeleri kurarak halk üzerinde baskısını artırmış, silahlı propaganda ve silahlı çatışma safhalarını geride bırakmıştır. Örgütün üst düzey yetkilileri pasiflikleri nedeniyle görevlerinden alınmış, onların yerine doksanlı yıllarda kanlı eylemlere imza atanlar görevlendirilmiştir. Köy korucuları ve aileleri doğrudan hedef gösterilmiştir. Askerlik yasası adı altında bölgedeki ailelerden gençler zorla örgüte alınmışlardır. Bu şekilde dağa götürülen gençler ile örgüt mensuplarının sayısı artırılmış ve bu kişilerin ölmeleri sonucunda aileleri ile devlet arasında günümüze kadar devam eden bir kan davası başlatılmıştır.

1990 yılındaki 4. Kongrede kurtarılmış alanlar oluşturulmasına dair kararlar alınmış, Öcalan tarafından yazılan yazılarda da Maocu halk ayaklanması taktikleri ile kamuoyuna açıklanmış, bu safha uzun süreli halk savaşının en önemli aşaması olarak nitelendirilmiştir. Serhildan (Halk Ayaklanması) kavramı ile de yürütülen taktik, askeri güçlerin kırsaldan kentlere inip kurtarılmış bölgeler oluşturmasını, devlet otoritesinin uzaklaştırılması ile ulusal meclis kurulmasını hedeflemiştir. Bu şekilde PKK bölgede halkın başvurduğu bir siyasi ve askeri otorite haline gelmeyi amaçlamıştır.

1990’lı yılların başında PKK terör örgütü, silahlı gücü ile kontrol altına aldığı medya, STK’lar, sendikalar ile alternatif bir egemen güç olan paralel yapıya dönüşmüştür. Halkın ayaklanmasına (Serhildan) yönelik faaliyetler şehir baskınları olarak tezahür etmiş, ancak devletin 1992’den itibaren PKK’ya yönelik başlatmış olduğu topyekûn savaş ve alanda hâkimiyet kurma reaksiyonu Serhildanı boşa çıkarmıştır. Alan hâkimiyeti ile lojistik ve üs bölgelerini kaybeden örgüt, halk üzerinde oluşturduğu baskı ve propaganda faaliyetlerinden de böylece mahrum kalmıştır.

1.1.4. Sovyetlerin Dağılması/Askeri Yenilgi ve PKK’nın İdeolojik Dönüşümü (1993-1999)

1991 sonlarında SSCB’nin dağılması, ABD’nin yine aynı dönemde Irak’ta Körfez Harekâtını başlatması ile bölgedeki güç dengeleri değişirken aynı dönemde PKK’nın halk ayaklanması çabaları da Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin attığı kararlı adımlar sayesinde boşa çıkarılmıştır. Bilhassa ABD’nin bu dönemle birlikte

Ortadoğu’da uygulamayı planladığı “Yeni Dünya Düzeni” stratejisinin bir uzantısı olarak Irak’ın yeniden şekillendirilmesinde kendisiyle ve Kürt yönetimi ile uyumlu çalışabilecekleri PKK tasavvuru, örgütün üst düzey yöneticileri tarafından doğru şekilde algılanmış, örgütün hem ideolojik hem de kurumsal yapısı yeniden şekillendirilmiştir. 1995 yılında yapılan PKK’nın 5. Kongresinde örgütün parti programı ve tüzüğünde kayda değer değişiklikler yapılmıştır. Öncelikle parti programında klasik sosyalizmi tanımlamak için kullanılmış olan Marksist-Leninist reel sosyalizm görüşü, sosyalizm uygulamalarının dünya üzerindeki uygulamalarının çökmesiyle de bağlantılı olarak demokratik sosyalizm ifadesi ile değiştirilmiş, 1993-1999 yılları arasında örgüt buna göre yeniden yapılandırılmıştır.

Öcalan tarafından demokratik sosyalizmin uygulaması “ülke bütünlüğü, vatan birliği, sosyal birlik ve bağımsızlık, toplumun dil ve kültür hürriyeti problemlerinin çözülmesi, çözüm üretmeyeceğinin anlaşılmasından ötürü silahlı mücadelenin bırakılması, PKK başta olmak üzere yasadışı kabul edilen örgütün barış ortamında siyasi sisteme entegre edilmesi” şeklinde izah edilmiştir. Toplumsal olarak konfedere biçimde örgütlenmeyi savunan Öcalan, demokrasi, eşitlik, adalet ve imkânların bu yolla doğru bir şekilde paylaşılabileceğini vurgulamıştır. Örgüt bu dönemde silahlı propagandayı terk ederek siyasallaşma girişimlerine başlamış, Türkiye’de ve yurtdışında Kürt kimliğinin devlet tarafından siyasi bir kimlik olarak tanınmasına yönelik çalışmalar ise en önemli faaliyetler olarak ortaya çıkmıştır.

1.1.5. Öcalan’ın Yakalanması ve Çatışmasızlık Süreci: Dönüşüm (1999-2002)

15 Şubat 1999’da Kenya Nairobi’de yakalanarak Türkiye’ye getirilen PKK terör örgütü lideri Abdullah Öcalan, yargılama neticesinde idam cezasına mahkûm edilmiş, ancak cezasının infazı TBMM tarafından onaylanmadığı için gerçekleştirilmemiştir. İnfaz korkusuyla Öcalan 7 Temmuz 1999’da örgütün başkanlık konseyine yazdığı mektupla örgütün tüm silahlı güçlerinin sınır dışına çekilmesi ve silahlı mücadeleyi sonlandırması talimatını vermiştir. Örgüt mensupları Kuzey Irak kamplarına çekilmiştir. Bu dönemde örgüt, daha güçlü hale gelebilmek için uygun koşulları hazırlama çalışması içerisine girmiştir. Örgüt liderinin yakalanmasından

sonra yapılan 7. Kongrede başlanan demokratik söylemlere paralel olarak Demokratik Cumhuriyet ve Barış Projesi kararı alınmıştır.

Öcalan'ın önerisiyle Nisan 2002'de toplanan 8. Kongre'de örgütün ismi Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi (KADEK) olarak değiştirilmiştir. Ardından, örgüt, 2003 yılında KONGRA-GEL (Halk Kongresi) ismini almıştır. KONGRA-GEL, 17 Mayıs 2005'te aldığı kararla PKK'yı da içine alan çatı örgüt olarak KCK'nın (Koma Civaken Kurdistan / Kürdistan Topluluklar Birliği) kurulmasına karar vermiştir. KCK, üst çatı örgüt olmakla birlikte, kamuoyunda genellikle örgütün şehir yapılanması olarak anılmaktadır. Bu dönemde dikkat edilmesi gereken konulardan biri, PKK lideri Öcalan'ın İmralı'da tutuklu bulunması ve örgütün öncelikli hedefinin kurucu liderini özgürlüğüne kavuşturmak olduğu gerçeğidir. Örgütün bu süreçte demokratik söyleme ağırlık verişini Öcalan'ın tutukluluk halini dikkate alarak değerlendirmek gerekir.¹¹

Bu hedef ve strateji doğrultusunda örgüt silahlı şiddeti terk etmeden yasal oluşumlar ve siyasallaşma ile amacına ulaşma yolunu tercih etmiştir. Bu dönemde PKK terör örgütü söylem hilesiyle yolundaki engelleri kaldırmayı, kendi etki alanında bulunan kitleleri mobilize etmeyi, karşısında bulunan güçleri demokratikleşme tuzağına çekerek başta yerel yönetimler olmak üzere devlet otoritesine sahip olmayı hedeflemiş, bu sayede iç ve dış kamuoyundaki aktörler karşısında kendisini ve eylemlerini meşrulaştırma yoluna gitmiştir.¹²

Terör örgütü mensupları bu yaşananları Öcalan'ın siyasi başarısına mâl etmişlerdir. Onların söylemleriyle aktarılabilecek olursa, Kürtlerin sosyal ve siyasi haklarının iade edilmesi, Kürt kültürünün geliştirilmesini hedefleyen sosyal ve siyasal organizasyonlara izin verilmesi, bu konudaki korku ve inkâr eksenli bakış açısının değiştirilmesi ile ayrılıkçılık körüklenmeyecek, demokratik devlet ekseninde bütünleşme kuvvetlenecektir. Anayurdunda anadili ve kültürü ile demokratik standartlarla yaşayan Kürtler ayrılıkçılık ve bölücülüğün manasız ve faydasızlığını görecek ve gösterecek, sorun üniter devlet içerisinde çözülebilecektir. Bu dönemde PKK terör örgütü eskisi gibi devlet ve iktidar hedefi üzerinde yürümek yerine toplumun özgürleşmesi ve demokratikleşmesini ön plana koyarak toplumu ve bireyi geliştirmeyi, onları köleleşmesini sağlayan faktörleri ortadan kaldırmayı amaçlayan politikalar ve söylemler üretme çabası içerisine girmiştir.

¹¹ Ertosun ve Tomaslar, s. 86.

¹² PKK terör örgütünün KCK yapılanması hakkında detaylı bilgi için bkz., İhsan Bozkurt, **Terör, PKK ve Dış Destek**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa, 2013.

Ağustos 2002’de AB katılım sürecinin hızlandırılmasına yönelik kriterle bağlı olarak idam cezasının kaldırılması Öcalan ve örgüt üzerindeki infaz korkusunu rahatlatmıştır. Yine aynı dönemde ABD’nin Irak işgali için Türkiye’den istediği desteğe yönelik TBMM’ye 1 Mart 2003’te gönderilen Irak tezkeresi salt çoğunluğu alamayarak reddedilmiştir. Daha sonra örgüt mensuplarının verdikleri ifadelerinden de anlaşılacağı üzere ABD, Türkiye’nin bir NATO üyesi olarak kendisine ihanet ettiği düşüncesi ile KYP ve KDP’nin de destekleri ile PKK’yı tekrar saldırılarını başlatmaya teşvik etmiştir. Öcalan da üzerinden öldürölme korkusunu atmış, geçen 10 yıl içerisinde siyasi örgütlenmesini güçlendirmiş, ABD işgali altındaki Irak’ta lojistik destek konusunda zorlanmayacağını da öngörerek örgütü talimatlandırmış, 1 Haziran 2004 itibarıyla PKK tekrar terör saldırılarına başlamıştır.

1.1.6. Demokratik Özerklik (2002-...)

PKK terör örgütü 2002 yılı sonrasında politikalarında yeniden bir revizyona gitmiştir. Abdullah Öcalan devlete, 1993’e kadar sürdürmekte oldukları bağımsızlık politikalarını terk ettiklerini, ulus devlet modelini doğru bulmadıklarını ancak, 1999 sonrası ortaya attıkları konfederalizm fikrinden de vazgeçtiklerini vurgulamış, Kürt sorununun çözümü ve PKK’nın dağdan indirilmesi için Misak-ı Milli sınırları içerisinde demokratik ve kültürel hakların tanınmasını, toplumsal katılımın sağlanmasını talep etmiştir. Öcalan temasa geçeceği örgüt yönetiminin de kendi emrine bağlı kalacağını iddia etmiştir. Öcalan’ın kurmak istediği sistemin temelinde üniter devlet içerisinde demokratik özerklik vardır. Bu sistem, bölge halkının kendi demokratik örgütlenmesini oluşturduğu, kendi politikalarını kendi meclislerinde ürettiği, buna bağlı olarak da doğrudan demokrasiye katılımı sağlayan ve eşit ve özgür yurttaşlığı temin etmeyi amaçlamaktadır. Bu sistemde örgüt tabandaki siyasi örgütlenmesine güvenerek egemenlik gücünü ele geçirmeyi amaçlamıştır. Temin edilen özgürlük ortamında dil eğitimi ve kültürel gelişim enstitüleri kurulması, ekonomik özerkliği sağlayacak, kooperatifler bankalar gibi kurumsal yapılar ile gelecekte örgütün devlet kurması için gerekli olacak ihtiyaçları karşılanacak ve kendi kendine yeten bir siyasi güç oluşturulacaktır.

2005'te ismini "Koma Komalen Kurdistan" (Kürdistan Demokratik Konfederalizm) (KKK) olarak ilan eden terör örgütü, 2007'de ismini bir kez daha değişen stratejisine paralel olarak "Koma Civaken Kurdistan" (KCK) (Kürdistan Topluluklar Birliği) olarak değiştirmiştir.

KCK Sözleşmesi'nde şu hususlar vurgulanmıştır:

1. Kürt kimliği Anayasal değişiklik ile anayasal güvenceye kavuşmalı, ülkedeki tüm kültürlerin varlığını ve demokratik olarak kendisini ifade etmesi yasal olarak tanınmalıdır.

2. Günlük hayatta ve Basın yayın organlarında Kürtçe ve diğer diller üzerinde hiçbir kısıtlama olmaksızın Türkçe ile aynı prosedürlere bağlı denk bir statüde görülmelidir.

3. Anadilde eğitim kabul edilmelidir. Kürt kökenli kimseler okullarda Kürtçe eğitim görebilmelidir. Liselerde Kürt kültürü, Kürt dili ve edebiyatı bölümleri seçmeli ders olarak okutulmalı, üniversitelerde Kürt dili ve edebiyatı, Kürt kültürü ve tarihi bölümleri açılmalıdır.

4. Kürt sorunu konusunda ve diğer alanlarda düşünce ve örgütlenme hürriyetleri teminat altına alınmalıdır.

5. Siyasi alanda Kürt halkının ve tüm diğer siyasi güçlerin politikaya katılması sağlanmalıdır. Yerel yönetimler güçlendirilerek demokrasi yaygınlaştırılıp, etkinleştirilmelidir.

6. Koruculuk ve devlet içerisindeki gayrimeşru çeteler ortadan kaldırılmalıdır.

7. Savaş döneminde göç ettirilen köylülerin geri dönüşü sağlanmalı, Kürtlerin ekonomik refahının yükseltilmesi sağlayacak idari, sosyal, hukuki, ekonomik tedbirler başlatılmalıdır.

8. Örgüt mensuplarından cezaevinde, yurtdışında veya dağda olanların kayıtsız şartsız demokratik sisteme katılımı sağlanmalı, bunun için barış ve demokratik katılım yasası çıkarılmalıdır.

KCK sözleşmesinin yayımlanması ile yürütme konseyi tarafından bu ilkeler doğrultusunda düzenlemeler yapılması için devlete çağrı yapılmıştır. Sözleşmenin detaylarında yer alan yurttaşlık, vergi toplama, meşru savunma, halk güçleri, öz savunma, coğrafi/etnik/kültürel temelli eyaletler, aktif katılma yükümlülüğü, savaş ve barış kararı alma, yasama, yürütme gibi temel siyasi kuvvetler gibi olguların varlığı,

yapılan sözleşme ile bölgede hayali bir devlet teşkil edilmeye çalışıldığı açıkça görülmektedir.

1.2. PKK/KCK’NIN ÖRGÜT YAPISI

Terör örgütü PKK her dönem değişen koşullar ile yapısal değişikliklere uğramış, 2002’de Kadek, 2003’te Kongra-Gel, 2005’te KKK olarak isim değiştirmiş, 2007 sonrası oluşturduğu KCK (Kürdistan Halklar Topluluğu) yapılanması ile bir terör örgütünden fazlasını teşkil etme iddiasını ortaya koymuştur. KCK sözleşmesi ile ideolojik propaganda, siyasi ve askeri örgütlenme sistematikleştirilmiştir. En temel şekilde dört parçalı konfederatif Kürdistan örgütlenmesi ile devlet erkleri anayasal nitelikte ifade edilmiştir. Öcalan’ın yeni paradigması temelde Neo-Marksizm akımından Murray Bookchin’in sosyalizm ve demokrasi sentezi “Demokratik Konfederalizm, Toplumsal Ekoloji ve Komünalizm” felsefesine dayanmaktadır.

Örgüt ve toplum arasındaki kopukluğu ortadan kaldırarak bu iki yapıyı iç içe geçirmek hedeflenmiştir. Kongra-Gel ile sadece yasama erki olan meclis üzerinden yapılan örgütlenme değiştirilerek daha nitelikli bir örgütlenme şekli olarak diğer erkleri, tüm birlik ve örgütleri kapsayan bir üst çatı oluşturmak, demokratik konfederalizm düşüncesini toplumsal tabana yaymak istenmiştir. Bu şekilde Öcalan sadece PKK’yı değil KDP, KYP ve diğer Kürt partilerini de kapsayan, dünyadaki tüm Kürtleri kucaklayan, Kürt halkının kendi politikalarını ve kendi kurumlarını şekillendirdiği yeni bir sistem öngörmektedir. Hedeflenen toplum modeli ise “Demokratik, Ekolojik, Cinsiyet Özgürlükçü Toplum” olarak tanımlanmış, KCK bu toplumu inşa edecek siyasi yapı olarak örgütlenmiştir. Buradaki demokrasi, sadece seçimlerle sınırlı olmayan halkın doğrudan yönetime katıldığı, halkın tabanda örgütlenerek gücünü ortaya koyduğu, politikalara ve karar alma süreçlerine dâhil olduğu radikal bir demokrasidir. KCK sözleşmesi ile radikal demokrasinin Kürdistan’da kurularak dünyaya yayılması da hedeflenmektedir.

KCK’nın Türkçe karşılığında yer alan “Halklar Topluluğu” ibaresi, toplumsal meşruiyeti ve temsil gücü olan bir birlik veya kurumu tanımlamaktadır. KCK sözleşmesi ile PKK geleneğinden tamamen kopmadan Kürt kimliği ve devleti mücadelesi ete kemiğe büründürölmek istenmiştir. Daha önceki dönemlerde edinilen

tecrübeler Kürtlerin kitlesel olarak etki altına alınmasındaki zorlukları ortaya koyarken bu durumu aşabilmek amacıyla Öcalan tarafından, “örgütlenmemiş birey kalmaması” hedefi koyulmuştur. Bu hedef doğrultusunda daha kapsamlı bir sosyal örgütlenme ile PKK’nın sınırlı kalan etkisi aşıp, kadınlar, gençler, çocuklar, aileler ile doğrudan temasa geçilerek endoktrine edilmeleri sağlanmış, böylece toplumsal tabanı güçlü bir örgütsel yapı kurulmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda dil, kültür sanat ekonomi vb. alanlarda ideolojik yönetme faaliyetleri ile donatılan topluma, örgütün legal, illegal faaliyetleri ve örgüt yapısının daha iyi anlatılması da hedeflenmiştir.

Terör örgütlerinin amaçlarının kontrolsüz salt bir şiddet uygulamak olmadığı da gözden kaçırılmamalıdır. Bolşevik devrimi de terör olaylarıyla başlayarak sonunda legalleşmiş, bir devlet felsefesi haline gelerek devletini kurmuştur. PKK terör örgütü de şiddeti doğru bir şekilde yöneterek, silahlı mücadele ile toplumsal meşruiyet olgusunu oluşturup ve bu suretle devlet ile müzakere masasına oturup siyasi hedeflerine ulaşmayı planlamaktadır. KCK¹³ aynı zamanda ilerleyen süreçte dört ayrı devletle de nihayeti bağımsızlık olan müzakereyi yürütecek siyasi yapıdır. Bu müzakerelerin doğru bir şekilde yürütülmesi ve başarıyla neticelendirilmesi toplum nezdinde örgütsel yapının güçlü olmasına da bağlıdır. Buna ilave olarak 11 Eylül 2001 sonrası dünya siyasetinde ortaya çıkan gelişmeler de dönüşümü hızlandıran sebeplerden olmuştur. Bu dönemde PKK terörle mücadele konsepti doğrultusunda daha keskin bir mücadeleye maruz kalmamak adına legal maskeleye ile terör örgütleri listesinden çıkmayı ve uluslararası destek ve propaganda faaliyetlerinde güç kaybetmemeyi de istemiştir.

¹³ KCK hakkında yapılmış detaylı bir çalışma için bkz., Temizöz.

Tablo 1: PKK/KCK Örgüt Yapısı¹⁴

KCK sözleşmesi, içeriği itibarıyla incelendiğinde, metnin anayasa benzeri bir şekilde üretildiği görülmektedir. Demokratik konfedere bir sistem öngördüğü, devlet egemenliğinden komünal ekonomiye dayanan bir iktisadi sisteme geçmenin planlandığı anlaşılmaktadır. Meşru savunmaya dayanan bir mücadele, anadilde eğitim vb. kültürel konuların haklar babında düzenlendiği, KCK amblem ve bayrağının tanıtıldığı, KCK sistemini kabul edenlerin yurttaş olarak kabul edildiği görülmektedir. Bununla birlikte sözleşmede yer alan hak ve sorumlulukların herkes için bağlayıcı

¹⁴Haber Türk, “İşte KCK’nın Yapısı” 05.11.2011, <https://www.haberturk.com/gundem/haber/685703-iste-kcknin-semasi> (08.08.2020), s. 2.

olduğu, her yurttaşın bu yükümlülükleri yerine getirmesi gerektiği de vurgulanmaktadır. Sözleşmenin önderlik kısmında, Öcalan, yürütme kararlarını onaylayan ideoloji ve temel politikaları belirleyen ve denetleyen en önemli makam olan kurucu önder olarak tanımlanmaktadır. Devletin Öcalan'a karşı davranışları ile devletin demokratik çözüme duyarsız kalması durumlarında meşru savunmanın gelişebileceği de belirtilmektedir. Ayrıca seçim, miting, protesto eylemleri gibi kitlesel eylemler de “Demokratik Eylemler” olarak belirtilmiştir.

Kongra-Gel ise komisyonları olan, yurttaşlar tarafından seçilen üç yüz kişilik bir meclis olarak düzenlenmiştir. Yargı organlarına atama yapmakta, halk meclislerinin işleyişini denetlemektedir. Savaş ve barış kararı da Kongra-Gel genel kurulu tarafından verilmektedir. Yürütme konseyi tüm kurumların icra organıdır. Kongra-Gel'in kararlarını uygulayan, HPG komuta konseyini toplantıya çağıran önderlik komitesi, teşkilatın faaliyetlerini yürüten, kurumları, merkezleri, komiteleri yöneten icra organı olarak tanımlanmıştır. Yürütme konseyinin altında önderlik komitesi de teşkilatlandırılmıştır. Yürütme kısmının altında yer alan belli başlı merkezler şunlardır:

İdeolojik Alan Merkezi; Propaganda ve ideolojik endoktrinasyon çalışmaları yapılması, PKK misyonunun yeniden ihya edilmesini amaçlamaktadır. Örgütün siyasal sistemdeki ağırlığı ve legalleşme faaliyetlerini sağlamaya yönelik faaliyet gösteren Siyasal Alan merkezi. Dil, eğitim, kültür, sağlık, gençlik, kadın, işçiler, yurttaşlık hakları gibi alanlarda sosyal projelere ilave olarak çatışmalarda öldürülmüş olan terör örgütü mensuplarının aileleri ile dayanışma dağlamayı amaçlayan Sosyal Alan Merkezi. Halk savunma güçlerini teşkil eden Halk Savunma Merkezi. Parça Örgütlenmesi adı altında Suriye, Irak, İran ve Avrupa örgütlenmeleri yapılandırılmıştır. Bunların altlarında daralan ve yerelleşerek toplumun alt yönetim birimlerine uzanan sırasıyla, Halk Meclisleri, Eyalet/Bölge Örgütlenmesi, Şehir/Kasaba ve Mahalle Örgütlenmeleri, Köy/Sokak Örgütlenmeleri kurulmuştur. Köy sokak örgütlenmeleri hiyerarşik olarak en altta olmasına rağmen halkın karar alma süreçlerine katılımı bakımından en aktif ve etkin yapı olarak görülmelidir.

PKK'nın KCK yapılanması ile devleti oyun kurucu olmaktan çıkararak, halk ile demokrasiyi ve sosyalizmi buluşturma iddiası, sözleşmeden de açıkça anlaşılacağı üzere oldukça tutarsızdır. Bilakis ülke içerisinde devlet erkleri olan

yasama/yürütme/yargı en küçük detayına kadar planlanmış, yapılan icraatlar ile uygulamaya konmuş ve bu suretle paralel bir devlet yapılanması kurulmak istemiştir. Siyasallaşma, örgütün amaçlarına ulaşması maksadıyla örgüt hiyerarşisi içerisinde daha önceki yapılanmalarda yer alan ERNK gibi yapılarda da ilk örneklerine rastladığımız bir olgudur. Yıllar içerisinde değişen konjonktür içerisinde varlığını sürdürebilmek, küresel sisteme entegre olabilmek, legalleşmek için örgütün kullandığı en önemli enstrümanların başında gelmektedir. Bununla birlikte KCK siyasallaşmanın en üst noktasındaki bir teşkilatlı yapıyı ifade etmektedir. Öcalan'ın paradigması doğrultusunda hem tabanı teşkil edecek sosyal yapıları hem de siyaseti içine alan paralel devlet yapılanması bu suretle kağıt üstünde kurulmakta, KCK sözleşmesi ile sadece Türkiye değil tüm dünya üzerinde yaşayan Kürtler etki altına alınmak, hatta kurucu paradigma pratiğe dökülüp dünyaya ihraç edilmek istenmektedir.

Bu bağlamda KCK geçtiğimiz süreçte legal siyaset ve toplum üzerinde bir baskı unsuru oluşturup karar alma süreçlerine etki etmiştir. Legal alanda faaliyet gösteren parti tamamen KCK ve Öcalan tarafından kontrol edilmiştir. KCK silahlı kuvvetleri ve yargı teşkilatı marifetiyle de halk psikolojisinde korku yönetimini tehdit ve baskı unsurları ile sistemli bir şekilde getirerek otorite algısını güçlendirmiştir. KCK sözleşmesinde¹⁵ yer alan radikal demokrasi kavramı ile hedeflenen, demokrasinin devletin tekelinden kurtarılması şöyle dursun, Kürt toplumu üzerinde toplum mühendisliği yapılarak örgüt saflarına katılımı kitlesel hale getirmek, toplumsal siyaseti yönlendirmek ve Türkiye'de bulunan diğer radikal muhalif unsurları örgüt saflarına katarak devlete karşı olan mücadeleyi nitelik ve nicelik açısından geliştirmektedir.

PKK, hâlihazırda Öcalan'ın demokratik ulus düşüncesi doğrultusunda Kürt ulusunu örgütlemeyi öncelikli bir hedef olarak görmekte, örgütlü toplum, örgüt ideolojisi ile Kürt kimliğini bölgede inşa etmek ve kuvvetlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu inşa faaliyeti ve Kürt kimliğinin dayanacağı unsurlar PKK'nın silahlı tehdidi ve zoru yoluyla, örgütün istediği istikamette bir Kürt kimliği inşasını içermekte ve dayatmaktadır. Radikal demokrasi felsefesinin bir yansıması olarak köyler ve mahallelerden başlayarak alttan üste doğru sistematik bir şekilde planlanan ve

¹⁵ Bu konuda yapılmış bir başka çalışma için bkz., Tayfun Sezer, "Manifestodan KCK Sözleşmesine PKK/KCK'daki Söylem", **Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi**, Cilt 3, Sayı: 1, 2007.

uygulanan meclisleşme ile halk, örgüt tarafından kurgulanan ve uygulanan politik realiteye uygun bir tavır almaya zorlanmıştır. Bu bağlamda kendi ideolojik temelleri ve örgütsel yapısından bağımsız, silahlı güçlerinin denetimini dışında bir Kürt siyasi duruşunun önlenmesi de istenmiştir.

Örgüt açısından tahlil edilmesi gereken en önemli husus ise şüphesiz siyasi yapının şiddet eylemleri ile desteklenmesidir. Örgüt şiddeti hem bölge nezdinde güç kullanma tekeli elinde tutan meşru bir devlet yapısı olduğunu göstererek siyasi ve toplumsal yapısını güçlendirmek, hem de Türkiye Cumhuriyeti devletini pazarlık masasına oturtmak için kullanmıştır. Belirli stratejik hedeflere ulaşmak için terör eylemleri gerçekleştirilirken siyasi yapı da eylemlerin meşrulaştırılması, halkın desteğinin alınması, devletin ve destekçilerinin yıpratılması amaçlanmaktadır.

PKK, “değişmeyen tek şeyin değişim olduğu” ilkesince hareket ederek varlığını sürdürme, kendini geliştirme, etkinlik alanlarını genişletme stratejisi uygulamaktadır. Bu bağlamda Öcalan’ın gördüğü realite şudur; modernizme ve ideolojilerine bağnazca bağlanan örgütler, özelde halen çökmüş komünizm hedefine yönelmiş Marksist/Leninist veya Maoist örgütler tasfiye olmaktadır. Bu fikirleri benimseyen örgüt yönetimi bilgiyi elde etme/ oluşturma, bilgiyi örgüt geneline yayma ve bunları uygulamaya geçirme, bu hususları içselleştirme ve yorumlama aşamalarını yerine getirmiştir. 1978-1999 sürecinde PKK liderliğini güçlendirmeye ve otoritesini sağlamlaştırmaya yönelik bir söylem kullanılmış, yapılan değerlendirmelerde başarısızlıklar militanlara yüklenirken elde edilen başarılar örgüt lideri ve yönetici kadroya mal edilmiştir. Bu dönemde bazı söylem/eylem ve örgütsel yapı değişiklikleri gerçekleşmişse de genel olarak baskı ve şiddet üzerine kurulu otorite sağlama çabaları örgütte çözülme sürecini de başlatmıştır. Bu süreçte PKK toplumu şiddet ve zor kullanarak şekillendirmede, sosyal yapıyı parçalamada aciz kalmıştır.

1999 sonrası kurumsal çerçeveye yaşanan uyumsuzluk nedeniyle örgüt yok olmaktan kurtulmak, tekrar varlığını sürdürebilmek ve güçlenebilmek için şunları yapmıştır: Demokratik konfederasyon gibi barışçıl söylemlere bürünmüş, kullanılan şiddet meşru müdafaa gibi kavramlar ile meşrulaştırılmış, siyasallaşma ile toplumsal yapının dönüştürülmesi legal zeminde gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. On bir bölgeye dayanan eyalet sistemi örgütün merkezi otoritesini güçlendirmek amacıyla Botan,

Kuzey, Behdinan, Hakurk ve Kandil sahaları olarak beş bölgeye ve PKK bu örgüt yapısı ile sosyal bir sistem kurmayı amaçlamıştır.

1978-1999 döneminde içerisinde bulunduğu makro çerçeveyi şiddete ve zora dayalı olarak şekillendirmeyi amaçlamış, 1999 sonrasında ise şiddeti geri plana atarak siyasallaşma çabalarını kurumsallaşmasını sağlamak maksadıyla kullanmıştır. Bu bağlamda terör örgütünün kurumsallaşmayı artırdığında, sosyal gerçekliğin nesiller boyu aktarılmasının sağlanacağı ve devlete giden yolda alternatif toplumsal düzenin kurulacağı düşünülmüştür.

PKK'nın kuruluşundan itibaren Irak, İran, Suriye ve Avrupa ülkeleri ile kurduğu ilişkileri eğitim, eleman temini ve siyasallaşma açılarından önemli olmuştur. ASALA'dan patlayıcı madde eğitimi alan PKK, FKÖ'nün çatışma alan tecrübesinden istifade etmiş, IRA ve RAF'ın yaptığı açlık grevlerinden ilham alarak yaptığı açlık grevleri ile uluslararası kamuoyunu etki altına almaya çalışmıştır. Zaman içerisinde devlet operasyonlarına karşı kendisini nasıl savunacağına dair birçok şey de öğrenen örgüt, Kandil'de askeri ve ideolojik eğitimlere mukabil olarak değişen siyasi yapısı ile dünya siyasetine uyum sağlamasını sağlayacak sivil itaatsizlik eğitimleri de almıştır. AB üyelik sürecinde devletin dönüşümünü de göz ardı etmeyen örgüt, AB ilerleme raporlarında bulunan ifadelerle uygun bir söylem ile devletten taleplerini AB talepleri ile birebir aynı hale getirmiş, böylece AB desteğini arkasına alarak sürece dâhil etmiştir. 8. Kongrede örgüt hayatta kalma stratejisine yönelik olarak Kürdistan ibaresini coğrafi bölge olarak telaffuz etmiş, barış, demokrasi, özgürlük söylemlerine ağırlık vermiştir.

1.3. ÖRGÜT LİDERİ PROFİLİ

PKK terör örgütüne ait dokümanlar ve basın yayın organlarında Abdullah Öcalan hakkındaki söylemler incelendiğinde terör örgütü liderinin çevresi ve kendisi tarafından adeta ilahlaştırıldığı görülmektedir. Bu dokümanlarda Öcalan sezgisel olarak ilham yoluyla politika belirleyebilen, bir nevi geleceği görebilen, Mehdi benzeri, insanları bütünleştirip eşitleyecek kimse olarak yer almaktadır. Kimseye benzememesi, sade ve derinlikli konuşması, Peygamberlerin anlatmaya çalıştıklarını bir iki kelimeyle özetleyebilme gücüne sahip olması, dünyadaki tüm çatışmaları

çözebilecek yeni bir dünya kurabilecek bir önder olması gibi tasvirler mevcuttur. Oysaki Öcalan kendi söylemi¹⁶ içerisinde Kürt halkını çeşitli benzetmelerle sürekli olarak aşağılayarak onları harekete geçirmek istemiş, sömürgeci devlet olarak gördüğü Türkiye tarafından zihnen esir alınmış Kürtleri ayağa kaldırmak istediğini ifade etmiştir. Öcalan, Ortadoğu'daki diktatör lider tipi uygulamalarına benzer şekilde 1982 sonrası parti içerisindeki muhalifleri ölümle sonuçlanan eylemler ile tasfiye etmiş, provokatörler ve ajanların ortadan kaldırılmasını sağlamış, böylece lider kültürünü de sağlamlaştırmıştır.

2011'de Siirt'te yapılan KCK operasyonunda telefon görüşme tapelerinde örgüt mensuplarının Öcalan'ın doğduğu evi Kâbe olarak tanımladıkları, yapılan ziyareti hac ve tavaf olarak nitelendirdikleri, toprağını mübarek kabul ederek bereketlenmeyi umdukları anlaşılmaktadır.

Başarısızlıkla sonuçlanan çözüm süreci kapsamında 2013 yılında TBMM'de kurulmuş olan çözüm komisyonunda BDP Bitlis milletvekili Hüsamettin Zenderlioğlu Abdullah Öcalan'ı peygambere benzeterek şunları söylemiştir:

*Bugün 4 din dâhil bir insanın Öcalan'dan rahatsızlık duyduğunu görmedim. Bazı insanların kaprisleri olabilir, doğaldır. Peygamberler dünyaya gelince herkes zorlanmıştır. Bir şeye önce kendisi inanır sonra da başkasını inandırır. Bugün her peygamber dünyaya gelince böyle yapmıştır. Dinini millete kabul ettirme düşüncesini deklara edince bir uğraş verilmesi gerekir, doğruluğunun ortaya konulması gerekir. Bu açıdan sıkıntı olabileceğini düşünmüyorum.*¹⁷

Abdullah Öcalan ise 7 Nisan 2004 tarihli avukat görüşme notlarında kendisinden şöyle bahsetmektedir:

*Ben kendi kendime yetebiliyorum. Tanrısal yalnızlığı yaşıyorum. Kutsal bir yalnızlık bu, benim kimseye ihtiyacım yok. Sizinle de saygımdan dolayı görüşüyorum. Benim adıma tanrısallık yolunda olanlar ancak yürürler, kimse kendini kandırmasın. Bütün kutsal kitapları çözdüm.*¹⁸

*Benim söylediklerimi uygulayacaksınız. Beni uygulayacaksınız. Benden büyüğü yok. Yoksa sizden kuşku duyarım. Halk bana bağlı değil mi?*¹⁹

¹⁶ Bkz., Öcalan, **Kürdistan**.

¹⁷ Hürriyet Gazetesi, "Öcalan'a peygamber benzetmeli savunma", 22.05.2013, <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ocalana-peygamber-benzetmeli-savunma-23337592> (08.08.2020), s. 2.

¹⁸ Mehmet Memdoğlu, "4 Nisan ve Apoizmin Kutsanması!", **İdareci ve Bürokratlar Birliği Derneği Web sitesi**, 11.04.2016, <http://burokratlarbirligi.org/kose-yazilari-220.html> (08.08.2020) s. 4.

¹⁹ T24 Bağımsız İnternet Gazetesi, "Öcalan kendisini Tanrı gibi görüyor", 29.10.2010, <https://t24.com.tr/haber/ocalan-kendisini-tanri-gibi-goruyor,113704>, (08.08.2020), s. 4.

Abdullah Öcalan, *Sanat Edebiyat ve Kürt Aydınlanması*²⁰ isimli kitabında kendini yarı tanrı olarak göstermektedir. PKK terör örgütünün uzun süre ikinci adamı olarak kırsal çatışmalarını yöneten, 1998’de yakalanan Şemdin Sakık, Öcalan’ın narsist yapısını doğrulamış, kendisiyle arasında geçen bir diyalogda Öcalan’ın şu sözlerini aktarmıştır:

Muhammed’in Kuran’ı, korkutmaktan başka ne yazmış ki? O ayetleri de onun yazıp yazmadığı belli değil, Ben Hira Dağı’na çıksaydım, Allah kadar bilgiyle donanıp öyle dönerdim. İnsan olarak çıkar, tanrı olarak inerdim. Gerçi bu sınırlı imkânlarla rağmen tanrısal yönüm az gelişmiş değil ya! Şimdiden bazı akıllı arkadaşlarım yarı tanrı olduğumu söylüyorlar’, ‘Peygamberler gibi dağları, mağaraları, çölleri gezme, o özgür havada yazma imkânım olsaydı belki bin, belki birkaç bin kitap yazacaktım. Biliyorsunuz, bütün bu kitapları bu dört duvar arasında yazdım.’²¹

Şemdin Sakık bunları aktarırken aslında örgüt liderinin kendisine ait olduğunu iddia ettiği kitapların kültürlü örgüt mensuplarınca çözümlenip değiştirildiğini, bazı filozoflardan intihal yapılması suretiyle oluşturulduğunu da açıklamıştır.

1.4. ÖRGÜTÜN FİNANSAL KAYNAKLARI

1.4.1. Uyuşturucu Kaçakçılığı

PKK terör örgütünün varlığını devam ettirebilmesi için en hayati faaliyetlerinin başında finansal faaliyetler gelmektedir. Örgüt kendi bünyesinde barındırdığı militanlarının hayatını idame ettirmek, yerleşim yerlerinde örgütlemiş olduğu legal ve illegal siyasi yapılarının varlığını sürdürebilmek, terör eylemlerinde kullanmakta olduğu silah, mühimmat, araç ve gereçlerini temin etmek için büyük bir finansal kaynağa ihtiyaç duymaktadır. Ayrıca ideolojik propaganda faaliyetlerini organize etmek, cezaevlerinde bulunan ve silahlı kuvvetlerle girdiği çatışmalarda hayatını kaybetmiş olan mensuplarının ailelerine yardım edebilmek için finans kaynaklarına ihtiyacı vardır. PKK’nın illegal bir yapı olduğu göz önüne alındığında, finansal kaynaklarının legal siyasi yapıların sahip olduğu olanaklardan ziyade illegal alanlarda

²⁰ Abdullah Öcalan, *Sanat Edebiyat ve Kürt Aydınlanması*, Çetin yayınları, İstanbul, 2003.

²¹ İnternet Haber, “Öcalan kendini Tanrı ilan etti!”, 29.11.2011, <https://www.internethaber.com/ocalan-kendini-tanri-ilan-etti-386800h.htm> (08.08.2020), s. 2.

yoğunlaştığı görülmektedir. Bununla birlikte örgütün birtakım legal görünümlü faaliyetlerle de gelir elde ettiği bilinmektedir.²²

PKK'nın en çok gelir elde ettiği alanların başında uyuşturucu gelirleri bulunmaktadır. Dünya üzerinde elde edilen kara para içerisinde uyuşturucu ticareti büyük bir yer tutmaktadır. Bu miktar toplam gelirin yaklaşık yarısıdır. Uyuşturucu ticareti gelirleri BM raporlarına göre uluslararası ticaretin yüzde sekizine tekabül etmektedir. Aklanmış olan karar para küresel dünya ekonomisinde serbestçe dolaşabilmekte, uyuşturucu tüccarları bu suretle çok önemli bir gelir elde edebilmektedir. Bu büyük kara para pastası terör örgütleri için önemli bir gelir kapısı olarak görülmektedir. Narkoterörizm olarak da ifade edilen bu olgu sayesinde örgütler hem eylemleri için finansman elde etmekte hem de ulusal planda uyuşturucu bağımlılarını artırarak Türk insanını zehirlemekte, gençlerin bilinçlerini bulandırmakta, millete onarılması zor bir yük getirmektedir.

Bu hususta yapılan çalışmalar incelendiğinde PKK'nın dünya üzerinde faaliyet gösteren FARC, AUC, ELN, Filistin İslami Cihadı, El-Kaide, Hizbullah gibi belli başlı terör örgütleri gibi uyuşturucu ticareti ile bağlantılı olduğu anlaşılmaktadır. Bu husus Öcalan ve Şemdin Sakık tarafından da açıkça itiraf edilmiştir. Terör örgütü, uyuşturucu hammaddesi ekimi, uyuşturucu madde imalat ve nakliyesi, dağıtımı ve sokak satışları süreçlerinde yer almakta, uyuşturucu üreticileri ve kaçakçılarından komisyon almaktadır. Son yıllarda terör örgütünün bu alanda faaliyetlerini engellemeye yönelik yapılan operasyonlarda örgüt ile uyuşturucu kaçakçılığı arasındaki bağ, güvenlik güçlerinin operasyonları ile ortaya çıkarılmıştır. Türkiye'nin eroin ticaretinde maddenin dünyadaki en önemli üretim bölgesi olan Pakistan, İran, Afganistan coğrafyasından Avrupa'ya ulaştırılmasında Balkan Rotası olarak tanımlanan güzergâhının üzerinde bulunması PKK açısından önemlidir. Zira örgütün Afganistan-Avrupa rotasındaki eroin ticaretinden yıllık 50 ile 100 milyon dolar civarında kazanç elde ettiği tahmin edilmektedir. PKK ile uyuşturucu kaçakçıları arasında karşılıklı bir menfaat ilişkisi bulunmaktadır. Kaçakçılar, örgütün bölgesel otoritesi, örgütlü yapıları ve gizli eylem yapabilme potansiyellerinden istifade etmekte, terör örgütü ise kendisinin silah, mühimmat alma, militanlarına bakma gibi maddi ve

²² Bu konu hakkında yapılmış bir çalışma için bkz., Hakan Cem Çetin ve Hacı Duru, "Bitmeyen Savaş: Diyarbakır'da Terör Uyuşturucu İlişkisi", *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:15, Sayı: 2, 2015.

manevi olarak hayatta kalmalarına olanak verecek maddi olanaklara kavuşmakta, kara para aklama gibi teknikleri öğrenmektedir. Bununla birlikte örgüte bağlı siyasi dernekler, milisler ve deşifre olmamış militanlar marifetiyle uyuşturucu maddeler dağıtılmaktadır. Avrupa’da örgütle bağlantılı derneklerin kıtadaki uyuşturucu ticaretini yönlendirdiği de bilinmektedir. PKK bölgede uyuşturucu ticareti yapan organize suç örgütlerinden haraç almaktadır. 2001 yılında 60 milyon dolar civarında uyuşturucu geliri elde ettiği değerlendirilen örgütün 2008 yılında yapılan resmi değerlendirmelerde, illegal faaliyetlerle (uyuşturucu, silah, insan, akaryakıt ve sigara kaçakçılıkları, haraç toplama, kara para aklama, sahtecilik) yıllık 400 ile 500 milyon avro arasında bir gelir elde ettiği ve bu paranın 200 milyon avrosunun uyuşturucu ticaretinden geldiği açıklanmıştır. PKK, uyuşturucu ticaretinin toplumsal ve uluslararası camiada oluşturduğu negatif algıdan kurtulabilmek için uzun süre bu faaliyetlerini gizlemek istemiş, fakat yapılan operasyonlarda alınan ifadeler, elde edilen uluslararası raporlar örgütün başka paravan yapılar üzerinden ticaret yaptığını gözler önüne sermiştir.

Ülke içerisinde narkotik suçlarla mücadele birimlerince gerçekleştirilen operasyonlarda; kuruluş yıllarında Bekaa vadisinde kenevir üretimine başlayan PKK’nın ülke genelinde uyuşturucu trafiğini yönlendirdiği, Avrupa’da da benzer faaliyetleri yönettiği, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde kenevir ekimi yaptığı, uyuşturucu üreticilerine koruma ve barınma imkânı sağladığı bilinmektedir. Ayrıca örgütün ülke içi ve dışında nakliye yaptığı, kendisinden bağımsız olarak ticaret yapan kimselerin mallarına el koyduğu, örgüt içerisinde uyuşturucu trafiğini yöneten ve sahada faaliyetlerini sürdüren hücreler kurulduğu ortaya çıkarılmıştır. Örgüt açısından, kenevir üretimi, en kazançlı gelir kaynaklarının başında gelmektedir. Örgüt esrar ticaretini hem doğrudan yönetmekte hem de bölgede yaşayan insanları üretime teşvik etmekte, üretilen üründen yarı yarıya pay almaktadır. PKK’nın esrar üretiminden yıllık yaklaşık 500 milyon dolar kazandığı anlaşılmaktadır.

Bununla birlikte DEA (ABD Uyuşturucu ile Mücadele Dairesi), İtalyan Mali Polisi, UNODC tarafından hazırlanan raporlara göre PKK, eroin başta olmak üzere çeşitli uyuşturucuların Güneydoğu Anadolu bölgesinde üretimini yönlendirmekte, uyuşturucu sevkiyatı, uyuşturucu kaçakçılarının Avrupa’ya yaptığı sevkiyatlardan pay almaktadır. Ayrıca uyuşturucu kaçakçılığı yapan ailelerle işbirliği yapmakta,

Afganistan başta olmak üzere Orta Asya ülkelerinde üretilen uyuşturucu maddelerin kaçakçılığını yürütmektedir. Bu kurumların raporlarında PKK'nın, 2 milyar dolara yakın yıllık kazanç elde ettiğinden bahsedilmiş, Almanya Başsavcılığının adli belgelerinde ise Avrupa'ya sevk edilen uyuşturucunun yüzde seksene yakınının örgütle bağlantılı olduğu, İnterpol raporlarında ise PKK'nın, Hollanda İspanya, Almanya, İtalya da bulunan mafyatik Kürt grupları marifetiyle uyuşturucu trafiğini yönlendirdiği belirtilmiştir. Terör örgütü uyuşturucudan elde ettiği gelirleri Avrupa'da kurulmuş olan kültür dernekleri vb. kurumlara aktararak, konut ve arsa alarak aklamakta, akabinde bu paralar medya propagandası, eylemlerde kullanılacak silah, mühimmat alımı ve militan harcamalarında kullanılmaktadır. Güvenlik güçleri tarafından PKK'nın narkoterör yapılanmasına yönelik olarak Almanya'da 54 operasyon yapılmış, 179 şüpheli yakalanmış, bu olaylarda büyük miktarlarda uyuşturucu madde ele geçirilmiştir.²³

1.4.2. Diğer Konular

PKK'nın önemli gelir kaynaklarından birisi de göçmen kaçakçılığıdır. Türk güvenlik kuvvetleri ve adli makamlarınca yapılan operasyonlarda ve uluslararası raporlarda örgütün göçmen ticareti ile yurt dışındaki Türk işadamları ve işçilerinin sistematik korunmasından yasadışı gelir elde ettiği belirtilmektedir. Türkiye, Avrupa, Asya ve Afrika arasında kavşak bir ülke olması dolayısıyla Avrupa ülkelerine gitmek isteyen mültecilerin en önemli rotalarından birisi üzerinde bulunmakta, Avrupa'dan önceki son durak olan konumu nedeniyle büyük önem arz etmektedir. Ülkenin Ege Denizi kıyısında bulunan Batı şehirleri ile Trakya Bölgesinde insan kaçakçılığı konuları sıklıkla gerçekleşmektedir. Yasadışı olarak göçmenlerin yurtdışına gönderilmesinde kişi başı 5000 dolar civarında rakamlar telaffuz edilirken, son yirmi senede 1 milyondan fazla mültecinin insan kaçakçılığına konu olduğu değerlendirilmektedir. Milyar dolarları bulan bu illegal pazar içerisinde kendisine pay almak isteyen terör örgütü bu faaliyetlerden aldığı pay ile de oldukça önemli bir gelir elde etmektedir. Örgütün insan kaçakçılığı yoluyla da büyük miktarda gelir elde ettiği

²³ Detaylı bilgi için bkz., İç İşleri Bakanlığı, **Narkoterörizm ile Mücadele: Uyuşturucu ve PKK/KCK**, İçişleri Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2017.

de bilinmektedir. Mültecilerle PKK'nın ilişkisi bununla sınırlı kalmamakta, örgüt, mültecilerin iltica başvurularının kabul edilmesi için sahte belgeler üretmekte, Avrupa ülkelerine gönderdiği mültecileri iş bulma ve barınma temini vaadiyle örgütle iltisaklı derneklere kaydettirmekte, onlardan bağış ve aidat adı altında para toplayarak da gelir elde etmektedir. PKK, Avrupa ülkelerinde faaliyet yürüten dört yüzden fazla kuruluş marifetiyle de kendisine mali kaynak sağlamakta, YDK (Kürt Demokratik Halk Birlikleri) yapılanmasınca ülkede ve yurtdışında örgütlenen şirketler, STK'lar, dernekler ve kültür merkezleri vasıtasıyla Kürt kökenli vatandaşlarımızdan büyük miktarlarda para toplanmaktadır. Örgüt aynı zamanda konserler, gösteriler, şöenler ve özel geceler tertip ederek de örgüte bağış toplamaktadır. Öcalan yakalanmadan önce Almanya'da tertip edilen bir gecede örgüte 2 milyon marka yakın para toplandığı açıklanmıştır.

Bunlarla birlikte Güney Kıbrıs Rum Kesimi üzerinden PKK'nın tarihi eser kaçakçılığı yaparak önemli bir finansman sağladığı, yaptığı sigara kaçakçılığı ile de yıllık yaklaşık 300 milyon avro gelir elde ettiği tespit edilmiştir. PKK İngiltere, Almanya, Avusturya, gibi Avrupa ülkelerinde kafeterya, lokanta, kahvehane gibi legal görünümlü işyerleri de açarak örgüte gelir elde etmektedir. Takipte olmayan örgüt mensuplarının işletmeciliğini yaptığı benzer kuruluşlar kara paranın aklanmasına ve örgütün istibat noktalarının oluşturulmasına da olanak sağlamaktadır. Terör örgütünün çok sayıda basım evi ve internet sitesi bulunmaktadır. Ayrıca geçmişte Avrupa ülkeleri üzerinden Roj TV, Med TV gibi televizyon kanalları yoluyla PKK propagandasını yaptıran ve finans sağlayan PKK, internet üzerinden yayın yapan Medya Haber TV gibi kanallar yoluyla propaganda faaliyetlerini yürütmekte ve gelir elde etmektedir.

Çok sayıda terör örgütünün ortaya çıktığı, bu terör örgütlerinin eylemlerini zaman içerisinde artırdığı, terörün artık küresel bir olgu haline geldiği son kırk yıllık süre zarfında terör, devletlerin vekâlet savaşları olarak algılanabilir. Terör örgütlerinin faaliyet gösterdiği ülkelerle siyasi problemler yaşayan devletler arasında örtülü veya açık finansal ilişkiler olduğu da bilinmektedir. PKK, Bulgaristan, Yunanistan, GKRY, Suriye, SSCB ve AB üyesi ülkeler ile zaman içerisinde sıklıkla işbirliği içerisinde olmuştur. Bu devletlerin, örgüte yakın vakıf ve dernekleri aracılığıyla, örgüte finansal destek verdiği değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, örgütün 3. Kongresinde alınan

kararlar uyarınca, terör örgütü Kürt kökenli işadamları ve müteahhitlerini de tehdit ve zor kullanmak yoluyla bağış ve haraç vermeye zorlamış, bu yolla da gelir elde etmiştir.

1.5. ÖRGÜT EYLEMLERİ

Kuruluşunda eylemselliği Maoist prensiplere bağlı olarak yürüten PKK eylem stratejilerini içinde bulunduğu zamanın ruhuna göre değiştirmeyi becermiştir. Terör örgütü 1978-1984 döneminde silahlı kuvvetler ve güvenlik güçlerine eylem yapmamayı, bundan ziyade propaganda ve eleman kazanmaya yönelik eylemlerde bulunmaya ağırlık vermiştir. Bu bağlamda aşiretler arası çatışmaları provoke etmiş, bölgeyi istikrarsızlaştırmaya yönelik olarak kırsalda, köylerde ve kentlerde temsilcilikler kurmaya çalışmıştır.

1984-1992 yılları arasında ise doğrudan silahlı kuvvetler, polis ve diğer güvenlik unsurlarına yönelen PKK, silahlı eylemler ve propagandanın beraber yürütüldüğü bir süreç planlamış ve bunu uygulamaya koymuştur. Bu dönemde okullar, sağlık ocakları, PTT, elektrik, radyo tesisleri da hedef alınmış, devletin ücra köşelerindeki kurumları ve çalışanlarına yönelik terör eylemleri gerçekleştirilmiş, bu suretle devletin bölgede otoritesini ve işlerliğini kaybettiğine yönelik bir imaj oluşturulmak istenmiştir. Korucu köyleri hedef alınmış, köylerden adam kaçırma eylemleri gerçekleştirilmiş, şiddetin devlet taraftarı olan aşiretlere yöneltilmesi sağlanmış, devlete karşı örgüt literatüründe “ortaçağdan kalma feodal yapılar” olan aşiretler ile işbirliği yapmaktan kaçınılmamıştır. Terör örgütünün güçlü olduğu Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde öğretmenler, mühendisler, sağlık personeli de terör saldırılarına hedef olurken, PKK bölge dışına da açılım yaparak İstanbul’da bir AVM’de ilk terör eylemini gerçekleştirmiştir.

1992-1999 dönemini ise, PKK’nın 1990 yılı sonundaki 4. Kongresinde topyekûn halk ayaklanması “serhildan” uyarınca gerçekleştirilen kitle eylemleri şekillendirmiştir. Körfez Savaşı süresince Kuzey Irak’ta ortaya çıkan otorite boşluğundan da istifade eden terör örgütü, halk kitleleri ile silahlı faaliyetlerin entegre edilmesine yönelik çalışmalar ile örgüt halk bütünleşmesini sağlamaya çalışmıştır. 1992 yılı Nevruz kutlamaları bahanesiyle genel ayaklanma teşebbüsü başlatılmış, Adana, İstanbul ve Diyarbakır’da askeri niteliği olmayan kamusal alanlara saldırılar

yapılmıştır. Bu eylemler ile örgüt hem kitlelerini mobilize etmeye çalışmış, hem de devleti şiddet kullanmaya iterek ulusal ve uluslararası kamuoyu nezdinde zor durumda bırakmaya ve devlete karşı oluşacak öfkeyi de yönetmeye çalışmıştır.

1999-2003 arasındaki dönemi, PKK lideri Abdullah Öcalan'ın yakalanması ve buna bağlı gelişmeler şekillendirmiştir. Öcalan yakalandıktan sonra örgüt sıklıkla sivil itaatsizlik eylemlerine başvurmuş, bu eylemlerde kadınlar ve çocuklar ön plana çıkarılmıştır. Terörist cenazeleri mitinglere dönüştürülerek, halkın yaptığı serhildan olarak adlandırılan sokak eylemleri ile terör örgütü militanlarının yükleri hafifletilmeye çalışılmış, bu şekilde örgütün güç kaybetmesi engellenmeye çalışılmıştır. Bu eylemler ile ortada kalan halkın devlet tarafından uzaklaştırılması ve örgütün çekim alanına alınması da hedeflenmiştir.

1990'larda PKK tarafından gerçekleştirilmeye başlayan bombalı saldırılar 2000'lere gelindiğinde artmaya başlamış, 2000'ler ile riski en az olan uzaktan kumandalı düzeneklerle yapılan sansasyonel bombalı eylemler de belirgin hale gelmiştir. Bilhassa 2003'te Irak'ın ABD tarafından işgal edilmesi sonrasında bu tür eylemler silahlı çatışmalar yerine daha çok tercih edilir hale gelmiştir. 2003 sonrasında güvenlik güçlerinin ailelerine ve servis araçlarına yönelik eylemler düzenlenmeye başlamıştır. Sol örgüt teorisyenlerinin sivillere yönelik saldırılara karşıt görüşlerinin aksine PKK, sivilleri doğrudan hedef almış, onları da öldürmekte bir beis görmemiştir. Örgüt şehirleri köylere ilave olarak eylem yapılacak alanlar olarak belirlerken ulaşım vasıtaları, polis karakolları ve diğer devlet kurumları hedef seçilmiştir. Bu suretle bölge halkına acze düşmüş bir devlet portresi çizilmeye çalışılmıştır. Bu dönemde silahlı saldırı/bombalı saldırı/siyasallaşma ve halk ayaklanması eşzamanlı olarak yürütülmek istenmiştir. 2005 sonrasında yerleşik yerlerde toplumsal olaylarda önceki yıla göre yüzde elliden fazla artış yaşanmıştır.

Çözüm süreci kapsamında ise sözde barış ortamı tesis etmeye yönelik olarak silah bırakma ve çatışmasızlık ortamını kendi hedefleri doğrultusunda yöneten PKK, şehirleri hendekler kazarak işgal etmiş, bölgedeki sivil halkı esir almış, sonuç olarak fiili durum oluşturarak arkasına aldığı batı desteği ile öz yönetim oluşturmaya

çalışmıştır. Ancak devletin 2015 yılında yaptığı operasyonlar ile örgütün en önemli stratejik hamlelerinden birisi boşa düşürülmüştür²⁴

2007 sonrası PKK'nın askeri tedbirlerle varlığına son verilemeyeceğine dair kamuoyunda yaygın bir kanaat oluşmaya başlamıştır. Bilhassa neo liberal çevrelerde oluşan izlenime göre PKK silah bırakmadan Kürt sorununun çözülmesi mümkün değildir. Çünkü bu çevrelere göre PKK bölgede yapmış olduğu askeri/sosyal/siyasi faaliyetler ile kitleleri kendisiyle özdeşleştirmekte etkili olmuş ve PKK ile Kürt sorunu iç içe geçmiştir. Bu durum üç sebepten kaynaklandığı düşünülmektedir. Öncelikle Öcalan örgütte tesis ettiği özeleştirici mekanizması ile Bekaa vadisinden başlayarak neredeyse tüm örgüt mensupları ve yöneticilerinden özeleştirici istemiş, bunların birçoğu özeleştirici vermemeleri veya yaptıkları yanlışları nedeniyle hapis cezası çekmiştir. Bu mekanizma, özeleştirici vermeyen tek kişi olan Öcalan'ı dokunulmaz tek adam haline getirmiştir. İkincisi, Öcalan yazdığı kitaplar, yaptığı açıklamalar ve verdiği emirler ile Kürt gençleri arasında fedai ruhunu teşvik etmiştir. Örgüte katılanların yaptıkları intihar saldırıları vb. fedai eylemleri ile bu ruhun gençlik arasında oluşması sağlanmıştır. Son olarak ise örgüt kayıplarının ardından teröristlerin geride kalan aileleri ile dayanışma olgusunu güçlendirecek yardımlaşma ve dayanışma çalışmalarını sistematik olarak yönetmeyi becermiştir.

Terör örgütü ile müzakereyi savunan entelektüel çevrelere göre; PKK bir terör örgütü olarak değil, uzun yıllardır süregelmekte olan Kürt isyanlarından birisi olarak görülmelidir. 1999 seçimlerinden itibaren terör örgütünün siyasetteki uzantısı olan siyasi partiler gittikçe tabanlarını genişletmişler, aldıkları oy oranlarını artırmışlardı. Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde faaliyet yürütmekte olan DEP, HADEP gibi bölücü unsurlar güçlenirken, Cumhuriyetin kurucu paradigmasını temsil eden partiler toplam oyların yüzde iki veya üçlük kısmını alabiliyor, sadece İslamcı çizgideki partiler varlığını sürdürürebiliyordu.

Devletin terör örgütünün varlığını sona erdirmesi için iki yol bulunmaktaydı. Bunların ilki PKK'yı yapılacak operasyonlar ile çatışma sahasında silahlı bir güç olmaktan çıkararak derecede acze düşürmek, ikincisi ise terör örgütünü siyasi bir otorite olarak kabul ederek teröristleri dağdan indirip, siyaset yapmalarını sağlayacak

²⁴ Detaylı bilgi için bkz., Atilla Sandıklı, "KCK Terör Örgütünün Yapısı ve Faaliyetleri", **TUIC Akademi**, 29.03.2011, <http://www.tuicakademi.org/kck-teror-orgutunun-yapisi-ve-faaliyetleri/> (09.06.2020).

siyasi altyapıyı hazırlamaktı. Bu bağlamda devlet tarafından önce açılım süreci daha sonra çözüm sürecinde tercih edilen ikincisi olmuştur. 2009 ile 2015 yılları arasında başlayan bu süreç ile PKK'nın silah bırakmak bir yana eylemlerini nitelik ve nicelik olarak artırdığı, siyasal ve sosyal örgütlenmesini güçlendirdiği bir döneme girilmiştir. Terör örgütü tabanının demokratik özerklik, anadilde eğitim gibi taleplerinin yanında Öcalan'ın hapis hayatının sona erdirilmesi ve dağdaki örgüt mensuplarının şehre inmesi gibi talepleri olmuştur. PKK'nın yönlendirdiği kitlelerin bu taleplerinin bazı devlet görevlileri tarafından da bilindiği iddia edilmiştir. Terör örgütüne ait kaynaklara göre PKK ile devletin bu ilk siyasi teması değildir. 1993 yılında Talabani üzerinden Özal, 1996 yılında Erbakan, daha sonraki yıllarda ise üst düzey askerler, PKK liderine ateşkes için çağrıda bulunmuş ancak bu son çağrı olumlu cevap almıştı. 2005 yılından itibaren ise MİT görüşmelerde askerin yerini almaya başlamış, 2006'da Kandil, Avrupa ve İmralı üçgeninde eşgüdümlü olarak başlatılan görüşmelerde İmralı'da MİT Müsteşar yardımcısı seviyesinde temas kurulurken, Talabani aracılığıyla Kandil'de Murat Karayılan ile iletişim kurulmuştur. 2006-2008 yılları arasında Avrupa'da Sabri Ok ve Zübeyir Aydar gibi örgütün üst düzey adamları ile görüşmeler yapılmıştır. 19 Ekim 2009'da PKK yönetimiyle yapılan görüşmeler uyarınca 34 militanın Habur'dan Türkiye'ye girmesi yeni bir dönemin başladığının işareti olarak anlaşılmıştır. Dönemin MİT Müsteşarı Emre Taner tarafından koordine edilen projede, eş zamanlı olarak silahların bırakılması, kültürel kimliğin anayasal olarak tanınması gibi yasal düzenlemeler ile Öcalan'ın tutukluluk durumunda iyileştirmeler yapılması, dağda bulunan teröristlerin belli bir takvim içerisinde şehirlere gelmesi ve siyasete entegre edilmesi gibi düzenlemeler söz konusu olmuştur. Abdullah Öcalan'ın gerçekten barış isteyen bir güvercin olduğuna ve PKK'nın silah bırakarak siyasete entegre olacağına inanarak toplumu da ikna etmeye çalışan kesimler için 2009'da yapılan KCK operasyonları, toplumsal altyapısı oldukça zayıf olan barış planlarını suya düşürmüştür.²⁵

²⁵ Detaylı bilgi için bkz., Cengiz Candar, **Dağdan İniş-PKK Nasıl Silah Bırakır?: Kürt Sorununun Şiddetten Arındırılması**, TESEV Yayınları, İstanbul, 2011. https://www.tesev.org.tr/wp-content/uploads/rapor_Dagdan_Inis_PKK_Nasil_Silah_Birakir.pdf; Bayram Ali Soner, Ömer Aslan ve Hakan Kıyıcı, **PKK'nın Bölgesel Terör Ağı Yapılanması**, Polis Akademisi Yayınları: 27, Rapor No: 9, Ankara 2017. <http://www.pa.edu.tr/Upload/editor/files/pkk-bolgesel-teror-agi-yapilanmasi.pdf> (08.08.2020).

Üst düzey MİT ve hükümet görevlilerinin aldıkları inisiyatif ile 2012 yılı içerisinde gelişen diyaloglar Başbakan Erdoğan'ın bir televizyon kanalından MİT görevlilerinin Öcalan ile görüştüklerini açıklaması ile yavaş yavaş resmi niteliğe kavuşmuş, bazı BDP milletvekillerinin verilen izin ile İmralı adasına giderek örgüt yöneticileri ile görüşmeleri ile akıl adamlar komitesi kurularak bu komitenin şehirleri gezerek süreç hakkında kamuoyunu bilgilendirme ve kamuoyu desteği kazanma çabaları, 2013 Nevruzunda Öcalan'ın "Silahların susması ve fikirlerin konuşması" yönünde yaptığı açıklamalar birbirini izlemiştir. 2012 sonlarında başlayan süreç 2013 yılında ateşkes ilan eden ancak bunu reel planda hiçbir zaman uygulamayan PKK'nın bozguncu tavrı nedeniyle başarısız olmuştur. 2015 yılında PKK tarafından Suruç'ta gerçekleştirilen terör saldırısı ile Çözüm Süreci sona ermiştir. Bunun en önemli nedeni şüphesiz örgütün süreçteki taahhütlerini yerine getirmemesidir.

PKK'nın bu bozucu tavrının sürece nasıl etki ettiği ve hangi şartlar altında örgütün barış sürecini sonlandırmaya karar verdiği konuları şöyle açıklanabilir. Öncelikle PKK ön şart olan ateşkesi hükümetin reformlar konusunda adım atmamasını bahane ederek hiçbir zaman uygulamamıştır. Militanlarını sınır dışına çekmediği gibi şehirlerde yığınak yapmaya başlamıştır. Zira YDG-H süreç içerisinde de sıklıkla saldırılarına devam etmiştir. Bu dönemde Türkiye'nin içerisinde bulunduğu bazı olumsuz bölgesel şartlar PKK'yı bölgesel bir otonomi kurabileceği düşüncesine itmiştir. Gezi olayları, 17-25 Aralık sürecinde hükümete yönelik desteğin düştüğüne dair oluşan hava PKK'yı cesaretlendirirken, Suriye İç Savaşı nedeniyle PKK'nın güçlü olduğu ülkenin kuzeyinde ortaya çıkan otorite boşluğunda Ocak 2014'te Afrin, Cezire ve Fırat'ta örgüt tarafından otonomi ilan edilmesi, örgütün devlete verdiği sözleri göz ardı etmesine neden olmuştur. PKK, ABD öncülüğünde bölgede oluşan terörle mücadele konseptinde güçlü bir aktör konumuna geldiği yanılgısına kapılmıştır. HDP'nin eş başkanları olan Yüksekdağ ve Demirtaş bu atmosferde gerçekleşecek barışın kendi kazanımlarına ters düşeceğine inanarak 27 Aralık 2015'te Demokratik Toplum Kongresi (DTK) tarafından ilan edilen özyönetim ve demokratik özerklik taleplerine desteklerini açıklamıştır. Duran Kalkan, Cemil Bayık, Hülya Oran gibi PKK'nın üst düzey yöneticileri ile örgütün yayın organları Özgür Gündem, Yeni Özgür Politika ve terör örgütünün uzantısı olan siyasi partinin genel başkanı Selahattin Demirtaş'ın bu süreçteki söylemlerinin incelenmesi konunun anlaşılması için

önemlidir. Kobane Direnişi, faşist zihniyet, Rojava Devrimi, tasfiye, asimilasyon, katliam ve soykırım, IŞİD müttefiki, direniş, halk devrimi gibi barış sürecini bozan, yeni süreçle hiçbir şeyin değişmediğini vurgulayan kelimeleri sıklıkla kullandıkları, barış, müzakere, çözüm, demokratikleşme, siyasi çözüm, yeni başlangıç gibi pozitif kelimeleri ise neredeyse hiç kullanmadıkları görülmüştür. 2012 ile 2015 yılları arasında yapılan analizlerde bilhassa 2014 ve 2015 yıllarına ait söylemlerin yüzde 75'e yakınının bozucu söylemler olduğu görülmektedir. 2013 sonrası çatışmacı söylemler ile çatışmalar eşgüdümlü olarak artmış, Cumhurbaşkanlığı seçimleri, 6-8 Ekim olayları gibi iç dinamiklerde kamuoyu bu söylemler ile öz yönetim ve bölgesel otonomi için mobilize edilmek istenmiştir.

Bunlarla birlikte PKK, militanlarını çekmeden gizli metotlarla askeri kapasitesini artırmak, şehirlere sızmak, hükümet ve devlet aleyhine saldırgan ve suçlayıcı bir dil kullanarak süreci değerlendirmiştir. Hükümetin müdahil olmaktan kaçındığı Kobani çatışmalarında PKK tarafından AK Partiye yönelik ifade edilen söylemler DEAŞ'a benzer bir nitelik almıştır. Cemil Bayık bir açıklamasında El Kaide ve DEAŞ ile AK Partiyi özdeşleştirmiştir. PKK, 2014 yılı Cumhurbaşkanlığı seçimlerinden hemen önce hem söylemlerini sertleştirmiş hem de eylemlerini artırmıştır. 6-8 Ekim 2014 sürecinde örgüt güdümündeki siyasi partinin genel başkanı Demirtaş'ın yaptığı açıklamalar akabinde elliden fazla insan hayatını kaybetmiştir. Kobani olaylarının hemen akabinde Cemil Bayık Türkiye'nin politikalarında herhangi bir değişiklik yapmayarak çözüm sürecini bitirdiğini, çektikleri militanlarını tekrar çatışma bölgesine göndereceklerini açıklamıştır. Her ne kadar hükümet tarafı bazı enstrümanları da kullanarak süreci devam ettirmeye çalışmışsa da PKK ve uzantıları söylemleri ve eylemleri ile süreci kendi lehlerine kullanmışlardır. Birtakım çevreler, Çözüm Sürecinin başarısızlığını muğlaklık, taahhütlere uymama, zamanın doğru kullanılmaması gibi teknik sebeplere bağlamışlardır.²⁶ Suriye İç Savaşı, Irak'taki otorite boşluğu ve Türkiye'de hükümeti zora sokan iç gelişmelerden yararlanan PKK, yaklaşık 30 yıldır inşa ettiği etmeye çalıştığı Kürt kimliğinin güçlenmesi gibi faktörlerin verdiği güçle bu süreci kendi lehine çevirmek istemiştir. Halkı devlete karşı ayaklandırma ve devleti halka karşı silah kullanmaya mecbur bırakmak yoluyla BM

²⁶ Cuma Çiçek ve Vahap Coşkun, **Dolmabahçe'den Günümüze Çözüm Süreci: Başarısızlığı Anlamak ve Yeni Bir Yol Bulmak**, Barış Vakfı Yayınları, Ankara, 2016. https://tr.boell.org/sites/default/files/nisan_raporu_turkce.pdf (08.08.2020), s. 15-19.

nezdinde iç savaş ortamının temin edilebileceği bir fırsat yaratma amacıyla her türlü hazırlığını bu istikamette yapmıştır.

Temmuz 2015'te ise PKK ateşkese sonlandırdığını açıklamıştır. Örgüt geçen süreçte elde ettiği kazanımların devlet karşısında üstünlük sağlamasına yetebileceği düşüncesiyle oldukça cürekâr davranmıştır. Halk ayaklanması ile devletin zora düşürülerek, Öcalan'ın özgürlüğüne kavuşturulabileceği ve bu suretle barış ve demokrasinin hükümet tarafından kabul edilebileceği düşünülmüştür. 2015 Temmuz'unda DEAŞ terör örgütü tarafından Suruç'ta PKK paydaşlarına yönelik yapılan saldırıda hükümetin DEAŞ'ı cesaretlendirdiğini iddia eden terör örgütü, soykırım söylemlerini sıklaştırmış, bu saldırının bir rövanşı olarak Ceylanpınar'da iki polis memurunun şehit edilmesi ile sonuçlanan PKK eylemi ise Çözüm Sürecini resmen neticelendirmiştir.²⁷

Bundan sonra yaşanacaklar ise yaklaşık iki yıldır müdahale edilmemiş, şehir merkezlerinde ve kırsalda neredeyse hiç operasyon yapılmamış olan terör örgütünün şehir işgallerine mukabil güvenlik güçlerinin başlattığı Hendek Operasyonları olmuştur. PKK'nın süreçten istifade edebilmek amacıyla şehirlerde teşkil ettiği YDG-H (Yurtsever Devrimci Gençlik Hareketi) bölgedeki yerleşim merkezlerinde teşkilatlanarak askeri yığınaklar oluşturmuştur. Örgüt destekçisi DBP tarafından yönetilen belediyeler ise bu faaliyetlere yardımcı olmuştur. İçişleri Bakanlığı tarafından 2015 ve 2016 yılları içerisinde örgüt eylemleri ve belediyeler arasındaki ilişkiye yönelik yapılan yayınlara göre PKK destekçisi belediyelere ait araçlarda örgüt mensupları, silah ve mühimmatlar taşınmıştır. Örgütün yaptığı bombalı saldırılarda örgüte ait kamyonlar kullanılmış, kırsala lojistik malzeme taşınmış, makam araçları örgüt mensuplarını ve araç gereçleri taşımak için kullanılmıştır. Belediyelere ait kanalizasyon ve altyapılar silah ve bomba deposuna çevrilmiş, kepçeler ile şehirlerde hendekler kazılmış, kısacası kamu kaynakları bu şekilde terör örgütünün hizmetinde kullanılmıştır.²⁸ Örgütün hendekler kazarak işgal ettiği Cizre, Sur, Nusaybin, Şırnak, İdil ve Silopi'de 2015 Ağustos'undan başlayarak 2016 yılı içerisinde devam eden

²⁷ Çözüm Süreci hakkında yapılan çalışmalardan bazıları için bkz., Hacer Solak, Why do Peace Processes Fail: The Case of Turkey-PKK Conflict, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Şehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2019, s. 24-34; Talha Köse, "Çözüm Sürecinin Yükseliş ve Düşüşü", **Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi**, Cilt: 4, Sayı: 1, 2017, s. 13-40.

²⁸ Detaylı bilgi için bkz., İçişleri Bakanlığı, **Terör Nedeniyle Belediyelere Yapılan Görevlendirmeler**, İçişleri Bakanlığı Yayını, Ankara, 2017.

operasyonlarda binin üzerinde terör örgütü mensubu etkisiz hale getirilirken, yedi yüzden fazla güvenlik görevlisi de hayatını kaybetmiştir. Bir milyondan fazla insan, oluşan terör ve şiddet ortamı nedeniyle evlerini terk etmek zorunda kalmıştır. Bazı kaynaklar sivil ölümlerin de yaşandığını açıklamıştır. PKK 2015 ve 2016'da Diyarbakır ve Şırnak gibi güçlü olduğu şehirlerin yanında İstanbul, Ankara'da da sansasyonel bombalı saldırılar gerçekleştirmiştir. Sadece 2016 yılında örgüt paravan kuruluşu olan TAK ile birlikte 37 bombalı saldırıda bulunmuş, güvenlik güçlerinin yanında çok sayıda sivil vatandaşımızın da hayatını kaybetmesine neden olmuştur. PKK'nın Sur Dürümlü mezarında bomba yüklü kamyon ile doğrudan sivilleri hedef aldığı saldırıları ve benzer sivillere yönelik saldırılar da kayda geçmiştir. Bu eylemlerde hafriyat kamyonundan lüks araçlara ve motosikletlere kadar her türden araç, nicelik ve nitelik olarak oldukça güçlü patlayıcılar ile canlı bombalar kullanılmıştır. Hakkâri Çukurca'daki üs bölgesine destek için giden süper kobra tipi askeri helikopterin örgüt mensuplarınca karadan havaya ateşlenebilen bir füze ile vurulması, örgütün Suriye İç Savaşı nedeniyle yeni nesil silahlara da ulaşabildiğini göstermiştir.²⁹

²⁹ Bkz., Murat Yeşiltaş, Sibel Düz, Rıfat Öncel, Bilgehan Öztürk, **2016'da Güvenlik ve Terörle Mücadele**, SETA Vakfı Yayınları, Ankara, 2016.
<https://setav.org/assets/uploads/2016/12/guvenlik.pdf> (08.08.2020).

İKİNCİ BÖLÜM

FETÖ/PDY TERÖR ÖRGÜTÜ

2.1. ÖRGÜT TARİHİ

Dini bir hareket olarak ilk başlarda kendini tanımlayan örgütün kurucusu Fetullah Gülen, 1941 yılında Erzurum ilinde doğmuş, yine aynı ilde ilkokul tahsiline başlasa da bu tahsili yarıda bırakmıştır. Medrese eğitimi sonrasında 1959’da Edirne’de imamlık görevine başlamıştır. Devlet kadrosunda ilkokul eğitimini yarıda bırakmasına rağmen bazı görevlere getirilmesi, zamanın Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı olan Yaşar Tunagör tarafından sağlandığı bazı kaynaklarda söz edilmektedir.³⁰ Devletin resmi kurumlarından aldığı eğitim, bir kurumda vaizlik yapması için yeterli değildir. 1971 yılına geldiğimizde Fetullah Gülen irticai faaliyetler sebebi ile 7 ay hapiste yatmıştır.

Fethullah Gülen, iddianamede bir numaralı sanık olarak yer aldı. Hazırlanan iddianameyle, 54 sanık “Laikliğe aykırı olarak devletin içtimai, iktisadi, siyasi, hukuki temel nizamlarını kısmen de olsa dini esas ve inançlara uydurmak amacıyla cemiyet tesis, teşkil, tanzim veya sevk ve idare etmek, böyle cemiyetlere girmek veya girmek için başkasına yol göstermekle” suçlandı.³¹

Fetullah Gülen’in 2015 yılına kadar ceza aldığı tek mahkeme olarak tarihi kayıtlara geçmiştir. Fetullah Gülen’in 1960’lı yılların ilk dönemlerinden itibaren artan ünü, sıradan bir memur olmasına rağmen hayatın olağan akışına aykırı şekilde

³⁰ Fetullah Gülen ve FETÖ terör örgütü üzerine Türkiye’de yapılan çalışmalardan bazıları için bkz., Abdulkadir Özkan, **Modern Zamanların Hasan Sabbah’ı Fethullah Gülen**, Kopernik Kitap, İstanbul, 2017; Ahmet Keleş, **FETÖ’nün Günah Piramidi**, Destek Yayınları, İstanbul, 2016; Yavuz Aksakoğlu, **Fetö Kışkacında Askeri Okullar**, Galeati Yayıncılık, Ankara, 2018; Haluk Ölçekçi, “15 Temmuz Öncesi FETÖ Medyasında Psikolojik Savaş Gazeteciliği”, **MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Cilt:7, Sayı:1, 2018, s. 428-454; Yasin Topaloğlu, **Son Darbe: ABD, İsrail ve FETÖ’nün Türkiye’yle Asimetrik Savaşı**, Elips Kitapları, İstanbul, 2017; Çetin Acar, **FETÖ Fetullahçı Terör Örgütü**, Profil Yayınları, İstanbul, 2016; Nedim Şener, **“Kahraman” Hainler: Türk Silahlı Kuvvetlerinde FETÖ’nün Kriptoları**, Destek Yayınları, İstanbul, 2018; Hanefi Avcı, **Cemaatin İflası**, Tekin Yayınevi, İstanbul, 2015; Yusuf Özkır, **FETÖ, Medya ve Darbe**, Pınar Yayıncılık, İstanbul, 2017; Doğu Perinçek, **FETÖ Darbesi: Kökleri Yükselişi Ezilmesi ve Sonuçları**, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2016; Füsün Çoban Döşkaya, “Amerikan Board (ABCFM) ve Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ)”, **Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi**, Cilt 7, Sayı: 3, 2020, ss. 1431-1474.

³¹ Yeni Haber, “Fethullah Gülen’i 45 yıl önce sanık sandalyesine oturtan savcı”, 22.07.2016, <https://seferihisar.com/fethullah-guleni-45-yil-once-sanik-sandalyesine-oturtan-savci/> (08.08.2020), s. 1; Hüseyin Adalan, “Teröristbaşı Gülen’in Eski Davalarının Özeti”, **Yeni Söz Gazetesi**, 04.05.2017, <http://www.yenisoz.com.tr/teroristbasi-gulen-in-eski-davalarinin-ozeti-makale-21709> (08.08.2020).

yükselmesi, örgüt ve örgüt elebaşı hakkında bazı açıklanması gereken noktaların olduğunu düşündürmektedir.

Bazı dini kabuller çerçevesinde, Fetullahçılık hareketinin Nurculuk hareketinden doğup, yine aynı hareketten koptuğu söylenmektedir.³² 1950’li yıllarda Mehmet Kırkinci vasıtasıyla Risale-i Nurlarla tanışan Gülen, Nursi’nin sağ olduğu bu dönemde, Nursi’yi Kürt olduğu için ziyarete gitmediğinden bahsetmiş, bu nedenle onun talebeleri arasına katılmamıştır. Ancak Gülen örgütüne yeni katılan yardıma muhtaç gençlere ve talebelerine Said Nursi’nin Risale-i Nurlarını okutmuştur.³³ Örgüte katılan bireylerin eğitim ve devşirilme safhasında Said-i Nursi’nin kitaplarını kullanan Gülen, yaptığı röportajlarda ise Nurculuk hareketi ile bir bağlantısı olmadığını vurgulamış, ilişki sorularını ret ederek kabul etmemiştir.³⁴ Genel bağlamda yorumlandığında Nurculuk hareketinin toplumsal temelli bir hareket olduğu, asıl maksadının devleti ele geçirmek değil, risaleleri yaymak, nur talebelerini çoğaltmak marifetiyle toplumsal taban kazanmak ve bu tabanı genişletmek olduğu, Gülen ve hareketinin ise devleti ele geçirme hedefiyle yola çıktığı, 1971 yılından itibaren ise bu farklılığın açıkça ortaya konduğu göze çarpmaktadır.

FETÖ/PDY terör örgütü, gelişim evrelerine göre bu çalışma içerisinde “1960’lı yıllardan 1980 Askeri Darbesi ve 1980’in ilk yıllarına kadar olan süre” “İstanbul” ve “Orta Asya ve 90 sonrası” olarak üç ana başlıkta incelenmiştir.

2.1.1. 1960’lı Yıllardan 1980 Askeri Darbesi ve 1980’in İlk Yıllarına Kadar Olan Süre

Fetullahçı terör örgütünün birinci kısmı 1960’lı yılların başı ve 1980 askeri darbesi arasındaki zamanı kapsamaktadır. İlk süreçte Gülen, dini bir lider kisvesi altına bürünerek kendine yandaş toplamaya çalışmış, halkın ve Nurcuların bir kısmının desteğini almayı başarmıştır. Özellikle İzmir şehrinde yapılanma yoluna gitmiş,

³² H. Ezber Bodur, “Moonculuk Hareketi ve Türkiye’de Benzer Bir Cemaat Yapılanmasının Sosyolojik Analizi”, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 1, 2003, s. 13.

³³ Detaylı bilgi için bkz., Faik Bulut, *İslamcı Örgütler-2*, Doruk Yayınları, Ankara, 1997; Nurettin Veren, *FETÖ: Cemaate Dair Duyulmayan Konuşulmayan Bilinmeyen Her Şey, 1966-2016*, Destek Yayınları, İstanbul, 2016.

³⁴ Bkz., Hüseyin Arslan, *Dini Gruplar ve Siyaset-2 Fetö-PDY*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 2016.

Bornova ilçesi merkezli vaazları ile kendini halka tanıtmış, 1977 yılı ile beraber yaptığı ülke gezileri ile vaaz ve toplantı yöntemlerini kullanarak kendini tanıtip yandaş kazanmıştır. Bu yıllarda öğrencilere yönelik çalışma yapmış, özellikle öğrenci evi ve yurt kurma girişimlerinde bulunmuştur. Ülkenin çoğu yerinde yaptığı vaazlara gelenlerden topladığı paralar sayesinde “Işık Evleri” ismini verdiği on iki ayrı ev açmıştır. Orta gelir ve alt gelir seviyesindeki ailelerin yardıma ve eğitime muhtaç çocuklarını “Nur Kampları” ismini verdiği gençlik kamplarında toplamış ve burada kendine yandaş devşirmeye çalışmıştır. Akyazılı Vakfı adı altında bir paravan vakıf kurarak, “Himmet” adıyla örgütüne 1972 senesinden itibaren bağış toplamıştır.³⁵ Bu toplanan mevduat ise yine eğitim kurumlarına harcanmış, okul, yurt, üniversiteler inşa edilmeye başlanmıştır. Gülen ve üst yönetimin amacı daha çok tanınmak ve kendilerine örgüt üyesi kazanmaktır. 1979’da *Sızıntı* isimli dergiyi çıkarmışlardır. Bu dergiye abone yapılan ve çevrelerinde olan iş adamlarından fon sağlanarak yine eğitim dalında kurumsallaşma yoluna gidilmiştir.³⁶ Yine en çok yapılandığı şehir olan İzmir’in Bozyaka semtinde ilk öğrenci yurdunu açmıştır. Bu yurt bir zaman sonra özel kolej olarak faaliyetlerine devam etmiştir. Örgüt hiyerarşisini bir piramit olarak kurmaya çalışan elebaşı, bu attığı temel adımlarla piramidin ilk safhasını hazırlamıştır. 1980 Askeri Darbesinden sonra 6 yıl yakalama kararı ile aranmıştır. Bu süre zarfında girişimleri hız kesmeden devam etmiş, “dini sohbet” adı altında örgüt çalışmaları geliştirilmiş, örgütün finansal kolları ve girişimleri desteklenmiştir.³⁷ 1983 yılında Turgut Özal’ın iktidara gelmesiyle beraber ülke genelinde sivilleşme hızlanmış, askeri vesayetın etkileri yavaş yavaş kırılmıştır. 1986 yılında örgüt lideri Gülen yakalanmış, kendisine isnat edilen tüm suçlardan beraat etmiştir. Beraat kararından sonra örgütün ikinci safhasının başladığı kabul edilmektedir.

³⁵ Detaylı bilgi için bkz., Merdan Yanardağ, **Kuşatılan Türkiye: Gülen Hareketinin Perde Arkası**, Destek Yayınları, İstanbul, 2014.

³⁶ Detaylı bilgi için bkz., Necip Hablemitoğlu, **Köstebek**, 20. Baskı, Pozitif Yayınları, İstanbul, 2016.

³⁷ Bkz., Zübeyir Kırdar, **Cemaatin Copları**, Togan Yayıncılık, İstanbul, 2010.

2.1.2. İstanbul

Örgüt, elebaşı beraat kararından sonra merkezini İzmir'den İstanbul'a taşımıştır. Elebaşı ise artık halka daha rahat ulaşmaya başlamış, cemaati kalabalık camilerde vaaz vermek için kürsülere çıkmıştır. 1990'lı yılların başından itibaren dönemin sözü geçen iş adamlarını da bu vaazlar sayesinde bünyesine katarak, hem finansal hem de nüfuz yönünden kuvvetlenmiştir. Artık örgütün kurumsallaşması önünde bir engel kalmamıştır. Medya'nın gücünü gören elebaşı ve yönetim kadrosu ilk olarak *Zaman* gazetesini almıştır. Daha önce de *Sızıntı* gibi dergi çalışmaları olan örgüt medya konusunda kurumsallaşma yoluna gitmiştir. *Samanyolu* televizyon kanalının kurulmasıyla örgütün medya ayağı tamamlanmış, örgüt bir dini harekettten çok holding imajı kazanmaya başlamıştır. Kurumsallaşan örgütün devlet kademelerine sızması daha kolay olmuştur. 1990 yılında SSCB'nin yıkılması ile Orta Asya ve Türk Cumhuriyetlerinin kapısı örgüte açılmıştır.³⁸

2.1.3. Orta Asya ve 90 Sonrası

Bu dönemde örgüt elebaşı Fetullah Gülen dünyada olan olayların kendi kerametinden olduğunu topluluğuna kabul ettirmeye başlamıştır. Ekonomik yönden daha da güçlenen Gülen ve ekibi, 1990'lı yılların ilk döneminde kendilerine yakın olan ve ekonomik açıdan kuvvetli olan iş adamlarını birleştirme yoluna gitmiş, şirketleşme konularına da el atarak sektörlerde hâkimiyet kurmuş, finansal kuvvetlerini iyiden iyiye artırmışlardır.

Verdiği vaaz ve konuşmalarda, devletin temel kurumları olan Mülkiye, Adliye, Ordu ve Emniyet kurumlarının kontrol altına alınması gerektiğini ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti kadrolarının adeta bir örümcek ağı gibi sarılmasının gerekliliğini vurgulamıştır. Devlet kadrolarında çalışan sempatizanların tamamen kanun ve kural adamı olması gerektiğini, bu sayede yapılan kamu işlerinin ayrıntısının öğrenileceğini, başarıya giden her yolun mubah olduğunu söylemiştir. Tüm bu yöntemlerin uygulanması ile hâkim olunacak kuvvet ve silahlı güç ile ordu ve emniyetin tamamen

³⁸ Bkz., Doğan Akın, **Sanık Fethullah Gülen'in Savunmasından Cemaate Hatırlatmalar**, T24, 11.06.2012, <https://t24.com.tr/yazarlar/dogan-akin/sanik-fethullah-gulenin-savunmasindan-cemaate-hatirlatmalar,5238> (08.08.2020)

kontrol altına alınacağını açıkça beyan etmiştir. 1990'lı ve 2000'li yılların başında siyasi bir sorun olan “Türban” konusunda takıyye yapılarak örgüt üyelerinin kendini saklaması gerektiği, gerekirse de başlarını açma talimatı bizzat örgüt lideri Gülen'den gelmiştir. Kendini saklama yoluna giden örgüt, üye erkeklerin başı açık kadınlarla evlenmesini uygun görmüştür. Bu dönemde Gülen tarafından pragmatist bir liderlik benimsenmiştir.

Askeri darbe ile tasfiye olan bilgi işlem, personel gibi kurumların en önemli noktalarına kendi adamlarını yerleştirmeyi bir şekilde başarmışlar, bu sayede kurumlarda mutlak hâkim konuma gelmeye başlamışlardır. Darbe sonrası Yüksek Öğretim Kurulu'nun (YÖK) kurulması ile günün otoritesine muhalif olan 1402 akademisyen tasfiye edilmiş, bu akademisyenlerin yerine ise FETÖ bağlantılı yurtdışı kökenli akademisyenler yerleştirilmiştir. 1990'lı yıllardan itibaren ABD ile ilişkilerini kuvvetlendiren Gülen, 1992 yılında ABD'ye gezi amaçlı gitmiştir. Gülen, ABD'den döndükten sonra “Dinler Arası Diyalog” kavramını dillendirmeye, kendini tüm Müslümanların sözcüsü yerine koymaya başlamıştır. Dinler arası diyalog kapsamında Vatikan'a gidip Papa ile bizzat görüşmüş, ABD'de Hristiyan ve Yahudi cemaatlerle görüşmeler yapmıştır. 28 Şubat süreci sonrasında 1989 senesindeki etkinlikleri ile yargılanacağını duyan Gülen, ABD ve Yahudi lobisinin desteğini alarak, sağlık sorunlarını da bahane ederek ABD'ye yerleşmiştir. Gülen cemaati bu durumu Hz. Muhammed'in hicretine benzetmiştir. Fetullah Gülen 2000'li yıllara gelindiğinde artık güçlü duruma gelmiştir.

Fethullah Gülen davası, 1999 yılında Ankara DGM savcısı tarafından 22 Ağustos 2000'de hakkında laik düzeni yıkmakla ilgili dava açılmıştır. Bu dava terörle mücadele yasası kapsamında açılmıştı. Ulusal televizyon kanallarında laik düzeni yıkmak için kendi üyelerini dini ayaklanmaya sevk eden konuşmaları bu davanın ana konusu olmuştur. Yasa dışı terör örgütü kurmaktan dava da suçlu gösterilmekteydi. Medya aracılığı ile mesaj iletirken devlet bürokrasisi içerisinde kendi militanlarının uygun ortam şekilleninceye kadar ölü hücre olarak günlük faaliyetlerine devam etmeleri istenmiştir. Tebliğ, cemaat ve cihat temelinde yurt içinde ve yurt dışında eğitim kurumları aracılığıyla insan yetiştirme, kurduğu Şirketler aracılığıyla ekonomik güç oluşturma, devleti ele geçirmek için sızma faaliyetlerine öncelik verme faaliyetlerinden dolayı 2000 yılında terör örgütü suçlaması yapılmıştır. Paralel devlet yapılanması, darbe ve ayaklanma planlamak ve terör örgütü kurma suçları 16 yıl önce ortaya çıkmıştı.

Bu karar 21 Aralık 2000 tarihinde çıkan “Rahşan Affı” olarak da anılan 4616 sayılı 23 Nisan 1999 tarihine kadar işlenen suçları şartlı salıvermeye izin veren

ve cezasının 5 yıl ertelenmesine imkân sağlamıştır. 2006 yılında Terörle Mücadele Kanunu'nda ki değişiklikle şiddet ve cürüm kullanarak bir teşekkül oluşturduğuna dair delil olmadığından beraat etmiş, Yargıtay tarafından bu karar oybirliği ile onaylanmıştır. 30 Ekim 2014 yılında Milli Güvenlik Kurulu ilk defa "legal görünüm altında illegal faaliyet yürüten paralel yapılanmalar" olarak Gülen "devlet düşmanı" olarak Türk devletinin bekasına en büyük tehdit olarak karara bağlanmıştır. 28 Ekim 2015 tarihinden itibaren Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı tarafından "en çok aranan terörist listesinde" "kırmızı" kategorisinde yer almaktadır. 2016 yılında İslam İşbirliği Teşkilatı ve Körfez Arap İşbirliği Konseyi tarafından terör örgütü olarak tanınmıştır.³⁹

2.2. FETÖ/PDY'NİN SAHİP OLDUĞU İDEOLOJİ

Elebaşı Gülen semavi dinleri tek bir çatıda toplayıp, bunu İslam dini ile birleştirme yoluna giderek "yeni bir din" yaratmaya çalışmıştır. Kendine "müçtehit" (din düşünürü) sıfatı vererek, bu kurduğu yeni inanç sistemine yeni içtihatlar ekleyerek kanun koymuş, kendini takip eden müritlerine bu kuralları benimsetmiştir.⁴⁰

Kendi hareketini ilk başlarda Nurculuk hareketinin bir kolu olarak tanımlasa da gün geçtikçe bu hareketten kopmuştur. Yeni bir inanç sistemi kurmak isteyen, "dinler arası diyalog" kavramını tümüyle kabul eden Gülen, bu inanç sistemini kabul ettirebilmek için yeni meşruluklar arayışına girmiştir.

Kur'an-ı Kerim'in ayetlerinde de gösterildiği gibi sadeleştirme dinen kural dışı olan bir harekettir.⁴¹ Diğer semavi inanç sistemlerinin kutsal kitapları vaktiyle tahribata uğradığı varsayıldığından dolayı Fetullahçı terör örgütünün de Kur'an-ı Kerim'i değiştirme yoluna gittiği apaçık gözükmektedir.⁴² Bu basılan Kur'an-ı Kerimler 703 sayılı KHK ile tahrip edilmiş mealler kategorisine alınmış ve imha edilmiştir. Örgüt elebaşı Fetullah Gülen kendisine biat edilmesini istemiş kendini Allah ile eşdeğer bir şekle sokmuştur. Kurduğu örgütten ayrılmak isteyenleri ise bir yalnızlığa itmiş, bir nevi İslam dininde olmayan bir kavram olan aforozu kendi

³⁹ Dursun Duyan, **Yeni Nesil Terör Örgütü: Fetullahçı Terör Örgütü ve Türkiye'deki Paralel Devlet Yapılanması**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2018, s. 29-30.

⁴⁰ Fetullah Gülen'in Fıkhi hakkında yapılan bir çalışma için bkz., Faruk Beşer, **Fethullah Gülen Hoca Efendi'nin Fıkhi Anlamak**, Ufuk Kitap, İstanbul, 2006.

⁴¹ Bu konu hakkında daha detaylı bilgi için bkz., Diyanet İşleri Başkanlığı, **Kendi Dilinden FETÖ Örgütü Bir Din İstismarı**, 4. Baskı, Din İşleri Yüksek Kurulu Başkanlığı, Ankara, 2018.

⁴² Murat Bardakçı, "Bu Rezil Tahrifin Sebebi Cehalet mi Yoksa Kasıt mı?" **Haber Türk**, 10.08.2016, <https://www.haberturk.com/gundem/haber/1279246-bu-rezil-tahrifin-sebebi-cehalet-mi-yoksa-kasit-mi?> (08.08.2020), s. 1.

örgütünde uygulamıştır. Ayrıca finansal araçlarını kullanarak ayrılmak isteyen örgüt üyelerini fakirleştirmiş, psikolojik ve fiziksel şiddete varan araçları kullanmıştır.

Örgüt liderinin sohbet adı altında yaptığı seanslarda, rüyalar ve bu rüyaların betimlenmesi büyük önem taşır. Her sohbetinde rüya vurgusu yapar. Kendinin yer yer rüyalarında Hz. Muhammed ile görüştüğü vurgusunu yaparak, kendine inananlarda mehdinin kendisi olduğu inancını pekiştirme yoluna gitmiştir. Kendi hayatında hiçbir evlilik münasebeti olmamasını, yine kendi gördüğü rüyasında Hz. Muhammed'in evliliğine ret vermesi olarak gösterir.⁴³ Örgüt üyelerinin psikolojilerini etkileyerek, onlara farklı isimler vermiş, beraber hareket etmelerini sağlamış, bir nevi kast sistemini kendi içinde oluşturmuştur. Onlara “Işık Süvarileri”, “Işık Ordusu” gibi isimler vererek örgütün tabanını sağlam tutmaya çalışmıştır. Bu üyeleri de kendi hiyerarşi sistemine bağlayarak onları statü ve para sahibi yapmış, devlet içinde devlet yapısını bu şekilde inşa etmiştir.

Elebaşının dini imgeleri kullanma yoluna gitmesi, imamlık geçmişi ile ilgilidir. Bu geçmişi sebebiyle hitabeti kuvvetlidir ve kitleleri kolay etkileyebilmiştir; “Mehdi” ve “Asrın İmamı” gibi kült kavramları örgütü güçlü tutmak için kullanmış, bu yollarla örgüte binlerce üye kazandırmıştır. Ortaya çıktığı dönemler, 1970’lerin başı olarak kabul edilirse, bu dönem gençlerin ya sağ ya da sol cenaha yaklaştığı dönemlerdir. Terör örgütü lideri her iki görüşe de uzak olan dindar gençleri kolayca kendi örgütüne katmıştır. Bu kitle kendini yalnız gören ve merkezi otoriteden uzaklaşan kitledir. Devşirilmeleri oldukça kolay olmuştur. Kendi söylemleri genellikle dini terminoloji yoğunluklu, kullandığı kelimeler eski Osmanlıcadan alıntıdır. Süslü dini kelimelerle örgüt üyelerinin kendine bağlanmasını ve biat etmesini sağlamıştır. Yer yer örgüt içinde hipnoz ve psikolojik referanslarda kullanmıştır. Kullandığı teknikler sayesinde kendi örgütündeki üyelerin huzura “kolayca” ulaşmasına hizmet etmektedir. “Hizmet” kavramını da bu sebepten dolayı sık sık sohbetlerinde kullanmıştır. Hizmet kelimesi ideolojik zemine gün geçtikçe daha kuvvetli oturmuştur. Buradaki “Hizmet” kavramı devlete hizmet değil, direkt olarak örgüt başına hizmet anlamına gelmektedir. 1990’ların başından itibaren hem medya gücü ile hem de sohbet adı altındaki konuşmalarının kasetlere yüklenmesi ile geniş kitlelere düşüncelerini aşılama

⁴³ Bkz., Latif Erdoğan, **Küçük Dünyam (Fethullah Gülen)**, Ufuk Kitap, İstanbul, 1995.

çalışmıştır. Tamamen biat eden örgüt üyeleri, hangi devlet kademesinde olursa olsun kolayca terörize olmuş ve 15 Temmuz 2016 darbe girişimine rahatlıkla katılmıştır.

2.3. FETÖ VE SOSYAL AHLAK

Ahlak ve etik gibi kavramların başına sosyal kelimesi geldiğinde, toplumun bütününe ilgilendiren yeni kavramlar ortaya çıkmaktadır. Örgüt elebaşı ve örgütünün amacı yeni bir din inşa etmek olduğu kadar bu kavramların da içini boşaltarak yeni bir toplum düzeni inşa etmektir. Yenidünya düzeni güden üst akıl ile bu çerçevede bire bir uyuşmaktadır. Topluma bu kavramları dikte edecek bir toplumlar üstü elit kurul olmalıdır. Örgütün üst yönetim kadrosu bunu tam anlamıyla karşılamaktadır. Gülen ise piramidin en tepesinde ulaşılmaz fakat manevi huzura erdirici bir noktadadır. Yeni kuracağı toplumsal düzende kendi ideolojik görüşlerini dikte etme düşüncesi mevcuttur.⁴⁴

Örgüte göre bu amaçlara ulaşmak için en önemli araç eğitimidir. Eğitim kullanılarak genç beyinler daha kolay etki altına alınmaktadır. Kendi eğitim kurumlarında verdiği müfredat dersleri haricinde, kendilerine göre terbiye ve ahlak dersleri, bölge abileri ya da birim abileri tarafından dayatılma yöntemi ile verilmektedir. Genç beyinlerde “inançsız nesil” ve “inançlı altın nesil” ikilemi yaratılmıştır. Kendilerinin “hizmet” adını verdiği bu terör örgütüne üye olmayanlar, bu düşünce sebebiyle Müslüman dahi görülmemektedir. Örgüte göre Müslüman olmayanların geleceği makamlar, devlet görevleri her ne olursa olsun verilmemeli, her yol mubah görülerek kendileri bu makamlara gelmelidir. Bürokrasiye hâkim olunduğunda hizmet daha da kuvvetlenecek ve toplumdaki ahlaki düzen bizzat devlet görevlisi kılığına giren militanlar sayesinde sağlanacaktır. Örgüt içi disiplin ve biat bu yüzden çok önemlidir. Eleştiri hakkı olmayan bireyler, verilen görev ne olursa olsun “hizmet” için elinden geleni sorgulamadan yapmalıdır. Kitleleri bu şekilde yönlendirmek daha kolay olacaktır.

⁴⁴ Bkz., Yavuz Çobanoğlu, **Altın Nesil’in Peşinde: Fethullah Gülen’de Toplum, Devlet, Ahlak, Otorite**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2012.

2.4. ÖRGÜT BAŞI FETULLAH GÜLEN VE LİDERLİK KÜLTÜ

Örgüt elebaşı Gülen’in ilk kişisel özelliklerine bakıldığında şizofrenik sanrılara sahip narsist bir insan olduğu göze çarpmaktadır. Kendini tüm insanlardan üst bir seviyede görmektedir. Kendini yer yer “ilahi yönden mesajları topluma aktaran bir temsilci” olarak tanımlar. “Dinler Arası Diyalog” kavramını tek başına sahiplenen Gülen, bu hareketin tek temsilcisi olarak kendini görür. Örgütüne üye olan insanlar kendisini sınıflar üstü bir insan, mehdi olarak görmektedir. Oldukça sert ve kült bir liderlik tavrı sergiler.⁴⁵

Verdiği görüşler ve emirler katiyen sorgulanmaz ve emir kabul edilerek yapılır. Özellikle din temelli örgütlerde lider kültü oldukça kuvvetli olmaktadır. Bu kuvvetli lider tipi, örgütü bir arada tutar, kitle halinde hareket etmelerini sağlar. Örgüt lideri örgütün stratejilerine de karar verir. Üçlü kavram temeli olarak İktidar-İman-Hayat stratejisini örgüt militanlarına benimsetmiştir. Örgütüne aktardığı bu görüşler ve dini referanslar sayesinde toplumdaki iman seviyesinin yükseleceğini beyan eder. Ayrıca kurduğu eğitim kurumları aracılığıyla verdikleri eğitim sayesinde “Altın Nesil” oluşturup iktidarını toplum üzerinde sağlayacaktır. 1941 yılında Erzurum’da doğmasına rağmen kendi doğum tarihini örgüt üyelerine 10 Kasım 1938’de doğduğu şeklinde dikte ve ima eder. Atatürk’e deccal sıfatı yakıştırır, kendisinin yani mehdinin doğmasıyla deccalın hadislerde olduğu gibi yok olduğuna işaret eder.

Gülen’in kimlik bilgileri incelendiğinde ufak farklar bariz şekilde göze çarpar. İsmi kimliğinde Fetullah şeklinde yazılmıştır. O ise her zaman Fethullah yani “Allah’ın Fethi” manasına gelen Arapça ismi kullanır. Bu isim 2000 yılındaki DGM kayıtlarına kadar girmiştir. Elebaşı, isminden başlayarak bir algı yönetimi oluşturmaya çalışmış, dünyayı ilim ve İslam’la kendisinin fethedeceğini, bunu yapan ilk insanın kendisi olacağına işaret etmiştir. Çocukluk ve gençlik dönemi, aile yapısı ele alındığında büyük bir sevgisizlik ve psikolojik şiddet göze çarpmaktadır. İmkanları olmadığı için okuyamadığını, bu yüzden eğitim koluna bu kadar önem verdiğini beyan eder. Yaşadığı psikolojik sorunlar hem hareketlerinde belli olmakta, ayrıca kendi görüşlerinde de buna yer vermektedir.

⁴⁵ Bu konu hakkında yapılmış bir çalışma için bkz., Can Özçelik, **Kâinat İmamı Fethullah Gülen- Kod adı: Dayı**, Destek Yayınları, İstanbul, 2014.

Gülen, “Din elden gidiyor” sloganı ile genç nesilleri etkisi altına almış, kurduğu örgüt evlerinde ve kurduğu abilik sistemleri ile gençler üzerinde etkin bir yapı kurmuştur. Örgütüne yeni katılan gençlere önce telkin ve medya, kaset aracılığıyla beyin yıkama süreci başlar. Daha sonra üyelere 18 maddelik bir yemin metni Kuran’a el basılarak okutulur ve yemin ettirilir. Örgüt bunu yaparak yine birlikteliği ve kitleselliği sağlamaya çalışmaktadır. Metin öylesine hassas duygular üzerine yazılmıştır ki, dini hassasiyete sahip bireylerin bunlara karşı gelmesi çok zordur. 15 Temmuz 2016 darbe girişimi sonrası hazırlanan iddianamelerde bu maddeler Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından kayıt altına alınmıştır.⁴⁶

Gücümün yettiği kadar Kuran'ı hayatımın amacı edineceğim, kardeşlerime karşı sadakat izinde bulunacağım, halkın ve talebe arkadaşların izzet ve onurlarını izzetim ve onurum kadar yükseltmeye çalışacağım, kusurlarımın hatırlatılması karşısında memnuniyet ihtar edeceğime, Dahilden ve hariçten gelen bilumum taarruz ve tenkitleri, ‘nefsime yapılmış’ gibi ‘ret’ edeceğime, Bilumum karar listesindeki esaslara riayette bulunacağım, Hizmet adına uhdeme aldığım vazifeleri veya kararlar bana tahmil edilen mükellefiyetleri, ‘itirazsız’ yerine getirmeye çalışacağım, Kur’an’a bağlılıktan hiçbir surette ayrılmayacağım, Münferit hareket edip bu kararlara muhalif davrandığım an, ihtiyarımla bu kadrodan kendimi ıskat edip, ‘herhangi bir talebe gibi’ dershanede vazifeme devam edeceğime, ‘Vallah-Billah’ kasemleriyle yemin ediyor ve bu yeminin ‘La Yen Kati’ olmasına, ‘Cenab-ı Hakki istiştatta bulunuyorum.’⁴⁷

Bununla örgütün çekirdek yapısını korumayı, metni okuyan örgüt üyelerinden finansal ve kamusal destek alarak örgütün gelişimini sağlamışlardır.

2.5. ÖRGÜTÜN GENEL YAPISI VE ÖRGÜTLENMESİ

Fetullahçı Terör Örgütü’nün yapısını temel olarak 2 ana hat olarak inceleyebiliriz. İlk kol olan Türkiye kolu örgütün ana yapısı ve amaçlarını temsil etmektedir. İkinci kol ise Yurtdışı olarak kabul edilebilir. Yurtdışı safhasının gelişmesini 1999 yılında elebaşının ABD’ye gitmesinden itibaren başlatabiliriz. Bu tarihten itibaren örgüt yönetimi Türkiye’den çıkarak ABD’nin Pennsylvania eyaleti

⁴⁶ Bkz., Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, 2017/14808 no’lu soruşturma, 2017/2573 no’lu iddianame, Ankara, 2017.

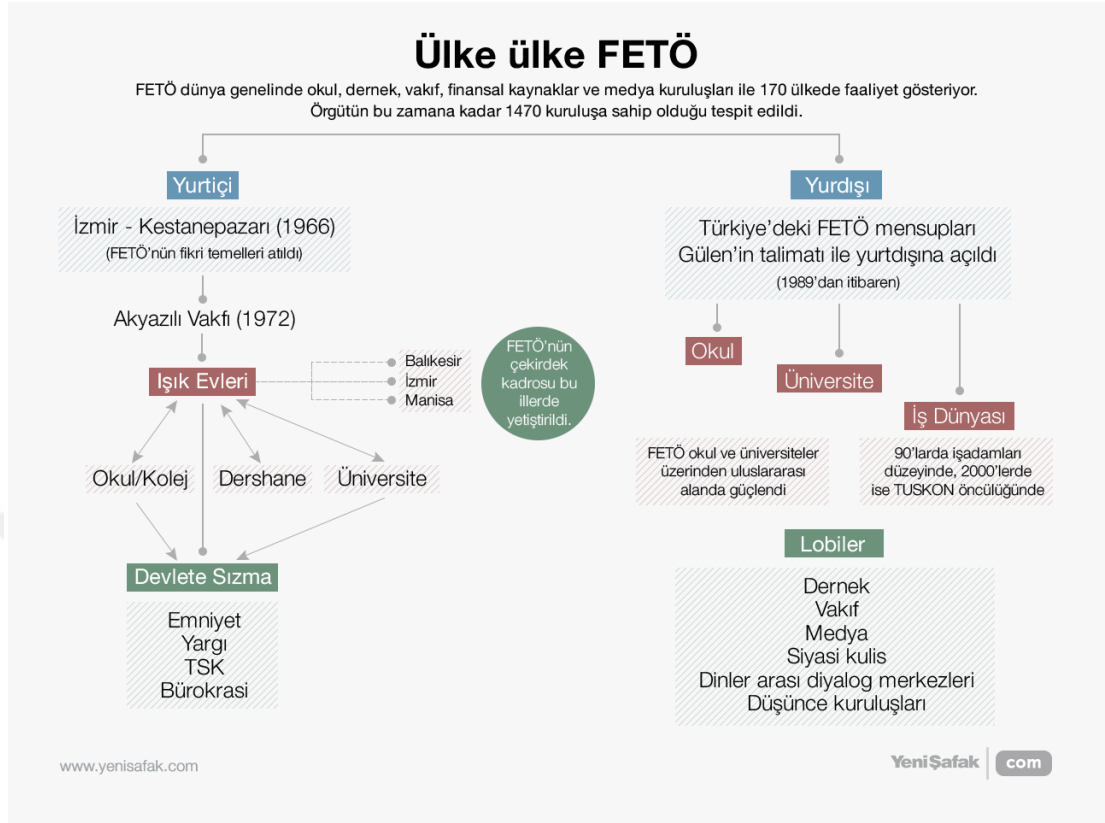
⁴⁷ Duyan, s. 44-45; Ayrıca bkz. Kayseri Haber Arşivi, “Büyük FETÖ Davası Başlıyor”, 01.11.2016–06.11.2016, http://kayham.erciyes.edu.tr/Haber%20Ar%C5%9Fivi/www.kayserigundem.com_01-06_Kas%C4%B1m_2016.pdf (08.08.2020), s. 3-4.

olmuştur. Örgüt yapısının temelini piramit yapı olarak ele alabiliriz. Piramidin en tepesinde örgüt elebaşı Gülen bulunmaktadır. Kudretli bir lider tipi sergileyen Gülen'in altında olan üyelerin tümü aktif üyelerden oluşmamaktadır. İçinde sadece dini konularla ilgilenen bir pasif grup, işbirliği yoluna giden üyeler, tamamen aktif destek ve bununla beraber operasyonel gruplar da vardır. Bahsedilen operasyonel gruplar örgütün ana mekanizmasını kontrol eder. Finans, istihbarat, propaganda ve kitle iletişim araçlarını yönetir, yönlendirir ve aynı zamanda da bunların lojistiğini sağlar. Diğer bir etkin grup olan aktif grubu ele aldığımızda karşımıza tamamen finansal destek veren grup çıkar. Aktif grup aynı zamanda siyasal destek de vermektedir. Örgütü dışardan izleyen, yer yer çıkarına göre veya inanç gereği yaklaşan grup ise pasif kişilerden oluşur. Pasif grubu sempatizan grubuna ekleyebiliriz.⁴⁸

Örgüt, diğer terör örgütlerinde olduğu gibi açıkça bir silahlı direniş grubu kurmamıştır. Devlet içine yerleştirdiği militanlarla yine devletin imkânlarını kullanarak bu militanlar grubunu oluşturmuştur. Emniyet ve Ordu teşkilatlarına bu şekilde militan yerleştirmiş ve 15 Temmuz'da bu militanların örgütün silahlı gücünü oluşturduğu ortaya çıkmıştır. Örgüt diğer kamu kurumlarında ise özellikle bilgi işlem ve personel başkanlıklarına sızmıştır.

⁴⁸ Detaylı bilgi için bkz., Enes Bayraklı, Ufuk Ulutaş (Eds), **FETÖ'nün Anatomisi İhanet Kumpas Takiye**, Seta Kitapları, İstanbul, 2017.

Tablo 2: FETÖ Örgüt Yapısı⁴⁹

Gülen, finansal temelini küçük ve orta sınıf işletmelerine, yani Anadolu'daki esnaflara göre kurmuştur. Zorunlu dergi ve gazete abonelik getirileri ve “Himmet” adı altında esnaftan toplanan sözde yardım paraları, örgüt için büyük önem arz etmiştir. Esnafa verdiği önem tamamen Humeyni'nin yaptığı İslam devriminden örnek alınmıştır. Türkiye'deki olası devrimden sonra tıpkı Humeyni'nin yaptığı gibi meşruluk zeminine esnaflar sayesinde oturmayı planlamıştır.

Himmet ve bağış olarak toplanan paraların kontrolü zor olduğu için bankacılık sektörüne de girilmiş olup, finans alanını da bağışlardan gelen parayla kontrol etmek istemiştir. Para örgütün en büyük gücüdür. Zorlanıp açılmayan kapılar para devreye girdiğinde oldukça hızlı şekilde açılmıştır.

⁴⁹ Yeni Şafak “FETÖ Yapılanması”, <https://www.yenisafak.com/15temmuz/feto-yapilanmasi-kurulus-detay> (08.08.2020) s. 19-20.

2.6. ÖRGÜTÜN EĞİTİM DALINDAKİ FAALİYETLERİ VE STRATEJİSİ

Fetullahçı terör örgütü'nün belki de en önem verdiği kolların başında eğitim alanı gelmektedir. Alanda faaliyetlerini rahatça sergileyebilmesi için özellikle 80'li yılların başından itibaren öğretmen yetiştirme yoluna gitmiştir. Örgütün evlerinde kalan 15 yaş altındaki üyelerine öğretmen liselerini seçmesi için telkinde bulunulmuş ve bu süreçten sonra hızla öğretmen lisesi kadroları örgütün üyeleri ile dolmaya başlamıştır. Bu süreç 1990'lı yılların başına kadar aynı tempoda devam etmiştir. Ayrıca üniversite çağındaki üyelerine ise eğitim fakülteleri tercihi yaptırılmıştır. Süreç sonunda elinde kendi öğretici kadrosunu kurabilecek, hatta yurt dışında kurulacak özel okullarına bile gönderebilecek sayıda öğretmen hazırlamıştır. Devletin liselerine ve üniversitelere girecek örgüt üyelerinin özellikle “Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik” bölümünü seçmesi istenmiştir. PDR dalında okuyacak öğrenciler, öğretmen olduğunda çalıştıkları okuldaki öğrencilerle yakınlık kuracak, sempati kazanacak ve örgüte yeni üyeler devşirecektir. Ayrıca bu sayede öğrencilerin ve velilerinin özel hayatı ile ilgili bilgileri örgüte daha kolay aktarılacak, bir nevi fişleme yapılacaktır.

Örgütün yapılanmasına bakıldığında ise imam adını verdikleri yöneticilerin çoğunun öğretmen kökenli olduğu görülmektedir.⁵⁰ Örgütün bu politikası oldukça uzun vadeli olmuştur. Örgüt tarafından bir eğitici ordusu kurulmuştur. Sürecin sonunda ise bu öğreticilerin dönemin gerektirdiği tüm eğitimleri vererek, kaliteli ve elit bir öğrenci topluluğu oluşturması sağlanmaya çalışılmıştır. Kendilerine eğitim gönüllüsü süsü vermelerine rağmen, muadili olan diğer eğitim kuruluşlarına bakıldığında, örgütün öğrenci seçmedeki ilk önceliği ihtiyaç değil zekâ ve başarılı olmaktır. Yeri geldiğinde örgüt seçeceği öğrencilere IQ testi yapmaktan bile geri kalmamış, temelini tamamen başarılı ve zeki öğrenciler üzerine kurmuştur. Kurduğu bu sistem sayesinde devlet kadrolarına daha hızlı yerleşmiş, devleti ele geçirme planları faaliyete geçmiştir.

⁵⁰ Bu konuda yapılmış önemli bir çalışma için bkz., Polis Akademisi Başkanlığı. **Yeni Nesil Terör: FETÖ' nün Analizi**, Polis Akademisi Yayınları, Ankara, 2017, [https://pa.edu.tr/Upload/editor/files/Yeni%20Nesil%20Ter%C3%B6r_FETO_014_07_2019\(1\).pdf](https://pa.edu.tr/Upload/editor/files/Yeni%20Nesil%20Ter%C3%B6r_FETO_014_07_2019(1).pdf) (08.08.2020).

Eğitim kavramı dünya genelinde terör örgütleri tarafından faaliyetlerini gizlemek için kullanılan, örgütlerin meşru zemine oturmasını sağlayan kollardan biri olmuştur. FETÖ de eğitim kollarını tamamen gizlenmiş olmak amacıyla kullanmıştır. Örgüt, zamanla gelir kaynaklarının çoğunu kurduğu bu eğitim sisteminden sağlamaya başlamıştır. Özellikle özel dersane girişimleri ile finans açısından büyük kaynak sağlamıştır. Ülkemizin müfredat derslerini verme kapasitesi, nitelik ve nicelik bakımından ele alındığında, başarı için öğrencilerin takviye alma gereksinimi yine 1990'lı yılların başından itibaren gözükmeye başlamış, bu tarihten itibaren özel teşebbüs dersaneler kurulmaya başlanmıştır.

1990'lı yıllarda üniversiteye giriş sınavlarının daha ağırlaşmasıyla bu gereksinim önem kazanmıştır. FETÖ terör örgütün en belirgin özelliği, bir virüs gibi devletin zafiyet ve boşluklarını değerlendirmek ve hemen o alanda yapılanmaktır. Dersane konusundaki zafiyeti ve iş alanını gören örgüt tüm gücüyle bu alana yoğunlaşmıştır. Bu sayede hem kendine önemli bir finans kaynağı sağlamış hem de kendine devşirecek ve örgüt üyesi yapacak genç nüfusa kolaylıkla erişmiştir. Örgüt üyesi kaynağının tamamına yakını kurduğu dersanelerden sağlamıştır.

Örgüt, eğitim sistemini zamanla 2 ana kol olarak ayırmıştır. Devlete sızma girişimi amacıyla yetiştirdiği elemanlarını ilk kol olarak kendi dersanelerine yerleştirmemiş, daha çok ulusalcı kökenli olan eğitim kurumlarından eğitim verilmesini sağlamıştır. İlk koldan çıkan örgüt elemanlarının MİT, TSK⁵¹, Emniyet, Yargı gibi devletin ana damarları olan kurumlara girmesi sağlanmıştır. Önemli devlet kurumlarını kazanan örgüt elemanları, sözde bölge yöneticileri ve imamları tarafından talimat almış ve denetlenmiştir. İkinci kol ise kendi dersanelerinden yetiştirdiği örgüt elemanlarının devletin diğer ve kendilerine göre önem arz etmeyen kurumlarına girmesidir.

Örgüt, dersane içinde kalmamış, kendi öğrencilerinin evlerine ziyaretlerde bulunmuş, ailelerini tanımış, bunları da “abi”, “abla” adını verdikleri ufak çaplı birer yönetici olan örgüt üyeleri ile yapmıştır. Örgüt üyeleri gittikleri öğrenci evlerinde, öğrencilerin ve ailelerin sosyo demografik özellikleri, ekonomik durumları, dindarlık

⁵¹ FETÖ'nün askeri kanadı hakkında yapılmış çalışmalardan bazıları için bkz., Mert Hüseyin Akgün, **FETÖ'nün Askeri Kanadı: Genelkurmay Çatı Davası**, Seta Yayınları, İstanbul, 2020; Mustafa Önsel, **Ağacın Kurdu: TSK'de Şakirtlerin İşgali**, Galeati Yayınları, Ankara, 2019; Yalçın Akdoğan, **Asker Sivil İlişkileri ve Kumpastan Darbeye Fetö**, Alfa Yayınları, İstanbul, 2017.

seviyeleri, siyasi düşünce gibi konularını not almış ve fişleme yapmıştır. Bu sayede oldukça geniş çaplı bir arşiv kurmuşlardır.

Örgüt, eğitim alanında sadece eğitim kurumu açmamış, bunun yanında üniversite, yurt, kolej gibi girişimlerde de bulunmuştur. Özellikle devletin bu alanlarda zayıf kaldığını gören örgüt, gizli kalmak amacıyla stratejik planlar yapmış ve sonrasında bunları harekete geçirmiştir.

Örgüt tarafından devşirilen çocuklar zamanla kendi kimliklerini kaybetmişler ve hayatlarındaki başarıların çoğunun örgüt tarafından kendilerine kazandırılan yetenekler sayesinde olduğunu kabul etmişlerdir. Tam anlamıyla örgüt militanı şekline bürünmüşlerdir.

Fetullahçı terör örgütü'nün bir diğer önemli eğitim girişimi ise kurduğu özel yurtlar olmuştur. Örgütün kurduğu yurt sayısı ve öğrenci sayısı incelendiğinde, 15 Temmuz 2016 hain darbe girişimi sonrası kapatılan yurt sayısı bize bilgi vermektedir. 15 Temmuz 2016 sonrası kapatılan FETÖ yurdu 841 tane, bu yurtlarda kalan öğrenci sayısı ise 90 bine yakın sayıdadır. Örgüt kendisine üye olan öğrencilerin kendi ilinde üniversite kazanmasını istememiş, başka illeri tercihlerde dikte ettirerek yazdırmış bu sayede öğrencilerin ailelerinden tamamen kopmalarını istemiştir. Örgüt, hücreleşme yoluna giderek evlerini ve yurtlarını ülkenin dört bir yanında açmıştır. Militan yetiştirme kaynaklarından biri de bu yurtlardır.

2.7. ÖRGÜTÜN SAHİP OLDUĞU MEDYA KURULUŞLARI VE PROPAGANDA

Terör örgütlerinin genel özellikleri incelendiğinde propaganda kavramı önemli yer tutar. Örgüt propaganda araçlarını kullanarak kitlesine daha çabuk ulaşır ve tabanını bir arada tutar. Fetullahçı Terör Örgütü de diğer terör örgütlerinde olduğu gibi bu kavramı yoğun şekilde kullanmıştır. 1990'lı yıllardan sonra özellikle medya sektörünün gelişmesi ile halka daha çabuk ulaşılmaktaydı. FETÖ yayın organlarını bu dönemde kurmuş ve geliştirmiştir. Düşüncelerini yumuşatarak anlatmayı bu medya kuruluşları üzerinden yapmaktaydı. Örgüte bağlı yayın organları, örgüt tarafından yapılan operasyonlara sempatiklik katmış ve kendi kitlesini ayakta tutmaya çalışmıştır.

İnternet çağının da gelişmesiyle örgüt bir diğer ayağını sosyal medya üzerine kurmuş, devlet tarafından gizlilik kararı olan tüm dosya, ses kayıtları vb. dosyaları, gizli belgeleri kendi sosyal medya hesapları tarafından paylamış, itibarsızlaştırmıştır. FETÖ'nün devleti yıkma girişimlerinden olan Ergenekon, Balyoz, MİT olayı, 17-25 Aralık gibi operasyonlarda, bu dosyalara ait tüm bilgi ve belgeler kendi propaganda kanallarından verilmiş, bu yayın organları tarafından topluma yön verilmek ve algı yönetimi yapılmak istenmiştir. Seçilmiş meşru hükümeti itibarsızlaştırma çabalarını da kitleleri yanlış yönlendirerek yapmıştır.⁵²

Örgüte ait olan önemli yayın organlarından biri de dergilerden oluşmaktaydı. 1979 senesinden 2016 yılına kadar aralıksız çıkan *Sızıntı* dergisi önemli bir yer tutmaktaydı. Örgüt lideri sık sık takma isimler kullanarak bu dergide yazılar yazmaktaydı. Özellikle dergi kapağında verilen imgeler propaganda amacıyla kullanılmakta ve örgüt, tabanına işaretler göndermekteydi.

Ergenekon, Balyoz, 17-25 Aralık gibi kumpas operasyonları ile devletin ordusuna ve seçilmiş meşru hükümetine saldıran örgüt, bu operasyonları yaparken televizyon kanallarını oldukça etkin bir propaganda aracı olarak kullanmıştır. Tamamen algı yönetimi yapılan ve toplumu yönlendirme amacı taşıyan bu yayınlarda devletin gizli sırları ifşa olmakta, daha operasyonlar başlamadan iddianameler açıklanmakta ve bilgi verilmekteydi.

2.8. ÖRGÜTÜN YURTDIŞI İLİŞKİLERİ VE BAĞLANTILARI

Fetullahçı terör örgütü, Türkiye'deki yapılanmasının benzerini eğitim kurumları üzerinden 170 ülkede yapmıştır. Tamamen gittikleri ülkelere uyumlu bir şekilde meşru zeminde kurumlar kurmuş, uluslararası platformda saygınlık kazanmaya çalışmıştır. Ayrıca kurduğu yardım kuruluşları ile STK statüsünü kendine kazandırmış, ekonomik ve kültürel alanlarda hareket alanı kazanmıştır. Küresel çapta da güç kazanmaya çalışan örgütün en fazla eğitim kurumu açtığı iki

⁵² Detaylı bilgi için bkz., TBMM, "Fethullahçı Terör Örgütünün 15 Temmuz 2016 Darbe Girişimi ile Bu Terör Örgütünün Faaliyetlerinin Tüm Yönleri ile Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu", **Tutanak Dergisi**, Ankara, 4. Toplantı, 18 Ekim 2016.
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=1743
(08.08.2020).

ülke ABD ve Almanya'dır. Örgütün iki ülkede toplam 320 okulu vardır. Örgüt, ayrıca gelir durumu düşük bölgelerde de etkinliğini artırmış, özellikle Afrika ve Orta Asya'da da etkin olmuştur. Kurduğu okullarda sözde misyonerlik faaliyeti yaptığını belirten örgütün bu okullarındaki anadil İngilizce olmuştur. Türkçe'ye katkı yaptığını söyleyen örgütün söylemleri ile bu durum tezatlık sergilemiştir. TUSKON adlı iş adamları örgütü ile tıpkı eğitim alanında olduğu gibi finans sektöründe de etkin olmaya çalışmıştır. Kuruluşlarının hedefine bulundukları ülkelerin siyasilerini ve iş adamlarını koymuştur. Eğitim kurumlarına bu mevkilerde görev yapan bireylerin çocuklarını almaya gayret göstererek, aynı paralel yapıyı faaliyet gösterdikleri ülkelerde de kurmaya çalışmıştır.⁵³

Avrupa'da hedef ülke olarak belirledikleri Almanya ve Hollanda'da bulunan Türk göçmen nüfusu etki altına almak istemişlerdir. İlk yurtdışı örgütlenmelerini de bu ülkelerde yapmıştır. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin 1991' de dağılmasıyla beraber ortaya çıkan Orta Asya devletlerine etkin olmak istemiş ve kendisine geniş faaliyet alanları bulmuştur. Sözde Türk-İslam sentezi ile bu ülkelere gidilmiştir. Orta Asya ülkelerinin enerji kaynakları da bu ülkelerin seçilmesinde baş etkenlerden birisidir.

FETÖ, etkin oldukları ülkeleri, kıtaları, bölgeleri ve şehirleri sorumluklara göre sözde imamları arasında paylaştırmış, sözde imamlar görevli oldukları bölgelerde vali gibi davranmışlardır. MİT kayıtlarına göre dünya genelinde 772 tane sözde imamla bu bölgeleri kontrol altında tutmaya çalışmışlardır. Gülen 1999 yılında yerleştiği ABD'de turistik vize sayesinde kalabilmiştir. 2006 yılında kalıcı vize için başvurursa da bir yetkinliği olmadığı için kabul edilmemiştir. Araya koyduğu güçlü insanlar ve referanslar ile 2008 senesinde kalıcı vize almayı başarmıştır. Referansları incelendiğinde ise iki kişinin CIA ile bağlantılı olduğu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca 1997 yılında MİT'in hazırladığı Susurluk Kazası raporunda, CIA'in bölgede FETÖ ile işbirliği yaptığı yazmaktadır.

⁵³ FETÖ'nün yurtdışı yapılanması hakkında bkz., Haber Türk, "FETÖ'nün yurtdışı yapılanması: 26 yılda 160 ülke, 800 okul, 1000'den fazla dernek!", 26.05.2017, <https://www.haberturk.com/dunya/haber/1509006-fetonun-yurtdisi-yapilanmasi> (08.08.2020).

2.9. ÖRGÜTÜN ORTAYA ÇIKMA SEBEPLERİ VE TAHLİLİ

Örgütün ortaya çıkma sebeplerini iki ayrı kol olarak ele alabiliriz. Bunlardan biri yurtiçi şartlar, diğeri ise uluslararası şartlardır. Ülkedeki tekke ve zaviyelerin kapatılması ile cemaat ve tarikatlar camilerde faaliyetlerine devam etmiş ve devletin denetleme mekanizması üstlerinden kalkmıştır.⁵⁴ Daha önce devletin adına da eğitim veren mekanizma kapanmıştır. Bu politikaların yanlış uygulanması sonucu cemaat ve tarikatlar farklı formlarda hayatlarına devam etmişlerdir. Cumhuriyet dönemi dini yapıların cami imamı olan mürşitleri camiler vasıtasıyla halkla temas kurmuşlardır. Ancak Nur cemaati bunun bir istisnasıdır. Bediüzzaman Said Nursi yazdığı eserler vasıtasıyla talebe edinmiş, kendisi tarikat lideri olmadığından eserlerinde iman kurtarmayı hedeflediğinden bahsetmiş, medrese yerine ise nurlar evlerinde kitap okuyarak ve eserleri neşrederek İslam davasına hizmet ettiklerine inanmışlardır. Gülen, imam olması nedeniyle hem geleneksel mürşitlerin cami geleneğinden hem de Nursi'nin modern devlet içerisinde örgütlenmesinden istifade etmiş, bununla birlikte Nur cemaatindeki ev ortamı temel örgütlenme alanları olurken abi/kardeş yapısı üzerine kendi örgüt modelini kurmuştur. Zira devletin Anadolu'ya gönderdiği imamlar, halkın dini görevlilere saygısı sebebiyle çok değer görmüşlerdir. Gülen'de bu dönemde kendisine olan muhabbeti iyi kullanmış ilk yapılanmalarına başlamıştır. Muhabbeti zamanla maddi ve manevi desteğe çeviren Gülen, kendi düşüncesine göre kapatılan tekke ve zaviyeler yerine Işık Evlerini kurmuştur.

Cumhuriyet kurulduktan sonra çıkan Tevhid-i Tedrisat kanunu ile eğitimdeki medreseler kapatılmış, eğitim tek ve devlet elinden yürümeye başlamıştır. Çıkan bu kanunlar sonucunda çoğunluğu Müslüman olan halk, dini alanda tatmin edici bir hizmet alamamış ve halk dini öğrenme ihtiyacını cemaat ve tarikatlar marifetiyle karşılamaya başlamıştır.⁵⁵

Diğer kol olan uluslararası sebepler ise şöyle açıklanabilir: Özellikle Soğuk Savaş döneminde ABD, komünist SSCB'nin görüşlerini yaymasını engellemek için ılımlı İslam kisvesi altında bir takım örgütleri kullanma yoluna gitmiştir. Yeşil Kuşak

⁵⁴ Bu konuda yapılmış bir çalışma için bkz., Hasan Ayık, "Din-Devlet İlişkileri Bağlamında İslami Cemaatlerin Devletle İlişkileri Üzerine", **Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt: 1, Sayı:3, 2016, ss. 62-77.

⁵⁵ Bu konuda yapılmış bir çalışma için bkz., Recep Kaymakcan, "Türkiye'de Din Eğitimi Politikaları Üzerine Düşünceler", **EKEV Akademi Dergisi**, Yıl: 10, Sayı:27, 2006.

projesi adını verdiği bu projenin Türkiye ayağını ise Gülen ve örgütü sağlamıştır. Gülen bu süreçte kendine bağlı olanlarla beraber örgütünü komünizmle savaş üzerine harekete geçirmiştir. 11 Eylül saldırılarından sonra ABD'nin dünyadaki radikal İslami terör örgütlerine karşı savaş açtığı dönemde, Gülen bir prototip olarak Müslüman ülkelere servis edilmiş ve Gülen'e bu dönemde uluslararası saygınlık kazandırılmıştır.

2.10. ÖRGÜTÜN EYLEMLERİ

Amaçlar çerçevesinde bir araya gelen oluşumlar zaman geçtikçe terör örgütüne dönüşme süreci içine girebilir. Temeli dini, siyasi veya sosyal olan oluşumlar örgütlenme sürecinden sonra ya meşru zemine oturur ya da terörize olurlar. Bir örgütsel yapının terör örgütü olarak kabul edilebilmesi için planlı şekilde zincirleme suçlar işlemesi gerekmektedir. Cemaat yapısı olarak karşımıza çıkan Fetullahçı terör örgütü de örgütsel bir yapı olarak yola çıkmıştır. Örgüt lideri ve örgüt üyeleri gün geçtikçe organize suç işlemişlerdir. İlk isnat edilen suçları 1971 senesinde askeri muhtıra ve sonrasında olmuştur. Elebaşı Gülen bu süreçte hapis yatmıştır. 1980 askeri darbesinden 2001 yılına kadar ayrı ayrı DGM'lerde 4 dava açılmıştır. Ayrıca yine bu dönemlerde örgüt lideri sekiz ayrı soruşturma geçirmiştir.

FETÖ terör örgütü ilk kez 30 Ekim 2014 yılında Milli Güvenlik Kurulu tarafından devlet düşmanı olarak tanımlanmıştır. MGK kararlarının ayrıntısında legal olarak görünen bu yapının altında illegal oluşumlar ve devlete sızmalar olduğu notu düşülmüştür. Ayrıca devletin bekasına direkt tehdit olarak karar verilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı tarafından örgüt lideri 2015 yılında kırmızı kategoride aranan teröristler kataloğuna alınmıştır. İslam İşbirliği Teşkilatı tarafından ise 2016 yılından itibaren terörist grup olarak nitelendirilmiştir.

Örgütün evrimsel gelişimi iki ana hatta ayrılabilir. Hattın ikiye ayrılmasının merkezindeki olay ise elebaşı Gülen'in ABD'ye yaşamaya başlamasıdır, çünkü örgüt liderinin ABD'ye gitmesinden sonra Türkiye aleyhine çalışmaları hızlanmıştır. Devleti yıkmak ve ele geçirmek için yapılan faaliyetler bu tarihten sonra gün geçtikçe artmıştır. Kısa alt başlıklar halinde sıralarsak;

- Büyük Birlik Partisi genel başkanı Muhsin Yazıcıoğlu'nun helikopterinin düşmesi sonucu hayatını kaybetmesi,

- 2013 Haziran’ında yaşanan Gezi olayları,
- Türk Silahlı Kuvvetlerine açılan kumpas davaları, (Ergenekon, Balyoz)
- MİT müsteşarı Hakan Fidan hakkında Oslo Görüşmeleri hakkında suçlamalar ve tutuklama kararı çıkarılması,
- 17-25 Aralık süreci
- 15 Temmuz 2016 hain darbe girişimi

Örgüt devletin kendi gücünü yine devlete kullanarak kalkışmaya dahi varacak eylemlerde bulunmuş, devlet içinde uyuyan hücre ve klikleri uyandırmış, anayasal düzeni ortadan kaldırmaya çalışmıştır. Hukuku araç haline getirmesiyle beraber, devlet içinde iki ayrı grubun çatışması olarak bu olayları kamuya yansıtmıştır. 15 Temmuz’dan sonra yapılan yargılamalar ve hazırlanan iddianameler sonucunda; Necip Hablemitoğlu, Aytunç Altındal, Haydar Meriç, Turgut Özal, Hrant Dink gibi ölümlerin arkasında FETÖ’nün olduğu gerçeği ortaya çıkmıştır. Ayrıca devleti yıpratma girişimlerinden biri de Ankara Rus Başkonsolosu Karlov’un öldürülmesidir.

Örgütün işlediği diğer suçlarda sızma girişimlerine ilk eşik olan Kamu Personeli Seçme Sınavı, Akademik Personel, Askeri Liselere Giriş Sınavları, Öğrenci Seçme Sınavı, Polislik Sınavları ve Lisansüstü Eğitimi Giriş sınavı vb. sınavların sorularının çalınması, kendi örgüt militanlarını devletin kritik birimlerine yerleştirmesidir. Örgütün kamu içindeki yapılanması sayesinde çalınan sorularla kazanılan bölümler kendi dershanelerinin başarısı gibi kamuya sunulmuş, bu şekilde kendi dershanelerine öğrenci ve yandaş toplamaya çalışmışlardır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

FETÖ/PDY TERÖR ÖRGÜTÜ İLE PKK/KCK TERÖR ÖRGÜTÜNÜN KARŞILAŞTIRILMASI

3.1. FETÖ/PDY TERÖR ÖRGÜTÜ İLE PKK/KCK TERÖR ÖRGÜTÜNÜN KARŞILAŞTIRILMASI

Türkiye Cumhuriyeti PKK ve FETÖ gibi toplumsal tabanı, uluslararası etkinliği güçlü, önemli eylemler gerçekleştirebilme potansiyeline sahip iki terör örgütü ile mücadelesini sürdürmektedir. Her iki terör örgütü birçok alanda hem benzerlik hem farklılık göstermektedir. PKK Kürt etnisitesini önceleyen etnik ayrılıkçı bir amaç taşıırken, FETÖ, liderine atfettiği mehdilik düşüncesine dayanarak dünya genelinde bir hâkimiyet anlayışına sahiptir. Bu kapsamda FETÖ; strateji, motivasyon ve organizasyon modeli bağlamında önceki örneklerinden farklılık arz eden, hibrit özellikler taşıyan ve kendine özgü uluslararası, organize yapısı ile ezoterik, kıyametçi ve yeni bir dünya düzeni inşa etmeye yönelik terör örgütleri içerisinde değerlendirilmelidir. Etnik bir terör örgütü olan PKK ile dini istismar eden bir terör örgütü olan FETÖ, ideolojik yapıları açısından birbirine pek benzemeyen yapılardır. Ancak hiçbir sosyolojik yapı kendi oluşumuna zemin hazırlayan olgular, tarihi gelişmeler, hitap ettiği kitlelerin sosyo-psikolojik durumu, yaşanan süreçte dünyada hâkim paradigmlar gibi unsurlar olmaksızın anlaşılabilir. Örgüt, buz dağının görünen yüzü ise, bu faktörler buz dağının su altında kalan kısmını teşkil etmektedir.

Eleman devşirme ve Risale-i Nurların cazibesinden istifade etmek amaçlarıyla bir müddet Nur cemaati içerisine yuvalanan, Nur Cemaatinin terminolojisini ve cemaat yapılanmasını kopyalayan FETÖ ise kendisini Mehdi olarak gören Gülen'in uzun yıllardan beri hedeflediği devleti ele geçirme, hatta dünyaya hâkim olma planlarının bir parçası olarak devlet kademelerinde örgütlenmeye, ülkedeki sermayeyi kontrol etmeye, basın-yayın, eğitim kurumları gibi alanlarda hâkim olmaya başlamıştır. Kendilerince işgal edilen devletin Müslümanlar tarafından tekrar kazanılacağı vaadiyle ordu, polis teşkilatı, adliye, hariciye ve diğer devlet kurumlarına sızma faaliyetlerini ve takıyyeyi meşrulaştırmıştır.

1930’larda Sovyetler ile başlayan yakınlaşma sonucunda, Halkevlerinin ve Köy Enstitüleri’nin açılması ile de devlet ideolojisi giderek sol bir eğilime kaymıştır. Bahsedilen eğitim kurumlarında yapılan materyalist endoktrinasyon sonucunda ortaya çıkan sosyal değişim ülkede Sosyalist/Marksist/Maoist düşünceleri besleyerek 1960’lı yılların sonundan itibaren Deniz Gezmiş, Mahir Çayan, Hikmet Kıvılcımlı, Mihri Belli gibi teorisyenler ve aktivistlerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu teorisyenlerden etkilendiği bilinen Abdullah Öcalan ve arkadaşları Devrimci Doğu Kültür Ocakları gibi Marksist-Leninist bir yapı içerisinde Kürtlüğü Sosyalist/Marksist düşünce içerisine zerk ederek seküler, batıcı, Marksist ve Kürtçü bir terör örgütü olan PKK’yı ortaya çıkarmıştır. Zira PKK ideologları geçen zaman içerisinde 1970’li yılların sonunda kurulan örgütün, sadece silahlı mücadele ile devlet kurma hedeflerine ulaşamayacağını anlamıştır. Halkın bireyleşmesi, modernleşmesi ve gayri İslami/seküler Kürt kimliğinin oluşturulmasında önlerinde bulunan engellerin başında ortaçağ kalıntısı olarak tarif ettiği medrese, tekke gibi dini/tasavvufi kurumlar ile aşiret gibi feodal yapıları görmüştür. PKK açısından modern dönem devrimleri de birer model olmuştur. Fransız İhtilali ve Bolşevik İhtilali’nin devlet terörü ile kurulan ve sürdürülen devlet modellerini iyi tahlil etmiş olan örgüt, terör faaliyetleri ile hem taban kazanmayı hem de bu suretle toplumdaki korkuyu yönetmeyi amaçlamış ve bu şekilde devlet kurmayı hedeflemiştir. Halen İslam’ı, Türkler ile aradaki önemli bir bağ olarak görmekte olan PKK, oluşturduğu seküler kültür ile Kürtlerin Araplar ve Türkler ile arasında bulunan organik bağlarını tamamen ortadan kaldırmayı hedeflemektedir. Çünkü bu bağ kurulması hedeflenen Kürt devletinin önündeki en büyük engeldir. PKK tabanını Kürt etnik yapısı üzerine inşa etme gayretindedir. Ancak örgütün inşa etmeye çalıştığı kimliğin, otantik kültürel Kürt kimliğinden farklı olarak seküler/materyalist yapısı ve örgütün bölgede kurduğu güçlü endoktrinasyon ağı nedeniyle Örgüt tabanı farklı bir ben idrakine yönelmekte, tarihi medeniyet değerlerinden kopmaktadır. Örgütü zaman içerisinde yaşatan ve büyüten husus da budur.

İkinci olarak şunu söyleyebiliriz ki; FETÖ de PKK da dünyada ve Türkiye’de 1980’li yıllarda başlayarak her geçen yıl etkisini daha çok hissettiren dünyadaki politik değişim ile buna bağlı olarak toplumda ortaya çıkan sosyolojik değişimi doğru okuyarak örgüt yapılarını ideolojilerini ve söylemlerini revize etmeyi başarmıştır. Sovyetler Birliği’nin dağılması ile AB ve ABD ekseninde neo-liberalizm yükselmeye

başlamış, örgütler de bu ekseninde hem örgüt yapılarını hem de hareket tarzlarını bu şartlara uyumlandırmıştır. Devlette ise bunun aksi bir durum yaşanmıştır. 27 Mayıs ile başlayan darbe süreci 28 Şubat'a kadar devam etmiş, değişmez doktrin askerler tarafından iktidarlara kabul ettirilmiştir.

PKK'nın 1990'lı yıllardan başlayarak uluslararası ilişkiler alanında doğu bloku ile bağlantılarını gevşeterek AB, ABD ve İsrail ile ilişkilerini geliştirdiğini, 11 Eylül saldırıları sonrası ise legal siyasi uzantılarını ön plana çıkararak halka dayanan yerel yönetimler ile terör eylemlerinde meşru müdafaa söylemlerini gündemde tuttukları görülmektedir. Arap Baharı sonrası ABD'nin DEAŞ ile mücadelesinde sahadaki müttefik piyonu olarak beliren PKK, artık perde arkasında değil açıkça batı dünyası ile iş tuttuğunu kamuoyuna göstermiştir. Bu süreçte PKK, AB ülkelerinde rahatça örgütlenmiş, bu ülkelerde hem ideolojik propaganda faaliyetleri yaparak devleti zora sokmaya çalışmış, hem de finansal faaliyetler yürüterek örgütün ayakta kalmasını sağlamıştır. Bununla birlikte yakalanma süreciyle demokratik devlet, barış, çözüm gibi söylemler ile örgüte rahat nefes aldirmayı ve şehir yapılanmalarını oluşturmayı hedefleyen Abdullah Öcalan, ülkede bulunan neo-liberal aydınların desteğini almayı başarmış, örgüt lideri bu çevrelerce barış havarisi ilan edilmiştir. Ülkeye büyük zararlar veren açılım ve çözüm süreçleri de bu kimselerle birlikte imar edilmiştir. Terör örgütünün kendi içerisinde yapmış olduğu açılımın en büyük göstergesi ise siyasi parti olarak HDP'nin kurulmasıdır. PKK, diğer azınlık din grupları, sol liberaller, sol radikaller ve birtakım sosyal demokrasi cephesine katarak bir siyasi parti teşkil etmiş, bu şekilde hem dostlarını artırarak silahlı ve siyasi mücadelesine destek sağlamış, hem de ulusal ve uluslararası boyutlarda örgütün çıkarlarını güçlü bir legal unsur tarafından müdafaa ettirmiştir.

1960'lı yılların sonundan itibaren SSCB'ye karşı mücadele içerisinde yer alan Gülen ise ilerleyen yıllar içerisinde şeriat talep eden söylemlerini dünyada değişen şartlar gereği revize ederek ılımlı bir İslam projesinin bayraktarlığını yapmaya başlamıştır. Gülen'in Papa 2. John Paul'u Vatikan'da ziyaret etmesi, SSCB dağıldıktan sonra kurulan devletlerde CIA destekli cemaat okullarının kurulması, örgütün gazete ve medya organlarında neo-liberal gazeteci ve yazarlarla işbirliği yapması, örgütün 2002 sonrası iktidarı AB sürecinde liberal reformlar yapmak için cesaretlendirmesi, açılım ve çözüm süreçlerinde fikri katkılar sunması bu değişimin göstergelerindendir.

Gülen'in yıllar geçtikçe ABD'ye bağlılığını artıran bir hale büründüğü de CIA tarafından kendisine temin edilen ikamet vizesinden anlaşılmaktadır. 2016 darbe girişimi sonrası ülkede FETÖ terör örgütüne yönelik gerçekleştirilen operasyonlarda tutuklanmamak için ülkeden kaçan örgüt mensupları uzun yıllar fikren yakınlık kurdukları AB ülkeleri ile ABD'de soluğu almış, bu ülkeler tarafından kendilerine ikamet izni verilmiştir. Günümüzde terör örgütü bu ülkelerde Türkiye aleyhine lobi faaliyetlerini hız kesmeden sürdürmeye devam etmektedir.

FETÖ ve PKK'nın benzerlik arz ettiği üçüncü husus ise her iki örgütün tesis etmiş olduğu paralel devlet yapılanmalarıdır. Kurum sınavlarının sorularını ele geçirerek Emniyet, Yargı, Silahlı kuvvetler ile MİT başta olmak üzere devlet kademelerine sızarak önemli kadroları ele geçiren FETÖ, devlet hiyerarşisi yoluyla değil, örgüt hiyerarşisi yoluyla gerçekleştirilen faaliyetlerin karar mekanizmalarını yürütmüştür. Rakip görülen askerlerin kaplama suçlarla, üretilmiş delillerle tasfiye edilebilmesi için askeri casusluk gibi operasyonlar yapan örgüt, Ergenekon ve Balyoz operasyonları ile hukuksuz tutuklamalar ile kendisine açıkça muhalefet eden tüm unsurları korku atmosferine sokmak istemiş, kendisine himmet vermeyi reddeden işadamlarına organize örgüt operasyonları yapmış, siyasi alanda ise yatak odalarına koydukları kameralar ile siyasi partiler içerisinde dizayn eylemleri yapmıştır. MİT krizi ile başlayıp dersanelerin kapatılması ile zirveye çıkan FETÖ-Hükümet gerginliği sonrasında ise yolsuzluk operasyonu görünümlü eylem ile hem devlet sınırlarını uluslararası kamuoyuna açıklayarak uluslararası kuruluşlar nezdinde Türkiye'yi zora sokarak ve hem de iç kamuoyunda hükümeti itibarsızlaştırarak devirmeyi amaçlamıştır. Yapılan tüm bu eylemler sadece bir kurumda aktif olarak yapılabilecek eylemler değildir. Emniyet, Adliye teşkilatlarında kendi silsileleri dışında aldıkları talimatlar ile harekete geçen örgüt mensupları basın yayın organlarında çalışan örgüt mensuplarınca da desteklenmiştir. Bu operasyonlardan sonra paralel devlet yapılanması açıkça ifşa olmuştur. 15 Temmuz darbe girişiminin yönlendirildiği Akıncı Üssü'nde o gece ortaya çıkanlar da bu gerçekleri bir kez daha teyit etmiştir. Zira darbeci ekibin sokaklarda terör faaliyetleri sürerken eylemleri koordine edenlerin askerlerin sivil imamları da askeri üste bulunmakta ve sürece doğrudan müdahil olmaktadır. Başarısız darbe girişimi sonrası askeri üste yakalananlar arasında FETÖ'nün üst düzey sivil asker imamları da vardı.

PKK ise kurmuş olduğu KCK yapısı ile paralel devlet yapılanmasını açıkça ifşa etmiştir. KCK sözleşmesi toplum sözleşmesi olarak tanımlansa da bir devlet anayasasından farksızdır. Farklı coğrafyalara özgün alt sözleşmeleri ile Türkiye, Irak Suriye ve İran’da kurulan yasama, yürütme ve yargı erkleri açıkça tanımlanmış, silahlı kuvvetleri, siyasal partileri, sosyal kurumları sadece kâğıt üzerinde kalmaksızın teşkilatlandırılmış, bu suretle tüm bu coğrafyalarda defacto bir durumla devlet kurulmak istenmiştir. KCK sözleşmesi sonrası PKK’nın sadece silahlı bir terör örgütü gibi değil, bir devlet yapısı gibi davranmaya başladığı görülmektedir. Yerel yönetimlerde görev alan siyasal uzantılar örgütün isteği doğrultusunda terör faaliyetlerine destek verirken, örgütün yargı görevi verdiği kimseler KCK hukukuna göre bölgede insanları yargılamış, cezalar vermiştir. Dönemin Diyarbakır Belediye Başkanı Osman Baydemir’in belediyede temizlik işçisi olarak çalışan KCK’nın Türkiye Meclisi Hukuk Komitesi üyesi tarafından sorgulanmasına ilişkin ses kayıtları ve görüntüler basına sızmıştır. İddiaları reddeden Baydemir, Öcalan’a özgürlük eylemlerine yeterince destek vermemekle suçlanmıştır. KCK, 2014 yılından Şırnak ve Hakkâri şehirlerinde devlet kurumlarının otoritesini reddederek özerklik ilan etmiştir. Ancak bu özerklik kararı HDP, DBP ve iltisaklı kuruluşlar tarafından açıklanmıştır. Çözüm sürecinde 2015 ve 2016’da başka birçok şehir ve ilçede kendi silahlı yapılanmasını da kuran örgüt bu yerlerde de özerklik ilan etmiştir. Hendek eylemleri ile örgütün fiili paralel devlet kurma çabaları zirve yaparken, devletin yaptığı operasyonlar, örgütün bu amaçlarının önüne geçmiş, ancak operasyonlar çok sayıda şehit vermemize neden olmuştur.

Her iki örgütün de benzer taraflarından bir başkası da kurdukları sosyal ilişkiler ağları marifetiyle geniş kitlelere ulaşabilme becerileridir. FETÖ, çekirdek kadro olarak Türkiye genelinde sünni bir tabanda kendisine yer bulmuştur. Ağabeyler ve ablalar sokak, mahalle, şehir ve bölgelerde kermes, öğrenci bursu, bağış gibi faaliyetlerin yanında muhtaç çocuklara ders çalıştırma, muhtaç ailelere yardım etme faaliyetleri yaklaşık 30 sene boyunca devam etmiş, devlet tarafından sahip çıkılmayan halk zarureti nedeniyle Gülen ve örgütün kucağına itilmiş, minnet duygusu altında kalan örgüt mensupları FETÖ’yü bir baba gibi görmüştür. Daha sonra örgütün kirli işlerinde çalıştırılan kimselerin darbe sonrası alınan ifadeleri incelendiğinde açıkça görülen husus bu kimselerin çoğunlukla fakir ailelerin çocukları olduklarıdır. Örgütün ağına

düşen kişi maddi açıdan kendisine bakan, karnını doyuran, okutan yapıya karşı minnet duymakta, yaptıkları eylemlerde İslam'a aykırı unsurları görememektedirler. 15 Temmuz sonrası yapılan geniş çaplı operasyonlar sonrasında ortaya çıkan birçok itirafçıya rağmen örgütün yüz binlerin üzerinde bir çekirdek kadroyu halen muhafaza ettiği değerlendirilmektedir. Örgütün büyüdüğü her ideolojiden, mezhep ve meşrepten paydaşları olmaya başlamış, birçok meslek kolundan insan örgütün gücünden istifade edebilmek için icazet almaya başlamıştır. Güç-İktidar-Sermaye ilişkileri ekseninde konuşlanan menfaatçi grup ise ilk fırsatta örgütü terk ederek kendisine güvenli bir liman bulmuştur.

PKK ise bilhassa Kürt vatandaşlarımızın yaşadığı Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi ile batıya göç etmiş vatandaşlarımızı içeren çok geniş kitlelere etki edebilme becerilerine sahiptir. PKK'nın kurduğu paralel devlet yapılanması toplumsal alanda önemli etkilere sahip iken, örgütün diğer sol örgütlerle zaman içerisinde yaptığı ittifaklar bu tabanı genişletmiştir. Rojava'da örgütün yaptığı mücadeleye MLKP başta olmak üzere birçok sol örgüt destek vermiş, çatışmada öldürülen teröristler batı şehirlerinde defnedilmiştir. Bu bağlamda terör örgütü kazandığı tabanı yaptığı silahlı, bombalı eylemlerde milis unsurları, şehirlerde toplumsal olaylar ve gösteri yürüyüşlerinde eylemci, seçim dönemi terör örgütünün legal görünümlü uzantılarının propaganda faaliyetlerinde sivil toplum çalışanı, sendika elemanı, seçmen gibi birçok alanda kullanmaktadır. Bu topluluk örgütün tüm gücünü oluşturmaktadır. Kitlelere sokak, mahalle, şehir yapılanmaları ile sahip çıkan, onları örgüt ideolojisi ve örgüt yapısının tahakkümü altında bırakan PKK, bu kitleleri dağda öldürülen teröristlerin yerine ikame edilecek birer potansiyel olarak da görmektedir. Dağda öldürülen terörist ailelerine de şehir yapılanmaları ile sürekli yardım yapılmakta, aile içerisinde örgütün varlığı ve saygınlığı muhafaza edilmektedir. Bununla birlikte örgütün oldukça güçlü olduğu dönemlerde gönüllü olmasa da zarar görmemek adına yapıya destek veren bir kitlenin varlığından da söz edilebilir. Bu kitlenin varlığı örgütle iltisaklı partinin çözüm sürecinden sonra yaşadığı oy kaybından da anlaşılmaktadır. Sonuç olarak şu çok açıktır ki, devlet otoritesini hiçbir alanda kaybetmemeli, örgütlere rahat faaliyet yürütecek fırsatı vermemelidir. Aksi durumda fikren örgüte meyyal olmayan kitleler de can korkusuyla örgüt tarafına kanalize olacaktır.

Her iki örgütte de örgüt liderleri normal bir liderin ötesinde, peygamber, mehdi ve tanrı gibi görülen olağanüstü özelliklere sahip olduklarına inanılmaktadır. Örgütler buna bağlı olarak tabanı olağanüstü mobilize edebilmektedir. Gülen'in örgüt içerisinde ortaya koyduğu din tasavvuru kendisini tek otorite haline getirmiştir. Şii âleminde var olan Velayeti Fakih ile İmam'ın, Katolik dünyada Papalık kurumunun sahip olduklarına benzer bir şekilde Gülen'in dini kaynakları yorumlama tekeline sahip olduğu, hem dini hem de siyasi lider olduğu düşüncesini tabana yayan örgütün bu iddiasının temelinde Gülen'in ahir zamanda ortaya çıkacak olan Mehdi olduğu inancı yatmaktadır. Zira Mehdi, peygamber soyundan, ahir zamanda gelerek Hristiyanları Müslümanlaştıracak, İslam âlemine önderlik edecek hem dini hem de siyasi bir liderdir. Gülen'in dinler arası diyalog projesi ile birçok Hristiyanı Müslümanlaştırdığı, Türkiye başta olmak üzere dünyanın birçok yerinde İslam'ın anlatıldığı Işık Evleri açtığı böylece dini neşrettiği, devletlerin içerisinde bulunan otoritesi ile de siyasi bir otorite haline geldiği örgüt içerisinde hikâyeleştirilen unsurlardır. Gülen birçok sohbetinde doğum tarihini 11 Kasım 1938 olarak açıklamakta, kendisinin Seyyid kökenli olduğundan da bahsetmektedir. Kendisini işaret ettiğinden bahisle Risale-i Nur'da geçen Mehdi konusunu ise gizli toplantılarda veya üstü kapalı konuşmalarda işleyerek kendi otoritesini sağlamlaştırmıştır. Bunun bir göstergesi de örgütçe helallerin haram, haramların helal sayılabilmesidir. Gülen'in kendisine ait içtihatları ile ortaya koyduğu din anlayışı Hz. Muhammed (S.A.V.)'in yaşadığı dinden ziyade örgütün ayakta kalabilmesi için üretilen esaslara dayanmaktadır. Tutuklanan örgüt mensupları halen Gülen tarafından görülen rüyalara inandırılarak motive edilmekte, örgüt disiplini muhafaza edilmek istenmektedir.

Öcalan da örgüt içerisinde ilahlaştırılmış bir liderdir. Örgüt lideri kendi halini tanrısal yalnızlık olarak tanımlamakta, peygamberlerle kıyaslayıp onlardan daha üstün olduğundan bahsetmekte, verdiği mesajları peygamberlerin verdiği mesajlar gibi görmektedir. Örgütte kendisine karşı çıkma cesareti gösteren herkesi hapsederek, sürerek veya öldürerek cezalandıran Öcalan endoktrine ettiği kitleler nezdinde tanrısal bir konum elde etmiştir. Totaliter yapılarda karşımıza çıkan dinleşmiş ideolojilere benzer yapısını muhafaza ederken, örgüt post modern süreçte fikriyatını ve örgüt yapısını neo liberal kavramlar ile harmanlamakta, ancak otoritesini asla sorgulatmamaktadır. Etnik ayrılıkçı terör örgütleri ile dini istismar eden örgütlerin

temel anlayışları ayrılrsa da her iki yapı da kitle psikolojilerine hâkim olmaya çalışır. Kitleleri bir yığın gibi kullanmak için de örgüt liderleri kült bir hale büründürülür, ulaşılamaz bir mehdi haline gelir. FETÖ ve PKK’da bu lider özelliklerini görmekteyiz. Yukarda daha önce bahsedilen lider özellikleri ele alındığında, kült bir liderin örgüt üyeleri üzerinde motivasyonu arttırdığı aşikârdır.

Her iki örgüt de pragmatist davranabilen yapılardır. Örgüt liderleri gerektiğinde faydacı söylemler kullanmaktan Makyavelist davranmaktan kaçınmamışlardır. Marksizm’in dünya üzerindeki uygulamalarının çökmesiyle, hedefsiz kalacak kitleleri ideolojik olarak yönlendirebilmek için Bookchin’in komunalizm, çevrebilim, cinsiyet eşitliği ve radikal demokrasi kavramlarını kendi malıymış gibi öne süren Öcalan yakalandıktan sonra mahkeme sorgusunda ve daha sonra yayınlanan özel sorgularında devletin hizmetinde olduğunu, devlet için çalışmak istediğini söylemiş, Atatürk’ü öven bir açıklama yaparak, kendisinin de Kürt meselesine onun gibi yaklaştığından bahsetmiş, 2013 Nevruzunda yazdığı, meydanlarda HDP milletvekilleriince kitlelere okunan mektubunda "bin yıllık İslam kardeşliği" vurgusunu yapmıştır. Gülen ise, önceleri İslami kaidelerini tavizsiz savunan yapısını, devlet içerisinde yuvalanmaya başladıkça terk etmiş, kamuoyunda başörtünün teferruat olduğunu açıklayarak modernist bir tavır takınmaya başlamış, Hristiyanların da cennete gidebilecekleri gibi ana akım İslam itikadına muhalif söylemler geliştirmiş, Ordu, Yargı, Emniyet gibi kritik yerlerde görev yapan mensuplarına tedbir adı altında haramlara girme ruhsatı vermiş, bu şekilde hem örgüt mensuplarını gizlemeyi hem de kendilerini batıcı çevreler nezdinde sempatik göstermeyi hedeflemiştir.

Örgütlerin geçekleştirdikleri terör saldırılarının niteliklerine bakıldığında, PKK’nın Makyavelist tavrı belirginleşmektedir. PKK’nın diğer bazı sol örgütlerin gözettikleri “sivillere saldırmama veya onlara zarar vermeme” gibi kaidelere kendisini bağlı hissetmediği anlaşılmaktadır. Örgüt, kuruluş yıllarından itibaren bölgede kendi gelişimini engelleyeceğini düşündüğü sivil yapılara karşı da silahlı eylem gerçekleştirmiş, ilerleyen yıllarda kullanılan patlayıcılar nicelik ve nitelik olarak gelişirken, sivil can kayıpları da artmıştır. 2015 sonrası büyük şehirlerde gerçekleştirilen eylemlerde araç ile kendisini patlatan terör örgütü mensupları, çatışma

bölgesiyle alakası olmayan yüzlerce insanı vahşice katletmiş, bu saldırılarını toplumsal tepkiden koruyabilmek için ise TAK gibi paravan örgütler kullanmıştır.

FETÖ de hedefe giden her yolu kendisi için mubah görmüştür. Yapılan eylemler örgüt terminolojisi içerisinde Gülen'in siyasi ve dini otoritesine dayanarak meşrulaştırılmıştır. 15 Temmuz öncesinde gerçekleştirdiği silahsız eylemlerde yargı gücünü silah gibi kullanmış, sahte deliller, uydurma suçlamalar yapmış, teknik takip çalışması gibi takdim edilen görüntüleri basına sızdırarak özel hayatın mahremiyetini ihlal ederek hem önemli konumda bulunan kimselere yönelik haysiyet cellatlığı yapmış, hem de bu eylemlerle siyasi hayatı şekillendirmek istemiştir. 15 Temmuz başarısız darbe girişimi ile örgütün Maknyavelist tavrı bir kez daha ortaya çıkmıştır. Asker içerisine yuvalanmış örgüt mensupları, seçilmiş meşru hükümeti ve kendi iradelerini savunmak için meydanlarda toplanan insanları tanklarla biçmiş, üzerlerine helikopterlerden ve uçaklardan bomba yağdırmış, Özel Harekât Daire Başkanlığı'na tahrip gücü yüksek bombalarla saldırmış, dönemin TEM Daire Başkanı'na dost gibi görünen üniformalı mensupları marifetiyle silahlı saldırı gerçekleştirmiştir. Bununla birlikte FETÖ, ikiyüzlü takıyyeci yapısı gereği PKK'nın aksine yaptığı eylemleri kabullenmemiş, her yaptığı eylemi ya hukuki kılıf içerisine sokmaya çalışmış ya da fail olarak başka güçleri göstermiştir.

Her iki örgütün de kendilerine sağladığı motivasyon koşulları birbirinden farklıdır. Dini motifler ve etnik motifler, ideolojiler tabanında her iki örgüt ayrılrsa da genel motivasyon özelliklerine bakıldığında ortak yanlar da göze çarpmaktadır. Örgüt elemanı devşirme aşamasında her iki örgütün de hedefinde genç ve yardıma ihtiyacı olan insanlar vardır. Bu sayede örgüte devşirilen elemanın uyumu kolayca sağlanmış olur. PKK özellikle 1990'lı yıllardan itibaren temelinde var olan Kürtçülük düşüncesini Marksist ve Leninist ideolojiden baskın hale getirmeye başlamış, bölgedeki dini yapılara yakınlaşmaya başlayarak halkın dini duygularını da kullanma yoluna gitmiştir.

PKK bölgedeki her türlü hassasiyeti kullanmaya çalışmış, Madımak olaylarına bir cevap olarak yaptığı Başbağlar katliamı ile alevi kesimin de desteğini toplamaya çalışmıştır. Ayrıca Hendek olayları döneminde bölgedeki imam, müezzin veya dini bir otorite olan insanlarla işbirliği yoluna gitmiş, bu hareketleri ezanın Kürtçe okunmasına kadar ilerlemiştir.

Ülkemizin en büyük sorunlarından olan bu iki terör örgütü de bahsettiğimiz dezavantajlı gençleri bünyesine katmış ve onlar da kopmayacak bir aidiyet duygusu geliştirmiş, devlete bağlılıklarını tahrip ederek kendilerine biat etmelerini sağlamıştır.

İki örgütün ilk dönemleri ele alındığında, örgüt üyesi devşirme stratejilerinin tamamen farklı olduğu görülmektedir. FETÖ örgüt üyesi devşirme sisteminde tamamen aidiyet duygusu geliştirme yoluna gitmiş, sözde hoşgörü ile insanları kendisine duygusal yönden borçlu bırakmış, insanların dini duygularını manipüle etmek suretiyle kendine eleman kazandırmıştır. FETÖ sadece gençler üzerinde hakimiyet kurmamış, aynı şekilde ünlü iş adamları, sporcular, siyasetçiler üzerinde de aynı motivasyon geliştirme çalışmalarını yapmıştır. PKK ise örgüt üyesi kazanmak için 2000’li yılların ortasına kadar, daha doğrusu II. Körfez savaşına kadar halk üzerinde baskı ve şiddet kullanarak kendine militan kazandırmıştır. Körfez savaşından sonra bazı Kürtçü partilerle de ortak yola giderek Güneydoğu illerinde şehir yapılanmalarına gitmiş, genç beyinlerin önüne bir medya fenomeni gibi Kürtçü siyasileri veya örgüt liderini koymuş, bunları örnek alan gençler gönüllü şekilde örgüte katılmaya başlamıştır. Ardından gelen açılım süreci ile beraber de bu yapılanmalar gelişmiş, şehirlerde kemikleşmiştir. PKK’nın şehir yapılanmalarının temelinde özerklik düşüncesi vardır. Gün gelip özerklik kazanıldığında şehir yapılanmalarında görev alan gençler, kendilerinin önemli göreve getirileceğini düşünmüşlerdir. Bu sayede kendini topluma ve ailesine ispatlayacaklardır. Bu motivasyonlar örgüte katılımı o tarihlerde daha önce hiç olmadığı kadar arttırmıştır. Fetullahçı yapılanma örgüt üyeleri motivasyonlarını gün geçtikte artırmıştır. Paralel yapılanma içinde görev alma, insan yönetme arzusu vatan ve devlet bilincinin önüne geçmiş, şiddetli motivasyonla kendi halkına bomba yağdıracak seviyeye örgüt elemanlarını getirmişlerdir.

Her iki örgütte yurt dışında diaspora haline gelme yoluna gitmiştir. Özellikle ülkedeki güvenlik operasyonlarının sayısı arttıkça, yurt dışında mağdur gözükebilmek için vakıflar kurulmuş, Türkiye aleyhine propaganda yapılmaya başlanmıştır. İki örgüt bu konularda yer yer ortak tavır sergilemektedir. İki örgütte çıkarlarının uyuştugu noktada işbirliği yoluna gitmişlerdir. Bu hususta önemli bir örnek Güneydoğu Anadolu bölgesinde yapılan kaçakçılık konusudur. Kaçakçılık PKK için oldukça önemli bir gelir kapısıdır. Yıllardır kendi ekonomik kaynağının belli bir kısmını kaçakçılık üzerinden sağlamaktadır. Özellikle kaçakçılığın uyuşturucu kolu önemli nokta tutar.

1990'lı yıllardan sonra hudut noktalarında görev yapan Fetullahçı subay ve astsubaylar ile anlaşarak nakliyesinin sağlandığı göze çarpmaktadır. 2012 yılından sonra Fetullahçı yapıya vurulan darbelerle bu süreç azalsa da özellikle açılım süreci ile beraber PKK sahada büyük boşluklar görmüş, hem rahatça militan devşirmiş hem de hint keneviri gibi hammaddeleri şehirlerinin içinde dahi üretmiştir. Buradan sağladığı kaynakla ekipman açığını kapatarak şehirdeki YDG-H gibi gençlik yapılanmalarına ekipman, silah gibi, EYP hammaddelerini fazlasıyla sağlamıştır. Bu nedenle hendek olaylarını da FETÖ'nün hükümeti zorda bırakma amacıyla destek olduğu bir kalkışma olarak ele alabiliriz.

PKK ve FETÖ elindeki gücü kaybedince şiddete başvurmaya başlamıştır. Burada ince noktada iki örgüt ayrılmaktadır. PKK'nın süreci biraz daha dalgalıdır, istikrarlı değildir. Terör Örgütü, ilk önce silahlı kalkışma yapmış, daha sonra sözde siyasal alana çekilerek halkın desteğini arkasına almaya çalışmış, bu boşluktan faydalanarak şehirleri birer silahlı tabur haline getirmiş, almaya çalıştığı kazanımlarını alamayınca tekrar silahlı eylemlere girişmiş ve bölge halkını kendine kalkan olarak kullanmıştır. Fetullahçı yapının ise süreci daha stabildir. FETÖ kuruluşundan itibaren özellikle takıyye yoluyla eylemlerinin temellerini atarken sözde hizmet adı altında devletin her türlü kritik kademesine sızmıştır. 17-25 Aralık süreci ile elde ettiği gücün hükümeti ortadan kaldırabileceği hissine kapanan örgütün yönetim kademesi, legal görünümlü operasyonları ile bunu başaramayınca, tasfiye edilme korkusu ve güç zehirlenmesi ile açık bir terör saldırısı olan 15 Temmuz darbe girişimini gerçekleştirmiştir.

PKK ve FETÖ propaganda araçları açısından yer yer farklılık gösterse de özellikle sosyal medya dönemi öncesinde kitle iletişim araçlarını kullanmıştır. PKK Med TV, FETÖ ise Samanyolu TV üzerinden yıllarca kendi propagandalarını yapmıştır. Bu kanallardan yapılan terör propagandalarının önüne geçilmesi için kanalların kapatılmasının sağlanması iletişim alanında hızla yükselmekte olan sosyal medya araçları kullanılmaya, her iki terör örgütü de açtığı trol hesaplar ile Türkiye aleyhtarı propaganda yapmaya başlamıştır. Sosyal medyada Türkiye Cumhuriyeti'nin çıkarına olan ne varsa algı yönetimini kullanarak zarar vermeye çalışmışlardır.

Her iki örgüt açısından ele alındığında şiddet algısında ise belirgin farklılıklar olduğu anlaşılmaktadır. PKK terör örgütü sözde Kürdistan bölgesinde Sosyalist

devrim yapma amacıyla kurulmuştur. Türkiye Cumhuriyeti'nin otoritesini gayrimeşru görmüş ve bunu silah zoruyla değiştirmeyi amaçlamıştır. Kuruluşundan itibaren her türlü devlet kurumu ve çalışanı birer hedef olmuş, korku ve baskıyla Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde etkinlik sağlamaya çalışmıştır. İlerleyen süreç içerisinde PKK'ya destek veren Marksist/Leninist hareketler de sosyalist devrime inanarak bu mücadeleye desteklemiş, örgütün kuruluşundan bu yana geçen kırk yıllık zaman zarfında PKK hiçbir zaman silahı bırakmamış, silah üzerinden kazanım sağlamaya çalışmıştır. Çünkü silahlı mücadele ile oluşturulan korku atmosferi ve ölümler üzerine inşa edilen anlatılar örgütün dinamik kalmasını sağlayan temel unsurdur.

SONUÇ

Terör örgütleri siyasal saik ile hareket ederler. Şiddet eylemleri ile de nihai hedeflerine ulaşmak isterler. Hedefe ulaşmak için uyguladıkları stratejiler ise çok çeşitlidir. Politik davranışı etkilemeyi hedefleyen örgütler, hükümetleri kendi taleplerini kabul ettirmek için zorlama; otoritenin aşırı tepki vermesi için provoke etme; çatışma ortamı oluşturma, şiddeti övme ve tırmandırma; politik veya dini bir sebep ilan ederek dikkat çekme; nefret ve intikam duygularını yayma ve kendine düşman gördüğü devleti, hükümeti veya kuruluşları zayıflatma stratejilerini uygulamaktadır. Kumpas davaları döneminde Örgüt lideri Gülen'in; "şiddete başvurmayın, işinizi öncelikle kanun ve yönetmelikle halletmeye çalışın" talimatı ile hem şiddet yapabilecek bir potansiyeli olduğunu alt metinde belirtmiş, hem de silahı en son sorun çözücü olarak görmüştür. 15 Temmuz öncesi süreçte Örgütün lider kadrosunca şiddet eylemlerinin örgütün var olan tabanı yitirmesine neden olacağı, taban kazanmasının önüne geçeceği, kamuoyunda kendisini suçlu duruma düşüreceği değerlendirilmiş, aynı zamanda silahlı eylem kullanmaksızın devlet içerisinde yuvalanmış unsurları ile operasyonların başarılı şekilde yürütülebileceğine inanılmıştır. 2010 sonrası kurumsallaşma ve devlet içinde yapılanmasını tamamladığını düşünen FETÖ, kendi isteklerini hükümete kabul ettirmek için bürokratik baskı yapmış, ancak bürokratik baskı sonuç vermemiştir. Örgütün gün geçtikçe kazanımlarını kaybettiği ve halk tabanında destek alamadığı anlaşılmaya başlamış, sonuç olarak açık bir terör saldırısı olan darbe girişiminde bulunulmuştur. Örgütün amacı darbe yaparak ülke yönetimini ele geçirmek olsa da, devletin ve kurumlarının zayıflaması da terör örgütü için motivasyon unsurudur. Tıpkı diğer terör örgütleri gibi FETÖ de bu yola başvurmuş, yıkamasa da yıpratma yoluna gitmiştir.

PKK kurulduğu günden bu tarafa ise hep bu saik ile davranmıştır. Çözüm süreci ile sözde ateşkes ve sözde silah bırakma sürecine giren PKK, tıpkı FETÖ'nün 15 Temmuz öncesinde yaptığı gibi siyasal kanadını güçlendirmiş, Türkiyelilik kavramını ortaya atarak seçmen tabanını genişletmiştir. 3 yıllık çözüm süreci zarfında yine silahlanma ve şehirlerde kadrolaşma, militanlaştırma yolunu da bırakmamıştır. Devlet güvenlik operasyonlarına başladığında ise terör yandaşı belediyeler ile sözde özerklik kalkışmasına başlamıştır. İdeolojisi her ne olursa olsun terör örgütü

yapılanmalarının temelinde amaca ulaşmaktan ziyade bir sorun yumağı ve güvensizlik ortamı oluşturmak vardır. İki örgüt de dünyadaki diğer terör örgütleri gibi bu yola gitmiştir.

Kuruluşundan itibaren kapalı bir cemaat olarak görülen, sonrasında sınır aşan örgüte dönüşen ve en sonunda da şiddet içeren eylemlere yönelen FETÖ, 1960'ların ortasında başlayan uzun süreli ve sabırla uygulanan bir stratejinin ürünüdür. FETÖ, karşılaştırdığımız PKK terör örgütüne göre daha sabır ve incelikle sağlamlaştırılan bir terör yapısıdır. İlmek ilmek senelerce ülkenin her yanında örgütlenmiştir. Eylem tipleri olarak halkta kaygı oluşturma temelinde bu iki örgüt ayrışmaktadır. FETÖ lideri ve yönetici kadrosu kargaşa ortamı ve algı yönetimi konusunda diğer tüm örgütlerinden bambaşka taktikler uygulamıştır. İlk amaçları devletin vatandaşa ve vatandaşın da devlete olan güvenini sıfırlamaktır. Vatandaş ve devlet bir paranoya yaşamalı, herkesten şüphelenmeli ve kimseye güvenmemelidir. Bu sebepten dolayı da son 10 yıl boyunca yaptığı eylemlerle devletin hassas konularında bu şansını zorlamıştır. Mit tırları operasyonu, 17-25 Aralık gibi eylemleri bunun en önemli örneklerindendir. PKK terör örgütü ise yaptığı eylemler ile kendi tabanına güç verirken, karşı tarafta olan devlet ve vatandaşlarda korku ve panik oluşturmaya çalışmaktadır. Özellikle intihar bombacısı olarak kendisini feda eden militan devrim şehidi kavramına dayanarak kendini özgürleştirdiğini iddia etmekte, örgüt lideri miti, mazlum halk kavramlarını kullanarak örgüt motivasyonu sağlanmak istenmektedir. PKK, yeri geldiğinde kendi halkını yer yer operasyonlarda canlı kalkan yapmaktan çekinmemiş, bu sayede kendine destek olmayan bazı yerel halk unsurlarını da korku ve panik oluşturarak yanına çekmeye çalışmıştır.

KAYNAKÇA

Acar, Çetin. **FETÖ Fetullahçı Terör Örgütü**, Profil Yayınları, İstanbul, 2016.

Adalan, Hüseyin. “Teröristbaşı Gülen’in Eski Davalarının Özeti”, **Yeni Söz Gazetesi**, 04.05.2017, <http://www.yenisoz.com.tr/teroristbasi-gulen-in-eski-davalarinin-ozeti-makale-21709> (08.08.2020).

Akdoğan, Yalçın. **Asker Sivil İlişkileri ve Kumpastan Darbeye Fetö**, Alfa Yayınları, İstanbul, 2017.

Akgün, Mert Hüseyin. **FETÖ’nün Askeri Kanadı: Genelkurmay Çatı Davası**, Seta Yayınları, İstanbul, 2020.

Akın, Doğan. **Sanık Fethullah Gülen’in Savunmasından Cemaate Hatırlatmalar**, T24, 11.06.2012, <https://t24.com.tr/yazarlar/dogan-akin/sanik-fethullah-gulenin-savunmasindan-cemaate-hatirlatmalar,5238> (08.08.2020).

Aksakoğlu, Yavuz. **Fetö Kıskaçında Askeri Okullar**, Galeati Yayıncılık, Ankara, 2018.

Algan, Özgür. **PKK Terör Örgütünün Kuruluşu Faaliyetleri ve Siyasallaşma Süreci**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2012.

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı. 2017/14808 no’lu soruşturma, 2017/2573 no’lu iddianame, Ankara, 2017.

Arslan, Gökhan. **Türkiye-Suriye İlişkilerinde Kriz Dönemlerinin Değerlendirilmesi (1915-1998)**, İksad Yayınevi, Gaziantep, 2018.
https://issuu.com/iksadyayinevi/docs/t_rkiye_-_suriye (08.08.2020).

Arslan, Hüseyin. **Dini Gruplar ve Siyaset-2 Fetö-PDY**, Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 2016.

Aşkın, Hüseyin. **Terör ve Algı Yönetimi**, Yayın B, İzmir, 2020.

Avcı, Hanefi. **Cemaatin İflası**, Tekin Yayınevi, İstanbul, 2015.

Aydın, Ahmet. **Kürtler, PKK ve A. Öcalan**, Ocak Yayınları, Ankara, 1999.

Aydın, Taner. **Türkiye’de Narko Terörizm ve PKK/Kongra-Gel Terör Örgütü’nün Rolü**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2007.

Ayık, Hasan. “Din-Devlet İlişkileri Bağlamında İslami Cemaatlerin Devletle İlişkileri Üzerine”, **Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt: 1, Sayı:3, 2016, ss. 62-77.

Bardakçı, Murat. “Bu Rezil Tahrifin Sebebi Cehalet mi Yoksa Kasıt Mı?” **Haber Türk**, 10.08.2016, <https://www.haberturk.com/gundem/haber/1279246-bu-rezil-tahrifin-sebebi-cehalet-mi-yoksa-kasit-mi>? (08.08.2020).

Bayraklı, Enes, Hasan Basri Yalçın, Murat Yeşiltaş (Eds.). **Avrupa’da PKK Yapılanması**, SETA Kitapları, İstanbul, 2019.

Bayraklı, Enes ve Ufuk Ulutaş (Eds.). **FETÖ’nün Anatomisi: İhanet, Kumpas, Takiye**, Seta Kitapları, İstanbul, 2017.

Beşer, Faruk. **Fethullah Gülen Hoca Efendi'nin Fıkhını Anlamak**, Ufuk Kitap, İstanbul, 2006.

Bilgiç, M. Sadi. “PKK/KCK'nın Stratejisi, Teknikleri ve Taktik Düzeyde Etnik Terörle Mücadele”, **Bilge Strateji**, Cilt: 6, Sayı: 10, 2014, ss. 85-114.

Bilgiç, M. Sadi. **Dünden Bugüne Kürt Sorunu ve PKK**, Bilgesam Yayınları, İstanbul, 2014.

Bodur, H. Ezber. “Moonculuk Hareketi ve Türkiye’de Benzer Bir Cemaat Yapılanmasının Sosyolojik Analizi”, **Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Sayı: 1, 2003, ss. 13-39.

Bozkurt, İhsan. **Terör, PKK ve Dış Destek**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa, 2013.

Bulut, Faik. **İslamcı Örgütler-2**, Doruk Yayınları, Ankara, 1997.

Candar, Cengiz. **Dağdan İniş-PKK Nasıl Silah Bırakır?: Kürt Sorununun Şiddetten Arındırılması**, TESEV Yayınları, İstanbul, 2011.
https://www.tesev.org.tr/wpcontent/uploads/rapor_Dagdan_Inis_PKK_Nasil_Silah_Birakir.pdf (08.08.2020).

Çetin, Hakan Cem ve Hacı Duru. “Bitmeyen Savaş: Diyarbakır’da Terör Uyuşturucu İlişkisi”, **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt:15, Sayı: 2, 2015, ss. 33-44.

Çiçek, Cuma ve Vahap Coşkun. **Dolmabahçe’den Günümüze Çözüm Süreci: Başarısızlığı anlamak ve Yeni Bir Yol Bulmak**, Barış Vakfı Yayınları, Ankara, 2016. https://tr.boell.org/sites/default/files/nisan_raporu_turkce.pdf (08.08.2020).

Çoban Döşkaya, Fusun. “Amerikan Board (ABCFM) ve Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ)”, **Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi**, Cilt 7, Sayı: 3, 2020, ss. 1431-1474.

Çobanoğlu, Yavuz. **Altın Nesil’in Peşinde: Fethullah Gülen’de Toplum, Devlet, Ahlak, Otorite**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2012.

Demirel, Emin. **Geçmişten Günümüze PKK ve Ayaklanmalar**, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2005.

Dilmaç, Sabri. **Terörizm Sorunu ve Türkiye**, Emniyet Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 1997.

Diyanet İşleri Başkanlığı, **Kendi Dilinden FETÖ Örgütlü Bir Din İstismarı**, 4. Baskı, Din İşleri Yüksek Kurulu Başkanlığı, Ankara, 2018.

Duyan, Dursun. **Yeni Nesil Terör Örgütü: Fetullahçı Terör Örgütü ve Türkiye’deki Paralel Devlet Yapılanması**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2018.

Erdoğan, Latif. **Küçük Dünyam (Fethullah Gülen)**, Ufuk Kitap, İstanbul, 1995.

Ertosun, Erkan ve Didem Tomaslar. “PKK’nın Laiklik Söylemi: ‘Truva Atı’ İslam’dan Demokratik İslam Kongresi’ne”, **Bilge Strateji**, Cilt: 7, Sayı: 13, 2015, ss. 71-95.

Giap, Vo Nguyen. **Halk Savaşının Askeri Sanatı**, çev. Neşet Alkan, Yöntem Yayınları, İstanbul, 1976.

Gökçe, Ali Fuat. “Adalet Kavramı Kapsamında Geçmişle Hesaplaşma ve Uzlaşma: Türkiye”, **Bilge Strateji**, Cilt: 8, Sayı: 15, 2015, ss. 113-142.

Haber Türk, “FETÖ'nün yurtdışı yapılanması: 26 yılda 160 ülke, 800 okul, 1000'den fazla dernek!”, 26.05.2017, <https://www.haberturk.com/dunya/haber/1509006-fetonun-yurtdisi-yapilanmasi> (08.08.2020).

Haber Türk, “İşte KCK'nın Yapısı” 05.11.2011, <https://www.haberturk.com/gundem/haber/685703-iste-kcknin-semasi> (08.08.2020).

Hablemitoğlu, Necip. **Köstebek**, 20. Baskı, Pozitif Yayınları, İstanbul, 2016.

Hürriyet Gazetesi, “Öcalan'a peygamber benzetmeli savunma”, 22.05.2013, <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ocalana-peygamber-benzetmeli-savunma-23337592> (08.08.2020).

İçişleri Bakanlığı, **Terör Nedeniyle Belediyelere Yapılan Görevlendirmeler**, İçişleri Bakanlığı Yayını, Ankara, 2017.

İç İşleri Bakanlığı, **Narkoterörizm ile Mücadele: Uyuşturucu ve PKK/KCK**, İçişleri Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2017.

İnternet Haber, “Öcalan kendini Tanrı ilan etti!”, 29.11.2011, <https://www.internethaber.com/ocalan-kendini-tanri-ilan-etti-386800h.htm> (08.08.2020).

Karaca, Bilal. **Kürtçü Şiddet Sarmalında Devlet'in ve PKK'nın Stratejik Dönüşümü**, Orion Kitabevi, İstanbul, 2016.

Kaymakcan, Recep. “Türkiye’de Din Eğitimi Politikaları Üzerine Düşünceler”, **EKEV Akademi Dergisi**, Yıl: 10, Sayı:27, 2006, ss. 21-36.

Kayseri Haber Arşivi, “Büyük FETÖ Davası Başlıyor”, 01.11.2016–06.11.2016, http://kayham.erciyes.edu.tr/Haber%20Ar%C5%9Fivi/www.kayserigundem.com_01-06_Kas%C4%B1m_2016.pdf (08.08.2020).

Keleş, Ahmet. **FETÖ’nün Günah Piramidi**, Destek Yayınları, İstanbul, 2016.

Kındıra, Zübeyir. **Cemaatin Copları**, Togan Yayınevi, İstanbul, 2010.

Kıvılcımlı, Hikmet. **Halk Savaşının Planları**, Sosyal İnsan Yayınları, İstanbul, 2011.

Kıvılcımlı, Hikmet. **Leninizm Nedir**, İstanbul, 2008.

Köse, Talha. “Çözüm Sürecinin Yükseliş ve Düşüşü”, **Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi**, Cilt: 4, Sayı: 1, 2017, s. 13-40.

Memdoğlu, Mehmet. “4 Nisan ve Apoizmin Kutsanması!”, **İdareci ve Bürokratlar Birliği Derneği Web sitesi**, 11.04.2016, <http://burokratlarbirligi.org/kose-yazilari-220.html> (08.08.2020).

Öcalan, Abdullah. **Kürdistan Devriminin Yolu (Manifesto)**, 5. Baskı, Köln, 1993. <https://www.kurdipedia.org/files/books/2013/75438.PDF> (08.08.2020).

Öcalan, Abdullah. **Sanat Edebiyat ve Kürt Aydınlanması**, Çetin Yayınları, İstanbul, 2003.

Ölçekçi, Haluk. “15 Temmuz Öncesi FETÖ Medyasında Psikolojik Savaş Gazeteciliği”, **MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Cilt:7, Sayı:1, 2018, ss.428-454.

Önsel, Mustafa. **Ağacın Kurdu: TSK’de Şakirtlerin İşgali**, Galeati Yayınları, Ankara, 2019.

Öymen, Onur. **Arka Plan: Teröre Yön Verenler**, 2. Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2016.

Özcan, Mehmet. **Terörün Matruşkası KCK**, Hayat Yayıncılık, İstanbul, 2012.

Özcan, Nihat Ali. **PKK (Kürdistan İşçi Partisi) Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi**, ASAM Yayınları, Ankara, 1999. https://www.tepav.org.tr/upload/files/1556263371-9.PKK_KURDISTAN_ISCI_PARTISI_TARIHI_IDEOLOJISI_VE_YONTEMI.pdf (08.08.2020).

Özçelik, Can. **Kâinat İmamı Fethullah Gülen- Kod adı: Dayı**, Destek Yayınları, İstanbul, 2014.

Özdağ, Ümit. **Türk Ordusunun PKK Operasyonları 1984'ten Bugüne**, Pegasus Yayınları, İstanbul, 2008.

Özdağ, Ümit. **Türkiye, Kuzey Irak ve PKK: Bir Gayrı Nizami Savaşın Anatomisi**, ASAM Yayınları, Ankara, 1999.

Özdağ, Ümit. **Türkiye'de Düşük Yoğunluklu Çatışma ve PKK**, 3Ok Yayınları, Ankara, 2005.

Özkan, Abdulkadir. **Modern Zamanların Hasan Sabbah'ı Fethullah Gülen**, Kopernik Kitap, İstanbul, 2017.

Özkır, Yusuf. **FETÖ, Medya ve Darbe**, Pınar Yayıncılık, İstanbul, 2017.

Perinçek, Doğu. **FETÖ Darbesi: Kökleri Yükselişi Ezilmesi ve Sonuçları**, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2016.

PKK Terörü, “PKK hakkında”, 02.12.2019, <https://pkkteror.wordpress.com/tag/pkk-tarihi/> (08.08.2020).

Polis Akademisi Başkanlığı. **Yeni Nesil Terör: FETÖ’ nün Analizi**, Polis Akademisi Yayınları, Ankara, 2017.

[https://pa.edu.tr/Upload/editor/files/Yeni%20Nesil%20Ter%C3%B6r_FETO_014_07_2019\(1\).pdf](https://pa.edu.tr/Upload/editor/files/Yeni%20Nesil%20Ter%C3%B6r_FETO_014_07_2019(1).pdf) (08.08.2020).

Sandıklı, Atilla. “KCK Terör Örgütünün Yapısı ve Faaliyetleri”, **TUIC Akademi**, 29.03.2011, <http://www.tuicakademi.org/kck-teror-orgutunun-yapisi-ve-faaliyetleri/> , (09.06.2020).

Semiz, Burhan. **PKK ve KCK’nın Din Stratejisi: İdeoloji-Algı-Çatışma**, KaraKutu Yayınları, İstanbul, 2013.

Sezer, Tayfun. “Manifestodan KCK Sözleşmesine PKK/KCK’daki Söylem”, **Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi**, Cilt 3, Sayı: 1, 2007, ss. 45-65.

Solak, Hacer. **Why do Peace Processes Fail: The Case of Turkey-PKK Conflict**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Şehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2019.

Soner, Bayram Ali, Ömer Aslan ve Hakan Kıyıcı. **PKK’nın Bölgesel Terör Ağı Yapılanması**, Polis Akademisi Yayınları: 27, Rapor No: 9, Ankara 2017. <http://www.pa.edu.tr/Upload/editor/files/pkk-bolgesel-teror-agi-yapilanmasi.pdf> (08.08.2020).

Sökmen, Aşkın İnci. **İdeolojik Boyutu ile PKK Terör Örgütü**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2012.

Stalin, Joseph. **Milli Mesele**, çev. Mümtaz Yavuz, Evren Yayınları, İstanbul, 1976.

Şener, Nedim. **“Kahraman” Hainler: Türk Silahlı Kuvvetlerinde FETÖ’nün Kriptoları**, Destek Yayınları, İstanbul, 2018.

Temizöz, Cemal. **Kuruluşu, İnfazları, Katliamlarıyla Siyasallaşan PKK Terörü**, Togan Yayınları, İstanbul, 2012.

Terzioğlu, Akın. **Son Dönem Türk Siyasal Yaşamında Yeni Nesil Kriminal İletişim ve Uygulama Alanları**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2019.

TBMM “Fethullahçı Terör Örgütünün 15 Temmuz 2016 Darbe Girişimi ile Bu Terör Örgütünün Faaliyetlerinin Tüm Yönleri ile Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu”, **Tutanak Dergisi**, Ankara, 4. Toplantı, 18 Ekim 2016. https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=1743

Topaloğlu, Yasin. **Son Darbe: ABD, İsrail ve FETÖ’nün Türkiye’yle Asimetrik Savaşı**, Elips Kitapları, İstanbul, 2017.

Törel, Türkmen. **PKK Terör Örgütü (1978-1998)**, Türkiye Âlim Kitapları, Saarbrücken, 2015.

T24 Bağımsız İnternet Gazetesi, “Öcalan kendisini Tanrı gibi görüyor”, 29.10.2010, <https://t24.com.tr/haber/ocalan-kendisini-tanri-gibi-goruyor,113704>, (08.08.2020).

Veren, Nurettin. **FETÖ: Cemaate Dair Duyulmayan Konuşulmayan Bilinmeyen Her Şey, 1966-2016**, Destek Yayınları, İstanbul, 2016.

Yanardağ, Merdan. **Kuşatılan Türkiye: Gülen Hareketinin Perde Arkası**, Destek Yayınları, İstanbul, 2014.

Yeni Haber, “Fethullah Gülen’i 45 yıl önce sanık sandalyesine oturtan savcı”, 22.07.2016, <https://seferihisar.com/fethullah-guleni-45-yil-once-sanik-sandalyesine-oturtan-savci/> (08.08.2020).

Yeni Şafak “FETÖ Yapılanması”, <https://www.yenisafak.com/15temmuz/feto-yapilanmasi-kurulus-detay> (08.08.2020).

Yeşiltaş, Murat, Sibel Düz, Rıfat Öncel, Bilgehan Öztürk. **2016’da Güvenlik ve Terörle Mücadele**, SETA Vakfı Yayınları, Ankara, 2016. <https://setav.org/assets/uploads/2016/12/guvenlik.pdf> (08.08.2020)

